

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI

KADIN VE ŞİDDET: ARNAVUTLUK ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Elona GJOKAJ

DANISMAN

Prof. Dr. Mustafa AYDIN

Konya 2010

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	II
TABLolar LISTESİ.....	V
BİLİMSEL ETİK SAYFASI	VII
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU.....	VIII
ÖNSÖZ.....	IX
ÖZET	X
ABSTRACT.....	XII
GİRİŞ.....	XIV
BİRİNCİ BÖLÜM	1
1.1. Şiddetin Tanımı.....	1
1.1.1. Saldırganlık Tanımı	4
1.1.2. İstismar Tanımı	4
1.2. Şiddeti Ortaya Çıkaran Etkenler	4
1.2.1. Biyolojik Etkenler.....	5
1.2.2. Psikolojik Etkenler.....	5
1.2.3. Çevresel Etkenler	6
1.3. Şiddetin Türleri	9
1.3.1. Fiziksel Şiddet.....	9
1.3.2. Duygusal Şiddet.....	9
1.3.3. Psikolojik Şiddet.....	10
1.3.4. Cinsel Şiddet	10
1.3.5. Ekonomik Şiddet.....	12
1.4. Şiddetin Engellenmesi.....	12

İKİNCİ BÖLÜM.....	14
2.1. Kadın ve Şiddet.....	14
2.1.1. Kadının Tanımı	15
2.1.2. Kadına Yönelik Şiddetin Önemi.....	16
2.2. Aile Ortamında Kadına Şiddet.....	17
2.2.1. Aile İçi Şiddetin Önlenmesi.....	20
2.3. Siyasal Alanda Kadına Şiddet.....	22
2.4. Ekonomik Alanda Kadına Şiddet.....	25
2.5. Sosyal Alanda Kadına Şiddet.....	28
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	35
3.1. Araştırmanın Evreni Olarak Arnavutluk'ta Kadın.....	35
3.2. Arnavutluk'ta Kadına Şiddet.....	35
3.2.1. Aile Ortamında Kadına Şiddet.....	36
3.2.2. Sosyal Hayatta Kadına Şiddet.....	39
3.2.3. Siyâsî Hayatta Kadına Şiddet.....	42
3.2.4. Ekonomik Alanda Kadına Şiddet.....	44
3.3. Araştırmanın Yöntemi.....	47
3.3.1. Amaç ve Önemi.....	47
3.3.2. Yöntemi	47
3.3.3. Evren ve Örneklem	47
3.3.4. Verilerin Toplanması	47
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	49
SAHA ARAŞTIRMASI VERİLERİNİN ANALİZİ.....	49

4.1. I-Grup Analizler: Demografik Değişkenler	49
4.2. II-Grup Analizler: Evlilik Hayatı	53
4.3. III-Grup Analizler: Şiddet (Türleri, Nedenleri, Tepkiler) ve Kadın-Erkek Arasındaki İlişkiler	55
4.4. VI-Grup Analizler: Değişkenlere göre Şiddetin Boyutları	69
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	84
EK 1: TÜRKÇE ANKET FORMU	89
KAYNAKÇA.....	102
ÖZGEÇMİŞ	107

TABLolar LISTESi

Tablo1:Yaş Dağılımı.....	49
Tablo2: Medeni Durum	49
Tablo3: Öğrenim Durumunuz.....	50
Tablo:4 İş Durumu Dağılımı.....	50
Tablo: 5 Eşin Yaşı.....	51
Tablo:6 Eşlerin Mesleki Dağılımı.....	51
Tablo:7 Eşlerin Eğitim Durumları Dağılımı	52
Tablo:8 Evlilik Süreleri Dağılımı	53
Tablo:9 Genel Olarak Evliliğin Durumu	53
Tablo:10 Çocuğunuz var mı?.....	54
Tablo:11 Ailenin Ekonomik Durumuna ilişkin Değerlendirmesi.....	54
Tablo: 12 Ailede En Yüksek Gelirin Kime Ait olduğu	55
Tablo:13 Eşlerin Çocuğa Şiddet Uygulama Durumu	55
Tablo:14 Eşin Kadına Karşı Kaba Kuvvet Kullanma Durumu	56
Tablo 15: Evli Kadın ve Erkek Rollerine İlişkin Tutumları	56
Tablo:15 Evli Kadın ve Erkek Rollerine İlişkin Tutumlar Betimleyici İstatistik Oranları	58
Tablo: 16 Yaşanılan Şiddetin Sıklığı.....	59
Tablo 17: Fiziksel Şiddete Maruz Kalma	59
Tablo 18: Sözel Şiddete Maruz Kalma	60
Tablo 19: Duygusal Şiddete Maruz Kalma.....	60
Tablo 20: Cinsel Şiddete Maruz Kalma.....	61
Tablo 21: Ekonomik Şiddete Maruz Kalma	61
Tablo 22: Şiddeti Ortaya Çıkaran Sebeplerin Dağılımı.....	62
Tablo 23: Şiddete Gösterilen Tepkilerin Dağılımı	62
Tablo 24: Şiddete Rağmen Evliliğin Devam Etmesinin Nedenleri	63
Tablo 25: Eşinden Fiziksel Şiddet Görmesi Durumunda Kadınların Tavrı.....	63
Tablo 26-1: Kadınların Kötü Muamele Görmesi Durumunda Yapması Gerekenler.....	64

Tablo:26-2 Kadınların Kötü muamele Görmesi Durumunda Yapması Gerekenler (2. Seçenek).....	65
Tablo: 27 Kötü Muamelenin Önüne Geçme Durumu	65
Tablo:28 Kötü Muamele Karşısında, İlk Anda Akla Gelecekler.....	66
Tablo:29 Eşin Kötü Davranışları Karşısında Tepki Durumu	66
Tablo:30 Şiddetin Uygulandığı Yere Dair Durum	67
Tablo:31 Şiddet Karşısında Gidilecek Yere Dair Durum.....	67
Tablo: 32 Şiddetin Nedenleri.....	68
Tablo33: Yaş Oranlarına Bağlı Olarak Evliliğin Gidişatındaki Durum	69
Tablo34:Yaş Oranı İle Eşin Kaba Kuvvet Uygulaması Arasındaki İlişkiye Dair Durum	70
Tablo: 35 Yaşa Bağlı Şiddetin Sıklığına Yönelik Durum	71
Tablo36: Öğrenim Düzeyine Göre Çocuğa Şiddet Durumu.....	72
Tablo37:Eşin Kaba Kuvvet Uygulaması İle Öğrenim Durumu Arasındaki İlişki.....	73
Tablo 38: Öğrenim Durumu İle Şiddetin Sıklığı Arasındaki İlişki	74
Tablo 39: Ekonomik Durum İle Eşin Kaba Kuvveti Arasındaki İlişkinin Durumu	75
Tablo40: Ekonomik durum ile şiddetin şıklığı arasındaki ilişki durumu	76
Tablo41: Çalışma durumu ile eşin kaba kuvveti arasındaki ilişki.....	77
Tablo 42: Çalışma Durumu İle Şiddetin Sıklığı Arasındaki İlişkinin Durumu	78
Tablo 43: Öğrenim Durumu İle Fiziksel Açıdan Hırpalanmanın Olması Durumu Arasındaki İlişki.....	79
Tablo 44: ‘Eş kıskandıığı için döver’ Söyleminin Öğrenim Durumuyla İlişki Durumu ..	80
Tablo 45: Şiddet Sonucu Sığınılacak Yer İle Ekonomik Durum Arasındaki İlişki.....	81
Tablo 46: Kötü Muameleyi Önleme Yollarının Öğrenim Durumuyla Olan İlişkisi.....	82
Tablo 47: Öğrenim Durumu İle Şiddetin Nerede Uygulandığı Arasındaki İlişki.....	83

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin Adı Soyadı
(İmza).

Elona GJOKAJ

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Elona GJOKAJ tarafından hazırlanan ‘KADIN VE ŞİDDET: ARNAVUTLUK ÖRNEĞİ’ başlıklı bu çalışma/...../2010 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Mustafa AYDIN	Danışman	İmza
Doç. Dr. Ramazan YELKEN	Üye	İmza
Doç. Dr. Köksal ALVER	Üye	İmza

ÖNSÖZ

Gelişmiş toplumların olsun gelişmemiş toplumların olsun tarihi süreçlerini incelediğimizde şiddet olgusu karşımıza çıkmaktadır. Şiddet olgusu sokakta ve her ortamda görülmesine rağmen en sık görüldüğü yer özellikle ailedir.

Şiddete kurban olanlar ise özellikle kadınlardır. Kadının toplum içerisinde önemli rolleri olmasına rağmen malesef şiddete uğrayanlar yine onlardır. Kadınlar başta aile ortamında olmak üzere, siyasi ortamda, sosyal hayatta, iş yerinde şiddete maruz kalmaktadır. Böylece her toplumda kadın ikinci plana atılmakta erkekler ise ön planda yer almaktadırlar. Bunun sonucunda da toplumda kadın erkek eşitsizliği görülmektedir.

Kadının bütün toplumlarda şiddete uğradığını bilmekteyiz. Bu açıdan baktığımızda bütün ülkelerde olduğu gibi Arnavutluk'ta da kadının şiddete maruz kaldığı görülmektedir. Arnavutluk'ta şiddetin doğası erkeğin kadından üstün görülmesidir. Yani ataerkil bir yapı hakimdir. Böylece erkek ön planda, kadın arka planda konumlandırılmıştır. Bu çalışmanın amacı Arnavutluk'ta kadınların siyasal, sosyal, ekonomik ve aile içinde yaşadığı şiddetin farklı yönlerini ortaya çıkartmaktır.

Arnavutluk'ta şiddete uğrayan kadınlar üzerinde çok az araştırma yapıldığı görülmektedir.

Bu konuyu belirlememde ve çalışmalarımnda bana yardımcı olan değerli hocam Prof. Dr. Mustafa AYDIN'a, yine değerli hocam Araş. Gör. Mehmet Ali AYDEMİR'e, ayrıca tezimi hazırlamamda yardımlarını esirgemeyen arkadaşlarım Sezgin TOPAL'a, Bedir SALA'ya, sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

	T.C. SELÇUK ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü		
Öğrencinin	Adı Soyadı	Elona GJOKAJ	Numarası: 074205001310
	Ana Bilim/Bilim Dalı	SOSYOLOJİ	
	Danışmanı	Prof. Dr. Mustafa AYDIN	
Tezin Adı	KADIN VE ŞİDDET: ARNAVUTLUK ÖRNEĞİ		

ÖZET

Kadın tarih boyunca toplumların gelişmesinde ve ayakta kalmasında büyük öneme sahip olmasına rağmen toplumun her alanında çeşitli şiddetlere maruz kalmıştır. Kadının özellikle aile yaşamında eşi tarafından daha fazla şiddete maruz kaldığı görülmüştür. Aile içinde görmüş olduğu şiddetler içerisinde ekonomik baskı, psikolojik baskı, cinsel baskı, fiziki şiddet gibi çeşitli şiddetler yer almaktadır. Aynı zamanda kadının ailede eşi tarafından şiddete uğradığı gibi sosyal hayatta, siyasi hayatta da bir takım şiddetlerle karşı karşıya kaldığı görülmüştür. Özellikle siyasal hayatta kadın genelde ikinci planda yer almıştır. İlk planda yine erkekler öne çıkmaktadır. Bu durum, gelişmiş toplumlarda olsun gelişmemiş toplumlarda olsun tarih boyunca bütün toplumlarda görülmüştür.

Kadının çeşitli şiddetlere maruz kalması da feministliği ön plana çıkartmıştır. Onlar için de kadın erkek eşitliği önemli olup kadının da eşit haklara sahip olması ve şiddete uğramalarının engellenmesi gerekmektedir. Aynı zamanda kadına uygulanan şiddetin engellenmesi için de bir takım tedbirler alınmaya çalışılmış bu şekilde şiddet azaltılmaya çalışılmıştır.

Arnavutluk'ta Vlora şehrinde evli kadınlara şiddet hakkında ne tür bir bilgiye sahip oldukları ve şiddete karşı göstermiş olduğu tepkilerin ne olduğu anlaşılmaya çalışılmış bu nedenle bir anket uygulması yapılmıştır.

	T.C. SELÇUK ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü		
Student's	Name Surname	Elona GJOKAJ	ID: 074205001310
	Department/Field	SOSYOLOJİ	
	Advisor	Prof. Dr. Mustafa AYDIN	
Research Title	WOMAN AND VIOLENCE: THE CASE OF ALBANIA		

ABSTRACT

Although woman has been critically important in development and survival of societies throughout history, she had been subjected to various violences in every single field of society. It has been seen that woman had been subjected to violence especially by her spouse in family life. There are several violences among those she subjected to in family such as economical abuse, psychological abuse, sexual abuse, physical abuse. It's also been seen that woman is faced with some violences in social life and political life as well as she subjected in family by her spouse. Particularly woman in political life stayed in the background. Nevertheless, the men come to the forefront. This situation was seen in all the societies throughout history, either in developed societies or in underdeveloped ones.

Woman's exposure to violence placed the feminism to forefront. For them, equality of women and men is important, and woman must have equal rights and their exposure to violence must be prevented. And also for the prevention of violence applied to woman, it was attempted to take some measures and to reduce violence in this manner.

It was tried to understand what kind of knowledge the married women in Vlora City, Albania have about violence and what would be their reactions against it, and in consequence, a questionnaire has been applied.

GİRİŞ

Kadınların siyasal, sosyal, kültürel vb. yönleri üzerine birçok çalışma mevcuttur. Kadın konusu üzerindeki bu çalışmaların yoğunluğu kadının modern toplumda önemli bir yer oluşturduğunu göstermektedir. Kadın üzerinde bu derece yoğun çalışmalar öncelikle kadın sorunundan kaynaklanmaktadır. Dünya nüfusunun yarısını oluşturan kadınların birçok noktada erkeklerle siyasal, sosyal ve ekonomik açıdan eşit olmadığı tartışması bu yoğun çalışmaların büyük bir kısmını oluşturmaktadır.

Kadın, toplum hayatında önemli bir konuda olmasına rağmen bulunduğu her alanda her türlü baskıya maruz kalmıştır. Ailede, iş hayatında, ekonomi açısından, eğitim v.s. akla gelebilen her alanda kadın psikolojik, cinsel, fiziksel, duygusal açılardan şiddetle karşı karşıya kalmıştır. Kadın toplum hayatında ikinci bir plana atılmış bu yüzden her alanda erkek kadın eşitsizliği görülmüştür. Oysa kadın bir toplumun ayakta kalması ve toplumun gelişmesinde çok büyük bir öneme sahiptir. Toplumun temel taşıdır da diyebiliriz. Aile toplumun en temel kurumu olduğu gibi kadın da toplumun en önemli yapı taşıdır. Ailesiz bir toplum olamayacağı gibi, kadınsız toplumu da düşünemeyiz.

İşte kadın toplum için çok önemli bir yere sahip olmasına rağmen toplumda en çok şiddete maruz kalan yine O'dur. Kadın her alanda arka plâna atılarak ikinci bir sınıf kategorisi içerisine konulmuştur. Kadın bu nedenle gelişmemekte böylece toplum kadın becerisinden mahrum kalmaktadır. Bu açıdan bakıldığında kadına uygulanan her türlü şiddet onun gelişmesine en büyük engeldir.

Her toplumda ve ülkede kadına şiddet görüldüğü gibi Arnavutluk'ta da kadına şiddet uygulandığı görülmektedir. Fakat yine insanlar kadının her an ve her türlü şiddete maruz kaldığının farkında değildirler. Kadınların kendisi bile farklı toplumlarda olduğu gibi Arnavutluk'ta da bunun farkında değildirler.

İşte bu çalışmada kadın toplum içerisinde önemli bir mevkide bulunmasına rağmen başta aile olmak üzere her alanda şiddete hangi tür şiddetlere maruz kaldığını

belirtilmeye çalışıldı. Bu şiddetlerin sebeplerini, önemini, sonucunu ifade edilmeye çalışıldı. Her toplumda kadın şiddetle karşılaştığı gibi Arnavutluk'ta da durum farklı değildir. İşte bu durumu çalışmada yansıtılmaya çalışıldı.

Çalışmanın birinci bölümünde, genel olarak şiddetin, saldırganlığın, istismarın ve kadının tanımına yer verildi. İkinci bölümünde, kadın ve şiddet, şiddet olgusu ve şiddete sebep olan etkenler, şiddetin türleri ve şiddetin engellenmesi, kadının aile, sosyal, siyasal, ekonomik alanlarda şiddete maruz kalması ele alındı. Üçüncü bölümde, Arnavutluk'ta kadın ve Arnavutluk'ta kadının aile, sosyal, siyasal, ekonomik alanlarda şiddetle karşılaşması incelendi. Dördüncü bölümde ise, yapılan saha araştırması ve yorumuna yer verildi.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK ŞİDDET

Şiddet insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Eski bir olgu olmasına rağmen günümüze kadar bu kavram çok ciddi bir olgu olarak görülmemiştir. Fakat şiddet her geçen gün artmaktadır. Hem kolektif şiddet hem bireysel şiddet olarak geliştirilip günlük yaşantımıza yerleşmektedir. (Kapıcıoğlu, 2007:1)

“Latince de violentina “şiddet”, “sert”, “acımasız kişilik”, “güç” demektir. Violane fiili ise şiddet kullanarak davranmak, değer bilmemek, kurallara karşı gelmek anlamlarını taşır. Anglo-sakson dünyasındaki gündelik dil kullanımında şiddet, söz konusu davranışı, hoş olmayan, kabul edilmesi olanaksız, yasa dışı, rahatsız edici olarak tanımlayan olumsuz ahlaki imalar taşır.” (Büker, Kıran, 1999:12)

Bu kavram üzerine sosyal bilimciler tarafından dünyada çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalar şiddetin kin, nefret gibi olumsuz duyguların dışa yansımaları ile oluştuğunu göstermiştir.

Şiddet hakkında pek çok tanımlar yapıldığı da görülmektedir. Ancak kesin bir tanıma ulaşmak çok zordur. Nitekim şiddet kavramının tanımı değişmektedir ve bu nedenle bir tek tanımı yoktur.

1.1. Şiddetin Tanımı

Şiddet hakkında pek çok tanım yapılmıştır;

Şiddet bir devinim, bir gücün, bir davranışın derecesi, yeğlilik, sertliktir. (Püsküllüoğlu, 2004). Türk Dil Kurumu'nun Güncel Türkçe Sözlüğünde şiddet, “karşıt görüşte olanlara, inandırma veya uzlaştırma yerine kaba kuvvet kullanma” olarak tanımlanmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütüne göre şiddet; “kişinin kendisine, bir başkasına veya bir gruba karşı, yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, az gelişmişlik veya yoksunlukla

sonuçlanan veya kasıtlı kuvvet kullanımı veya kuvvet kullanımı tehdidi” olarak tanımlanmıştır (www d.s.ö.com).

“Dünya Sağlık Örgütü’nün şiddet üzerine yaptığı sınıflandırma ise şöyledir:

- a) Kendine Yöneltilmiş şiddet: Kendine yönetilmiş şiddet, intihar davranışı ve kendine zarar verme olarak ikiye ayrılmaktadır.
- b) Kişiler arası şiddet: İki kategoride incelenmektedir. İlki ail eve yakın kişilerle ilgili ve genellikle evde olan şiddettir. İkincisi ise toplumda tanıdık ya da yabancılardan olan şiddettir. Kişiler arası şiddetin doğası fiziksel, cinsel ve psikolojik olabilir.
- c) Kolektif şiddet: Sosyal, ekonomik ve politik olmak üzere kendi içinde üçe ayrılmaktadır. Planlı ve belirli bir sosyal amaç çerçevesinde oluşturulan şiddet kolektif şiddettir ve organize gruplarca yapılan nefret suçları, terrorist saldırıları, suç örgütlerince yapılan suçları içerir.” (Kapıcıoğlu,2007:7)

Gelles ve Strause’a göre şiddet; diğer kişiye fiziksel zarar verme niyeti taşıyan veya böyle bir niyetin algılandığı eylemdir. (Sezgin, 2007, 3-4)

Polat’a göre, “karşılıklı ilişkiler ortamında taraflardan biri veya birkaçı doğrudan veya dolaylı, toplu veya dağınık olarak, diğerlerinin bir veya birkaçının bedensel bütünlüğüne, törel (ahlaki, moral, manevi) bütünlüğüne veya mallarına, simgesel, sembolik ve kültürel değerlerine, oranı ne olursa olsun zarar verecek şekilde davranılırsa bu şiddettir.”

“Bu tanımlama aynı zamanda birçok olguya da dikkat çekmektedir. Bunlar:

- 1- Öncelikle vurgulanması gereken karşılıklı ilişkiler ortamının karmaşık yapısıdır. Burada pek çok sorumlu bulunabilir. Böylece sorumlu sayısı arttıkça sorumluluk bölünür, dağılır ve azalır.

Bu durumda şiddet olayı iki düşmanın çarpışması olmaktan çıkar, adsız (anonim) bir düzeneğin, sorumluluğunu kimsenin yüklenmediği bir etkinlik

haline dönüşür. 20. Yüzyıl soykırımları, Sovyet ve Nazi kampları bunlara iyi bir örnektir.

- 2- Elleriyle öldürmek, kurşunlamak veya bir bombalama emrini imzalamak aynı şey değildir. Teknoloji alanındaki ilerlemeler şiddet eylemlerinin giderek daha özgün yöntemlerin kullanımıyla dolaylı yollardan gerçekleştirilmesini sağlamıştır.
- 3- Zamanlama, yani şiddetin zamanı içindeki yayılımıdır. Şiddet eylemi bir kerede (toptan), kademeli, hatta histirmeden gerçekleştirilebilir. Doğrudan öldürmek kadar, açlıktan ölmeye terk etmek veya yetersiz beslenme koşulları yaratmak da olasıdır.
- 4- Bir başka boyut da verilebilecek zararın çeşitliliğidir. Ağır veya hafif bedensel olanlar görülebildikleri için en önemli zararlar olarak algılanmaktadırlar, fakat ruhsal ve bedensel zulüm, sürekli baskı ve tehdit, geleneklere ve inançlara saldırı da çok ciddi boyutlara ulaşabilir.” (kapıcıoğlu, 2007:2-4)

Ünsal’a göre şiddet: “Dar anlamıyla fiziksel şiddet akla gelir. İnsanların bedensel bütünlüğüne karşı dışarıdan yöneltilen, sert ve acı verici bir edimdir.” Bir de, insanın kendine uyguladığı şiddet vardır bu da; intihar, intihar teşebbüsleri ya da kendi hatasıyla yol açtığı bir kaza yoluyla ölüm gibi. Salt bireyin aktörü olduğu “özel” şiddetin yanısıra, özellikle çağımıza damgasını vuran “kolektif” şiddetten de söz edilmesi gerekir. Kanlı terror eylemleri, gösteri yürüyüşleri, grevler, iç savaşlar, uluslararası savaşlar, ihtilaller, soykırımlar, acımasız diktatörlük rejimlerinin uyguladığı kitlesel şiddet ve imha eylemleri gibi eylemleri sayabiliriz.

Geniş anlamıyla şiddet bir anlamda dolaylı şiddettir. İnsan üzerindeki fiziksel ve ruhsal etkileri, hukukçuların ve toplum bilimcilerin pek sevdikleri açıklık ve ölçülebilirlik olmasa da, dolaylı ve somut bir biçimde hissedilen çeşitli baskılar şiddet kategorisine dahil edilebilir. Geniş anlamda şiddet içerisine ekonomik, fizik gibi şiddetler girmektedir. Söz gelimi ekonomik şiddet genellikle şiddet tipolojisine dahil edilmiyor böylece her türlü mala verilen zarar olarak, insana yönelik fiziki şiddetten

ayırıt ediliyor. Örneğin, kırsal kesimde hasım aileler arasında birbirinin hayvanını vurmak, ekinini ya da samının yakmak, özellikle kan davaları bağlamında, karşı tarafı korkutmak ve sindirmek amacına dönük olduğu için basit bir mala zarar verme değil, insana yönelik dolaylı bir şiddet türünü de ortaya koyabilir. (kapıcıoğlu, 2007:3-4)

Şiddetin bir diğer tanımı ise, gizli ya da açık saldırılarda bulunma güç/üstünlük taslama, iğneleyici/ iddiacı davranışlarda bulunma gibi egemenlik sağlamaya yönelik her türlü davranışlardır. (T.C Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı , 1994:82)

Bunun dışında aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet ile ilgili kavramlar incelendiğinde bunlar birbirleriyle kavramsal olarak aynı olmasa da şiddet, saldırganlık ve ihmal kavramlarının çoğu kez birbirinin yerine kullandıkları görülmektedir. Bu yüzden şiddet haricinde diğer ikisinin tanımına baktığımızda tanımlar şöyledir: (Sezgin, 2007: 3-4)

1.1.1. Saldırganlık Tanımı

Saldırganlık, “hakim olmak, yenmek, yönetmek amacıyla güçlü, şiddetli, etkili bir harekette bulunmak, bir işi bozma, engelleme, boşa çıkarma amacıyla yaralayıcı, hırpalayıcı ya da tahrip edici davranışlar”dır. (Ersun, 2008: 193)

1.1.2. İstismar Tanımı

Şiddet tanımı fiziksel saldırganlığın tüm biçimlerine ifade ederken, istismar kavramı hasar ile sonuçlanan/sonuçlanabilen fiziksel saldırganlığa gönderme yapmaz, aynı zamanda zararlı sonuçlanacağı düşünülen fiziksel olmayan kötücül eylemleri de içerir. (Sezgin, 2007:3-4)

1.2. Şiddeti Ortaya Çıkaran Etkenler

İlkel toplumlarda olsun gelişmiş toplumlarda olsun bugüne kadar karşılaştığımız ve maalesef karşılaşmakta olduğumuz şiddet hayatımızın büyük bir bölümünü kapsamaktadır. En yakınımızdan en uzağımıza kadar şiddete neden olan pek çok etken bulunmaktadır. Şiddetin ortaya çıkmasında içsel ve dışsal olmak üzere pek çok faktör bulunmaktadır.

1.2.1. Biyolojik Etkenler

Dünya sağlık örgütünün şiddet ve sağlık raporuna göre 2002 yılında bireysel etkenlerin içerdiği biyolojik, psikolojik ve davranışsal özellikler şiddetin nedenlerinin bir kısmını göstermektedir. Biyolojik etkenlerde cinsiyet ve hormon farklılıkları etkilidir. Bütün toplumlarda erkeklerin kadınlara göre daha saldırgan bir tutum sergiledikleri görülmektedir. Erkeklik hormonları ile saldırganlık arasındaki bağlantı daha anne karnındayken görülmektedir, kadınlık hormonları ise tam tersine saldırganlığı bastırmaktadır.

Kullanılan ilaçlar ve bağımlılık yapan farklı maddeler de saldırganlığın bir nedeni olarak görülmektedir. Özellikle bağımlılık yapan alkol, şiddete neden olan bir maddedir. Alkolün düşük miktarda tüketilmesi saldırganlığı azaltırken, dozun artması saldırganlığın da artmasına neden olmaktadır. Kaygı giderici ilaçlar saldırganlığı azaltırken, uyuşturucu gibi maddeler ise saldırganlığı artırmaktadır. (Kapıcıoğlu, 2007: 8)

Biyolojik etkenler içerisinde anatomik ve biyo-kimyasal nedenleri de sayabiliriz. Yapılan araştırmalara bağlı olarak, beyin işlevlerini sağlayan bazı mekanizmaların saldırganlıkla ilgili olduğu ifade edilmiştir. (Vatandaş, 2003:12)

1.2.2. Psikolojik Etkenler

Şiddete neden olan bir diğer faktör psikolojik faktördür. İnsanlar üzerinde şiddete neden olan en güçlü unsurun “engellenme” olduğu düşünülmektedir. John Dollard’a göre “engellenme” her zaman bir biçimde saldırganlığa neden olur ve dolayısıyla saldırganlık “engellenme” temelinde oluşup gelişir. Engelleme çeşitli biçimlerde tanımlanabilir. Dollard’a göre, eğilimler, ihtiyaçlar, dürtüler bireyin kendi, organizmasından ya da toplumsal çevresinden gelen nedenlerle doyumsuz kalıp amacına ulaşamayınca ortaya çıkar. (Vatandaş, 2003:14) İşte bu “engelleme” davranışı kişi üzerinde şiddete sebep olmaktadır.

Bir diğerk psikolojik etken ise kişinin ocukluğında yaşamış olduğu şiddet olaylarıdır. Çocuklukta annesine ve diğerk aile üyelerine şiddet uygulandığına tanık olan çocuğun gelecekteki davranışları olumsuz yönde etkilenir. (Uçar, 2007:6)

Aynı zamanda psikiyatrik hastalıklarda intihar ve kendine zarar verme gibi bireyin kendi üzerinde uygulamış olduğu saldırganlık da mevcuttur. Bütün bunlar şiddetin ortaya çıkmasında vahim durumlardır ve bu gibi davranışlar tedavi gerektirmektedir. (Kapıcıoğlu, 2007:8)

Psikolojik şiddet olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Özellikle kadına uygulanan psikolojik baskı kadın üzerinde olumsuzluk oluşturur. Psikolojik şiddette aşağıdaki durumlar görülür:

“şiddet uygulayıcısı kadını arkadaşlarından, ailesinden ayırır ve onlarla görüşmesine izin vermez, kadının aktivitelerini ve sosyal bağlarını izler ve bunları kontrol altına alır. Utandırma: şiddet uygulayıcısı karısıyla, kız arkadaşıyla alay eder, kk düşürür, küfür ve hakaret eder. Tehdit: şiddet uygulayıcısı kendisine, ona ,arkadaşlarına, ailesine, zarar vereceğine dair kadına tehdit eder; evi terk ederse çocuklarını öldürebileceğini söyler, yanında silahla oynar ve kadının yaşamını tehlikeye sokar ya da kadında bu tür davranışların her an olabileceği korkusunu yerleştirir. şiddet uygulayıcısı, kadının kişisel yeteneklerine zarar verir. şiddet uygulayıcısı kıskanlılıkla ve kadına mlkymş gibi davranarak kadını sadakatsizlikle suçlar. Kadına ekonomik yoksunkluğa iter. şiddet uygulayıcısı, erkek ve kadın rollerini tanımlar ve erkeğin imtiyazlarını ne çıkartır. şiddet uygulayıcısı emosyonel geri çekilme gösterir, yaptıklarını minimize veya toptan inkar eder.” (Sezgin ,2007: 7-8)

İşte gerek çocuklukta gerek aile içerisinde eşin eşine göstermiş olduğu psikolojik şiddet olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

1.2.3. Çevresel Etkenler

Pek çok kişi çevresinden etkilenerek de şiddete eğilim gösterebilir. Özellikle ocukluk döneminde bir kişi çevresinden daha kısa sürede etkilenir. Bu nedenle bireyin

çocukluktan aldığı zihinsel, duygusal, sosyal ve psikoseksüel gelişimi, aldığı öğrenme modelleri, tecrübeleri, olaya yüklediği anlam saldırganlık eğilimini oluşturur. Şiddete neden olan temel kişilik ve davranışlar hiperaktif dürtüsellik, zayıf davranış kontrolü ve dikkat problemleridir. (Kapıcıoğlu, 2007: 8)

Aile içerisinde, arkadaş çevresinde, gençlerin akranları arasında saldırganlık ve şiddet davranışları şekillenebilir. Bu durumlar da şiddetin ortaya çıkmasındaki unsurlardan bir kısmıdır. Aile özellikle çocukluk döneminde çocuğun davranışları üzerinde önemli bir yere sahiptir. Ancak ergenlik döneminde arkadaş ve akranlar daha da önem kazanmaya başlar. (Kapıcıoğlu, 2007:9)

Saldırganlığın gözlem ve taklit yoluyla çok çabuk öğrenildiğini ve bu davranışın çok tekrarlanmasıyla o oranda gerçekleştiğini tespit eden sosyal öğrenme kuramına göre, hedefine ulaşmak isteyen kişi eğer engellenirse hoş olmayan bir duygu yaşayacağını söylüyor. Kişinin bu engellemeye karşı göstereceği tepki de çevresindeki insanların strese karşı gösterdiği hal ve hareketler belirleyici oluyor. Bu anlamda kişi karşılaştığı engellerle başkalarından yardım isteyebilir, saldırabilir, vazgeçebilir ya da kendisini çeşitli maddelerle, alkolle uyuşturabilir.

Saldırganlık örneklerine gerek gerçek hayatta karşılaşması, gerekse filmlerde, televizyonlarda v.b. gibi durumlarda karşılaşması, kişinin şiddete maruz kalmasa da bir sorunun çözümünde şiddeti çözüm yolu olarak görmesine ve bunu öğrenmesine neden olmaktadır. (Kapıcıoğlu, 2007:10–11)

Kişinin çocukluğu veya ailesi dışında pek çok çevresel faktörler de şiddeti meydana getirmektedir. Bu faktörler ise, hava kirliliği, kalabalık, gürültü v.b. dir.

Hava Kirliliği: Kimyasal ve endüstriyel ürünler tarafından üretilen kötü kokulara maruz kalma, bireyleri olumsuz etkileyerek şiddete sebep olur. Ancak bu etkinin bir noktaya kadar geçerli olabileceği kabul edilmelidir. Eğer ortaya çıkan koku kişiyi rahatsız ediyorsa o ortamı terk etmek saldırganlık tutumunu azaltabilir.

Gürültü: Yüksek ve rahatsız edici derecede gürültüye ve sese maruz kalmış insanlar, böyle bir durum yaşamayan insanlara göre daha fazla saldırganlık gösterebilmektedirler.

Kalabalık: Çalışmalardan öğrendiğimize göre aşırı kalabalık saldırganlık düzeyini artırmaktadır. Kalabalık, diğer ortam belirleyenlerin olumsuz olduğu durumlarda (örneğin engellenme, uyarılma ve sıkıntı hallerinde) saldırganlık patlamaları çıkmasını kolaylaştırmaktadır. (Aile içinde ve Toplumsal Alanda Şiddet, 1998: 16)

Aynı şekilde, bir mafya örgütü de şiddete iyi bir örnektir. Mafya örgütü, bir işyerine bomba atması, gözdağı ve uyarmanın ötesinde kurban üzerinde ağır baskı ve korku yarattığı için şiddetten söz edilebilir. Yüksek enflasyon, işsizlik gibi kavramlar uzun vadede insanca yaşamı tehdit ederek şiddete neden olur. (kapıcıoğlu, 2007:4)

Medya: Şiddete neden olan bir diğer ve önemli etken medyadır. Medya ve şiddet ilişkisi üzerinde yerli ve yabancı birçok araştırma yapıldığı görülmektedir. Son yıllarda toplumda şiddetin artmasında ve özellikle çocuklar ve gençler arasında çok yaygınlaşmasında medya büyük bir etken olmuştur. (kapıcıoğlu, 2007:69)

Kitle iletişim araçları bireyleri saldırganlığı ve öğrenmenin bir yöntemi olarak model alma, duyarsızlaştırma uyarma şeklinde etkilemiştir. Şüphesiz medyanın etkileri olumlu olduğu kadar, olumsuz etkileri de görülmektedir. Vurgulandığı gibi bütün toplumlarda şiddet olgusuyla karşılaşmaktadır. Her toplumun kendine has şiddet biçimleri olsa da, kitle iletişim araçları sayesinde artık, şiddetin uygulanışında ortak özellikler yaygınlaşmaya başlamıştır. Aslında, çağımızda ön plana çıkmaya başlayan şiddet bireysel şiddettir.

Medyada gösterilen şiddet görüntüleri, şiddete eğilimli birey için, yeni şiddet yöntem ve tekniklerini öğrenebileceği, en ucuz ve en kolay ulaşabileceği kaynaktır. Saldırganlık ve şiddet olgusu, gözlem ya da taklit yoluyla öğrenilebildiği için ne kadar pekiştirilirse meydana gelme olasılığı o kadar yüksek olur. Örneğin, medyada gösterilen

futbol ve futbolla ilgili programlar, şiddetin en önemli kaynaklarından biridir. Çünkü futboldaki şiddet kurgusal değil, gerçektir. (Pınar, 2006: 12-14)

Ayrıca medya genellikle özel girişimin elinde bulunan yazılı basın tiraj artırmak için ve okuyucu çekebilmek için geleneksel kalıpları yansıtarak ve sansasyonel haber verme eğilimi ile kadınları ikinci plana atarak kadınları zayıf göstermektedir. (Ersun, 2008: 85)

1.3. Şiddetin Türleri

Genel anlamıyla şiddet aile içinde, sporda, sokakta, siyasette şiddet olarak sınıflandırılabilir. Fakat aile içindeki boyutuyla ele alındığı zaman şiddet, fiziksel ya da biyolojik şiddet, duygusal ya da sosyal şiddet, ekonomik şiddet, cinsel şiddet olarak da ele alınabilir. (Funda Mutlu, aile içi şiddet sürecinde kadına yönelik şiddet üzerine sosyolojik bir araştırma, 2006: 1)

1.3.1. Fiziksel Şiddet

Bu tür şiddet hemen hemen her yerde görülebildiği gibi genel anlamda aile içerisinde de görülmektedir. Aile içerisinde şiddet bir bireyden –çocuğa, eşe- diğerine yönelen güç, öfke, gerginlik v.b. şeklinde görülmektedir. Zorlamak, aşağılamak, cezalandırmak da aynı zamanda bir şiddet davranışlarıdır.

Aile içindeki en yaygın olan erkeğin kadına karşı gösterdiği şiddettir.Yapılan bazı araştırmalara göre erkek kadına % 95 şiddet uygulamaktadır. Bu tür şiddet yasal evliliklerde olduğu gibi yasal olmayan evliliklerde de görülmektedir. (Aile İçinde ve Toplumsal alanda Şiddet, 1998:18)

1.3.2. Duygusal Şiddet

Gündelik yaşamda en sık rastalanan şiddet türlerinden birisi de duygusal şiddettir. Duygusal şiddet iki özeliği ile diğer şiddet türlerinden ayrılmaktadır. Bunlardan biri fiziksel ve cinsel şiddette olduğu gibi somut fiziksel bulguların

bulunmayışı diğeri ise duygusal şiddetin tek başına bulunabileceği gibi birçok olguda fiziksel ve cinsel şiddetle birlikte bulunmasıdır.

Duygusal şiddetin göstergeleri ise kadını küçük düşürmek, küçümsemek gibi davranışlar kadının kendini kötü hissetmesini sağlamaktadır. Bir kişiye ruhsal açıdan zarar vermek, mahcup etmek, aşağılamak, hakaret etmek, aile ve arkadaşları ile görüşmesini yasaklamak ve bunların sürekli olarak tekrarlanmasıdır. Ayrıca kadına bir hizmetçi gibi davranmak, tüm büyük ve önemli kararları verirken kadına danışmamak, evin sahibi gibi davranmak, erkeklerin ve kadınların rollerini belirlemek, erkek ayrıcalığını kullanmak gibi tutumlar da duygusal şiddet uygulamasının diğer önemli yönleridir. (Yanıkkerem, Kavlak, Sevil, 2007:34)

1.3.3. Psikolojik Şiddet

Fiziksel şiddetin yanı sıra aile içerisinde kadının psikolojik olarak da şiddete maruz kaldığını söyleyebiliriz. Fiziksel şiddete uğrayan bir kadın kendini hep şiddet çemberinde sanmaktadır. Çünkü eşinin kendisine koymuş olduğu dışarı çıkmama yasağı, evden çıktığı zaman her hareketinin eşi tarafından denetlenmesi ve kadının çevresiyle görüşmemesinin engellenmesini psikolojik şiddet olarak ifade edebiliriz. Walkere şiddeti sadece fiziksel olarak değil, aynı zamanda kadına zarar verici olan “yavaş” duygusal işkenceyi ihmal etmek olduğunu savunur. (Aile İçinde ve Toplumsal alanda Şiddet, 1998: 19)

1.3.4. Cinsel Şiddet

“Cinsel şiddet, en kısa biçimiyle, seksüel motivasyona bağlı gerçekleşen bir şiddet türü olarak tanımlanmaktadır. Evlilik bağıyla veya evlilik bağı olmaksızın birlikte yaşayan eşler arasında rıza dışı cinsel ilişki bir şiddet olgusu olarak yaygın biçimde açığa çıkmaktadır.” (Vatandaş,2003,25) Cinsel şiddet, cinselliğin tehdit, sindirme ve kontrol etme amacıyla kullanılmasıdır. Bu tür şiddette kadına zor kullanarak cinsel ilişkiye girme, istemediği türde cinsel ilişki, yetersizlikle gösteren cinsel suçlama v.b kadına yönelik uygulanan cinsel şiddet biçimleridir. Fiziksel olarak şiddete maruz kalan

kadınlar çok sık biçimde cinsel aşağılanmadan cinsel saldırıya kadar varan cinsel şiddete uğramaktadırlar. (Sezgin, 2007: 6-7)

Bir erkeğin eşine yönelttiği ve cinsel ilişkiyi hedefleyen cinsel şiddet üç farklı biçimlerden birisi olarak gerçekleşmektedir.

- 1- Cinsel şiddetin en yaygın biçimi olan bu tür de sadece ilişki ile sınırlı olan bir zor kullanma söz konusudur. Kadın bu durumda cinsel ilişkiye rıza göstermemekte, zora boyun eğmektedir. Böylece kadınlar manevi acı duygusuna kapılmaktadırlar.
- 2- Zorlama şiddet sadece cinsel ilişki ile sınırlı değildir. Zorlama şiddet cinsel ilişkide bulunma amacını gerçekleştirmekten öte fiziksel güç kullanılarak kadının rızası olmaksızın cinsel ilişkide bulunma biçimde gerçekleşmektedir. Böylece kadında mor gözler, kırık kemikler, kafatasında yarıklar, bıçak yaraları gibi izler görülebilmektedir.
- 3- Bu tür şiddet cinsel şiddetin en ağır kısmını oluşturmaktadır. Çünkü fiziksel zorluk sapıklıklarla birleşmesi ile sadistçe bir tavırla ırza geçme söz konusudur. Bu tür olaylarda genellikle pornografik video kasetleri kullanılarak kadın filmdekileri canlandırmak zorunda kalmaktadır. Bu tür durumlarda kadınlar ağır bedensel ve ruhsal travma geçirmektedir.

Böylece buradaki maddelerde gördüğümüz gibi şiddetin ikinci ve üçüncü biçimlerinin ayrılmaz bir özelliği olarak açığa çıktığı üzere, cinsel şiddetin önemli özelliklerinden birisini fiziksel şiddetle olan güçlü ilişkisi mevcuttur. (Vatandaş, 2003:25)

Aile içi şiddette görülen cinsel şiddet de ailenin “mahremiyeti” nedeniyle ancak yakın zamanlarda bilim adamlarının ve hukukçuların ilgi alanına girebilmiştir. Ancak, bu konu tam olarak açıklığa çıkarılamamıştır. Çünkü, bu konudaki “mahremiyet” “aile mahremiyeti” nin en güçlü alanını teşkil etmektedir; yatak odaları üçüncü kişiye şiddetin hem faili ve hem de mağduru tarafından sınıksız kapalı tutulmaktadır.(Vatandaş, 2003:26)

1.3.5. Ekonomik Şiddet

Maddi kaynakların, paranın söz konusu olduğu durumlarda erkek kadına karşı ekonomik açıdan kısıtlamalarda bulunur. Erkek çocuklarına bakmak ev için gerekli ihtiyaçların karşılanacağı şeklinde bahaneler ileri sürerek kadına az miktarda para verir. Bazen de kadının iş yaşamını engeller, kadın çalışıyorsa tüm maaşına el koyabilir. Aynı zamanda kadının bir iş sahibi olmasını engellemek. Kadın sosyo-ekonomik açıdan erkeğe denk olsa bile, psikolojik donanımının eksik kaldığı durumlarda kadın, ekonomik şiddete maruz kalabilir.(Sezgin, 2007:8)

Bütün bu açıklamalardan pek çok kadının yaşadığı erkek ve ya kocası tarafından şiddete maruz kaldığı anlaşılıyor.

1.4. Şiddetin Engellenmesi

Şiddetin ortaya çıkmasında pek çok etkenin bulunduğunu ve hangi tür şiddetlerin görüldüğünü ifade ettikten sonra şiddetin nasıl engelleneceği üzerinde durabiliriz. Kimi zaman karşılaştığımız kimi zaman da bizim uyguladığımız şiddeti nasıl azaltabilir ya da nasıl engelleyebiliriz.

Aile içerisinde yaşanan şiddetler sonucu kadın bu problemleri dile getirmekten oldukça rahatsız olmaktadır. Bu nedenle kadın şiddeti kabullenmektedir. Bütün bu problemler normal olarak algılanarak bu durum utangaçlığa sebep olmaktadır. Oysa bu problem aile çevreini aşip sağlık kurumlarına, adli mercilere ya da kadın sığınma evlerine taşıdığı için ilgilenmesi gereken ilk sorun, gizliliğin ve utangaçlığın aşılmasıdır (Sevil, Şen, 2007:10)

Şiddeti önlemek için aileler, medya ve devlete pek çok görev düşmektedir. Ayrıca her şeyden önce yeni evlenecek çiftlere iyi bir evliliğin nasıl yürütülmesi gerektiği anlatılmalıdır.

Ailede şiddetin önlenmesi; Ebeveynler çocukları önünde tartışmamalıdır. Çocuklarına, başkalarına ve kendilerine saygı duymayı öğretmelidirler. Çocukları arasında cinsiyet ayırımı yapmayarak cinsellik ile aile içi ilişkiler konusunda çocuklarına

bilgi vermelidirler. (Sevil, 2007:12). Bunlar haricinde anne ve baba alkol, sigara gibi zararlı maddeleri kullanmayarak aile içerisinde çıkabilecek şiddeti bir nevi önleyebilirler.

Medyanın şiddeti önlemede görevi; Aile içerisinde yer alan toplumun kabullendiği medyaya bu konuda daha büyük görev düşmektedir. Çünkü kitle iletişim araçları içerisinde en yaygın olan televizyonun öğretici gücü çok fazladır. Bu nedenle şiddeti öğretici yayınları engellemelidir. Televizyon aile içi şiddetin ve çocuk istismarının zararlı yönlerini gösteren, şiddet konularında toplumu bilinçlendiren yayınlar ile şiddeti önleyebilir. (Sevil, 2007:12)

Yazılı ve görsel basımda yer alacak dramalar ile şiddete yönelik toplumsal ve bireysel duyarlılık arttırılmalıdır. Basın olumlu kadın imajı çizerek kadının pornografi ve güzellik yarışmalar ile metalaştırılması önlenmelidir. Ayrıca medya kadını kişiliğinden soyutlayarak kadının nesneleştirmemeli ve onu cinsel objeye indirgememelidir. Kadın bedeninin reklamlarda kullanılması önlenmelidir. (Ekizceleroğlu, 2007:70) televizyonların çizgi filimlere, mafya örneği gösteren dizilere yer verilmemelidir. Çünkü bu tür filmlerle şiddet, sorun çözme aracı olarak gösteriliyor. Bu nedenle kendini her konuda güçlü göstermek isteyenler şiddete başvuruyor.

Devletin şiddeti önlemedeki rolü; Devlet ülke içerisinde şiddeti önlemek için çeşitli kurumlar açmalıdır. Özellikle kadınların kendilerine uygulanan şiddeti uygun bir şekilde açıklayabilmeleri için kurumsal mekanizmalar oluşturulmalıdır. Bu nedenle yirmi dört saat hizmet veren ve iyi eğitilmiş bir personel gereklidir. Mesleki eğitim müfredatlarını, sağlık ve sosyal hizmet çalışanlarını eğitim programlarına, okul danışmalarının eğitim programlarına aile içi şiddet konusu getirilmelidir. (Sevil, 2007:2)

İKİNCİ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDET

2.1. Kadın ve Şiddet

Gelişmiş veya gelişmemiş toplumlarda kadının yerinin önemi yadsınamaz. Kadının hem ailede hem toplumda oynamış olduğu rol çok büyüktür. Özellikle kadının bir çocuğu yetiştirmesindeki rolü, aile içinde önemli olduğu kadar toplum için de çok önemlidir.

Bir kadının konumu toplum içinde bu kadar önemli olmasına rağmen, bugüne kadar kadının sosyal, ekonomik, siyasal alanda olsun birçok açıdan şiddete maruz kaldığı bilinmektedir. Gerek çalışan, gerek çalışmayan pek çok kadın çeşitli baskılar altında kalmıştır.

Şiddetin aile içinde görülmesi oldukça yaygındır. Aynı zamanda aile içinde bile bir kadının eşi tarafından şiddete maruz kaldığı olmuştur. Bu şiddet duygusal, sözel, ekonomik, cinsel ve fiziksel olmak üzere beş ayrı kategoride ifade edilebilir. (Vatandaş, 2003:23)

Genel anlamda aile içi şiddet, aile olarak tanımlanmış bir grup içerisinde zorlamak, aşağılamak, cezalandırmak, güç göstermek, öfke, stresini atmak şeklinde ortaya çıkmaktadır. İstatistiklere göre şiddete maruz kalanların % 90'ından fazlasının kadın olduğu ortaya çıkmıştır. Hemen her toplumda kadına uygulanan şiddet tarihsel süreç içerisinde yerini almıştır. (Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet, 1998: 19)

Kadınlar, ikinci bir cins olmaları nedeniyle sürekli, sistemli bir şiddetle karşı karşıya kalmaktadırlar. Şiddetle her zaman burun buruna olan kadınlar, çoğu kez hor görülmekte ve suçlanmaktadırlar. Savaşlardaki tecavüzler de dâhil olmak üzere kadınlar şiddet karşısında yalnız ve toplumsal destekten yoksun bırakılmaktadırlar. (T.C Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, 1994:82)

2.1.1. Kadının Tanımı

Kadın, yaşayan bir toplumun, bir milletin temel ögelerinden birisidir. Kadın, erkeği ve çocuklarıyla beraber, o toplumun içinde binlerce yıl geriden gelen bir yaşamın “tarih” ini taşımıştır. Bunu geleceğe de o götürecektir. (Başaran, 2004: 5)

Tarihte kadının durumu, zamana ve yere göre değişmiştir. Dolayısıyla da, ilkel medeniyetlerden bugünkü batı toplumlarına kadar, kadının durumunda kesintisiz bir gelişmeden söz etmek güçtür, bununla birlikte, çeşitli alanlardaki ilerlemelere bakarak, kadının durumunda da eskiye göre büyük bir gelişme olduğu söylenebilir; nitekim bazı gözlemciler ilk belirtilerini birleşik devletlerde gördükleri bir anaerik düzenin bugünkü düzenin yerini alacağını ileri sürmüşlerdir.

Kadının tarih içindeki serüvenine baktığımızda, paleolitik dönemde kadının ön planda olduğu görülmektedir. Kadınlar da erkeklerin yaptığını yaparak bir nevi eşit statüde yer almıştır. Hatta o dönemde kadın ve çocukların ölümü nedeniyle soyun devamında kadının değeri anlaşılmıştır. Böylece o dönemlerdeki figürlerde kadın ağır basmıştır.

Neolitik çağla beraber yerleşik hayata geçildi, avcılık azaldı fakat toplayıcılık gelişti. Kadınlar yabani tohumları toplamaya başlamışlardır. Tahılların üreme devresini keşfederek bunları çocuklarına öğretmişlerdir. Çömleklerin keşfiyle de kadınlar pek çok keşifte bulunmuşlardır. Bulduklarını yeni nesillere göstererek kadın bir kez daha önem kazanmışlardır. Yine bu dönem figürler, Tanrıçalar gibi kadın özelliğini taşımaktadırlar. (Sevim, 2005: 7-10)

Kadının tarih serüvenindeki yerine baktığımızda bu şekilde başlarda önemli bir rolü varken ilerleyen dönemlerde gerilere kaymış önemi azalmıştır. Nitekim çeşitli şiddetlere maruz bırakılmıştır. Değeri ise azalmıştır. Oysa kadın toplum için çok önemlidir. Geleceğe değerli nesiller yetiştirmektedir.

Kadının bugünkü duruma varması, toplum, eğitim, hukuk, ekonomi ve siyaset alanlarındaki gelişmelerin sonucudur.

İnsanlığın varoluşundan günümüze süregelen, gerek ilkel, gerekse modern toplumlarda kadın her zaman ikinci birey olarak görülmüş, tüm haklardan mahrum edilmiş, bazen fiziki, bazen psikolojik olmak üzere çeşitli işkencelere maruz kalmıştır. 21. yüzyılda kadına yönelik şiddetin yaşanmadığı hiçbir gün yoktur. Toplumdaki bu kanayan yaraya parmak basmak için yüksek lisans tezimi bu konu üzerinde geliştirip yazmak istedim.

Çalışmamızın giriş bölümünde şiddet ve kadının tanımı değindikten sonra bu çalışmamızın amacını belirttik. Birinci bölümde “Kadın ve Şiddet”, “Şiddet Olgusunun Kavramsal Boyutu”, Siyasal Alanda Kadına Şiddet”, “Ekonomik Alanda Kadına Şiddet”, “Sosyal Alanda Kadına Şiddet”, “Aile Ortamında Kadına Şiddet” ana başlıkları altında kadının ekonomik, sosyal, siyasal ve aile ortamında hangi tür şiddetlere maruz kaldığını ifade etmeye çalıştık. İkinci bölümünde “Arnavutlukta Kadına Şiddet”, “Arnavutlukta Kadının Sosyal Hayat İçindeki Yeri” , “Saha Araştırması Verilerinin Yorumlanması” ana adı başlıklar altında Arnavutlukta kadına şiddet, kadının sosyal içindeki yeri ve bu bağlamında saha araştırması verilerinin yorumlanması ele alınmıştır.

Tarihi süreç içerisinde kadının statüsü sürekli gelişmiş ve kadın böylelikle sosyal, ekonomik ve siyasal gibi alanlarda yerini almıştır. Fakat kadın bulunmuş olduğu konumlarda da sürekli şiddete, baskıya maruz kalmıştır. Butun bunlara dayanarak bu ciddi sosyal sorunu tezimde ifade etmeye çalışıldı.

2.1.2. Kadına Yönelik Şiddetin Önemi

Kadına yönelik şiddet, temel özgürlükleri ve insanî haklarını ihlâl edip engellediği gibi, kadınların haklarını kullanmalarını da imkânsız hale getirmektedir. Kadın hak ve özgürlüklerinin, temel insan hak ve özgürlüklerinin korunması ve geliştirilmesindeki sınırlılık, başarısızlık bu konuyla doğrudan ilişkilidir. Kadınlara erkek arasındaki eşit olmayan tarihsel ve geleneksel güç ilişkisi açısından kadına yönelik şiddetin özel bir önemi vardır. Sınıfa, kültüre, gelire göre bazı değişiklikler göstermekle birlikte yaygın bir biçimde yaşanmakta olan ve gelişmişlik düzeyinden, dinden , politik istikrardan, ve kültürden bağımsız bir sosyal olgu niteliği gösteren kadına yönelik şiddet, kadınların

toplum içindeki yasal, sosyal, politik ve ekonomik, eşitliği başarması, fırsatlarını sınırlandırmakta, azaltmaktadır. Böylece kadına yönelik şiddet kadını, erkeğe göre ikinci bir konuma getirmekte bu da önemli bir sosyal mekanizma olmaktadır.

Çok sesli ve gelişmeye açık bir toplum için çok renki kişiliklere ihtiyaç vardır. Şiddet, toplumda renkleri solduran, dünyayı küçülten bir etki yapmaktadır. Şiddete uğrayan kadının değerleri, nitelikleri, kararları yok olmakta, “ben” duygusu yitirilmekte, kimlik kaybı görülmekte, sağlık sorunları artmakta , girişimcilik gelişmemekte aksine kaybolmaktadır. Şiddete uğrayan kadınlar kimlik ve düşünce geliştirmekte zorlanmakta ve toplumsal tavır alışlarda yer alamamaktadırlar. Böylece toplumun çoğunluğu daha baştan büyük ölçüde küçülmekte, demokrasinin tabanı daralmaktadır. Şiddet ortamında herkesin ölçülerinde bozulma görülmekte, antidemokratik uygulamalar her toplumda her kademe yaygınlaşmakta, kişilerde de toplumda dengesizlik artmaktadır.

Birleşmiş Milletlerin 1993 yılında yayınladığı Kadına Yönelik şiddetin Önlenmesi Bildirgesi’nde kadına yönelik şiddet: “Kadınların fiziksel, cinsel veya psikolojik olarak zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel olan her türlü cinsiyet- temelli şiddet eylemi ya da kadına yönelik bu gibi eylemlerle tehdit, baskı uygulanması, özgürlüğün keyfi olarak kadının elinden alınması”olarak tanımlanır. (Vatandaş, 2003: 22)

İlkel toplumlardan başlayıp günümüze kadar kadın önemli bir konuma yükselmiştir. Fakat gene de kadına şiddet devam etmiştir. Toplumlar ne kadar modernleşse de şiddet hiçbir zaman ortadan kalkmamıştır.

2.2. Aile Ortamında Kadına Şiddet

Bilindiği gibi kadının hem aile içerisinde hem de toplum içerisinde önemli bir konumu vardır. Bu açıdan kadının toplumdaki yerini, onun aile içindeki yeri ve rolünden bağımsız olarak algılanamaz. Ailesiz bir toplum düşünülemezine göre, kadının faal olarak yer almayacağı bir aile de düşünülemez. (Başaran, 2004:5)

Aile, kan, cinsel ilişki ya da yasal bağlarla birbirine bağlı insanlardan oluşmuş, mahrem ilişkilerle örülmüş bir gruptur. (Vatandaş, 2003:50)

Diğer bir tanıma göre aile, genellikle toplumsal bütün içerisinde belli fonksiyonları yerine getiren bir alt sistem ve toplumun kurumsal düzeni içerisindeki temel kurumlarından biridir. Aile toplumun en küçük yapı taşı veya hücresidir. Toplumun devamı için aileye ihtiyaç duyulmaktadır. (Başaran, 2004:5)

Aile şiddet olgusu tarihi çok eskilere dayanmakla birlikte son zamanlarda daha sık gündeme gelmekte ve çeşitli açılardan tartışılmaktadır. Özellikle aile içinde kadına ve çocuğa yönelik şiddetin yaygınlığına dikkat çekilmektedir. Aile içinde çocuğa yönelik şiddet çocuğun sokakta yaşamasına, zararlı maddeler kullanmasına ve çeşitli suçlar işlemesine neden olmaktadır. Aile içi şiddetin yalnız bireysel değil giderek toplumsal bir boyut kazanmakta olması nedeni ile bu sorunun tüm boyutlarıyla ele alınması gerekmektedir. (Yıldız, 2007:72)

İlk olarak kadına yönelik şiddetle vurgu yapılan eylem, partneri tarafından doğrudan kadına yöneltilen hasar verici fiziksel şiddettir. Fakat sonrasında kadına uygulanan şiddet sosyal bir problem olarak görüldüğü ölçüde de genişletilmiş. Fiziksel şiddetin yanında eklenen eylemler de şunlardır:

- 1- cinsel ihmal
- 2- eş tecavüzü
- 3-pornografik yayınlar eylemleridir.

Aile içi şiddet olgusunda faillerin ve mağdurların hepsi doğum veya evlilik sonucu oluşan bir akrabalık ilişkisini paylaşırlar. Buna ek olarak bu kişilerin hepsi mahrem bir ilişkiyi paylaşırlar. Bu kavramlaştırma eşe, çocuğa, kardeşe ve ebeveynlere karşı şiddeti içerebilir. (İçli, 1995:11)

Aile içi şiddet, dövme, yaralama, sakatlama, cinsel saldırı, tecavüz ve öldürme gibi somut bir şekilde tespit edilebileceklerden; gözle görülmesi ve tespit edilmesi zor olan sözel, duygusal ve zihinsel boyutlara da ulaşmaktadır.

Bunlar içerisinde bir erkek eşine uyguladığı sözel şiddetin en önemlileri tehdit, aşağılama, küçümseme, alay gibi bezdirici ifadelerdir. Ayrıca bazen kadına takılan aşağılayıcı bir isim bazen de kadının önem verdiği şeylerle, kadının bedeniyle, dış görünüşüyle alay edilerek de sözel şiddet sürdürülmektedir. (Vatandaş, 2003:51)

Çağcıl toplumda en tehlikeli yer evdir. İstatistiksel olarak hangi yaşta ya da cinsiyette olursa olsun bir insanın evde fiziksel saldırıya uğrama olasılığı oldukça fazladır. Bu açıdan bakıldığında aile içerisinde bir kişi gece de olsa daha çabuk saldırıya uğrayabilir. Bu nedenle aile içerisinde şiddet başka ortamlara göre daha sık görülmektedir. Böylece ailenin büyüklüğü ve küçüklüğü de şiddetin görülme oranını belirler.

Aile büyüdükçe şiddet artmaktadır bunun için yeni evliliklerin mümkün olduğunca yeni bir mekânda kurulması teşvik edilmelidir. Zorunluluk bulunmadığı hallerde ebeveynle ayrı bir mekânda yaşamak sorunları azaltabilir. Yapılan araştırmalar çocuk sayısı fazla olan ailelerde şiddetin daha fazla yaygınlık gösterdiğine ortaya çıkartmıştır. (Şen ve Sevil, 2007:11–12)

Aile içi şiddetin sebebi olarak sıkıntıyı şiddete katkısı üzerinde vurgu yapan sosyo-psikolojik yaklaşıma göre işsizlik şiddet nedeni olarak sayılmaktadır. Sorunları çözme başarısızlığı nedeni ile de şiddet ortaya çıkmaktadır. (Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet, 1998: 23)

Özel alanda (ailede, özellikle eşler arasında):

Kadının küçük görülmesi; saçma arzulara boyun eğmesinin, eleştiri getirmemesinin istenmesi, arkadaşlık ilişkilerine sınır konması, istemediği cinsel davranışlara zorlanması, ev işlerini yapmaya-ev kadınlığına zorlanması, hizmetçi gibi

davranılması, çirkin olduğunun ve çekici olmadığı sık sık yinelenmesi, kendine bakmaktan aciz bulunması, başkalarının önünde hakarete uğraması, aşağılanması, farklı düşünmesine izin verilmemesi, parasız bırakılması, zekasının küçümsenmesi, azarlanması, çalışmasının-okumasının engellenmesi, bağrılması, duygularına saygı gösterilmemesi; tokatlanması; emir verilmesi, hastanelik edilmesi, tekmelenmesi gibi her türlü şiddete maruz kalması ayrıca bununla yetinilmeyip ateşli, delici ya da kesici aletlerle yaralanması, ailesi ve arkadaşlarıyla görüştürülmemesi, alay edilmesi, öldürülecekmiş gibi davranılması kısaca her türlü zarara uğratılması bir başka kadınla karşılaştırılması, doğurganlığının kontrol altında tutulması vb. gibi çok çeşitli biçimlerde olabilmektedir.

Hafiften ağıra doğru bir sıralama ile, kadınlar aile içinde fiziksel şiddet, duygusal ilgi demek olan ihmale, tehtide hatta fiziksel şiddetin bir üst boyutu olan tecavüz, fahişeliğe zorlama gibi çeşitleri bulunan cinsel şiddete uğramaktadırlar. (T.C Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı , 1994:83)

2.2.1. Aile İçi Şiddetin Önlenmesi

Aile içi şiddetin önlenmesi ya da azaltılabilmesi için yeni evlenecek çiftlere ve yeni evlilere, aile sağlığı, aile planlaması yöntemleri konusunda daha iyi bilgi verilmelidir. Böylece anne babaların geçmişteki dayak deneyimlerinin günümüze taşınması önlenebilir. Dayağın sıklığı ve şiddetinden çok varlığı önem taşıdığı anlaşılmaktadır. Çocukların dövülmeden eğitilmesi önemlidir. Hamilelik döneminde şiddetin varlığı özel yasal durumlar olarak dikkate alınmalıdır. Bu açıdan bakıldığında da sadece ailelerin değil diğer kurumların da aile içi şiddeti önlemede bir takım görevleri olduğu anlaşılmaktadır.

Sağlık çalışanlarına bu konuda görevler düşmektedir. Şiddete maruz kalanlar yapacak bir şey kalmadığını düşünerek bu konuda pasif bir tutum sergilemektedirler. Artık şiddeti kabullenmekten başka yapacak bir şeyleri kalmadığına inanmaktadırlar. Aile içi şiddet konusundaki bilgilenmeye ek olarak kadınların sığınma ve geçim desteği hizmeti veren kurumlar desteklenmelidir. Bunlara ek olarak aile bireyleri de aile içinde

şiddetin yaşanmaması için kendilerine düşen görevi yerine getirmelidirler. Örneğin erkeğin alkol alması aile içi şiddeti artıran en önemli etkenlerdendir. Bu nedenle de alkolün aile yaşantısı ve özellikle de şiddete yol açan boyutu iyice anlatılmalıdır. Bu konuda diğer gönüllü kuruluşlar ile iş birliği yapılmalıdır.

Kadının para kazanabileceği bir işte çalışması ve erkeğin düzenli bir işe sahip olması halinde şiddetin yoğunluğu düşmektedir. Kadını becerikli ve üretken kılmaya çabaları gösterilmeli ve bu konudaki projeler desteklenmelidir. Evlilik yaşının uzatılması ve eşlerin iyi bir eğitim almaları ile şiddet azaltılmalıdır. Kadının eğitimi ve gelişmesine özen gösterilmelidir. Tıp ve hemşirelik okullarındaki ders programlarında aile içi şiddet konusuna yer verilmelidir. (Şen ve Sevil, 2007: 11–12)

Ayrıca aile içi şiddet önlemek için bazı stratejiler de belirlenebilir. Bunlar;

- Risk faktörlerini belirleme
- Bireyin yaşadığı gerginliği azaltma,
- Sosyal desteği artırma(kimlerle paylaşabilir, kimlerden yardım alabilir)
- Kişinin daha sağlıklı, daha iyi problem çözme, atılgan davranması sağlanmalıdır.
- Benlik saygısını artırma (insan olarak değerli olduğu, önemli olduğu duygusunun ortaya çıkarma)
- Ailede şiddet kullanan bireyi saptama gibi stratejileri kullanarak aile içerisindeki yaşanmış şiddetleri ya da yaşanacak şiddetleri önlemiş oluruz. Bütün bu stratejiler sağlıklı bir aile yaşamını getirecektir. (Kavlak ve Sevil, 2007:42)

Aile içerisinde şiddet sadece kadına değil çocuğa da uygulanmaktadır. Tarihsel bilgiler ve yapılan sosyal araştırmalar her çağda ve her toplumda çocuğa şiddetin var olduğunu ve aşırı derecede yaygın olduğunu da göstermektedir. (Vatandaş, 2003:2)

Çocuğa yönelik şiddetin uygulanmasında özellikle fiziksel şiddette anne, babanın çocukluğunda şiddet muamelesi gördüğü anlaşılmaktadır. Çocuğa karşı şiddetin

yaşandığı ailelerde karı-koca çatışması, tatminsiz evlilik gibi özellikler görülmüş ve aile içerisinde sözlü denilebilecek şiddetler yaşandığı anlaşılmıştır. (Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet, 1998:28)

Çocuğa uygulanan şiddet sonucu çocuk ailesini terk ederek sokağa gitmekte çare bulur. Bunun sonucunda da topluma zarar veren bireyler yetişir. Bu konuda devlet ailelere iyi bir çocuğun eğitimi için bilgilendirmelidir.

Kadınlar sadece aile içinde şiddete değil aynı zamanda gerek siyasal gerek sosyal alanlarda da yine baskılara uğramaktadır.

2.3. Siyasal Alanda Kadına Şiddet

Toplumda kadının en önemli rollerinden biri çalışma hayatında ki konumudur. Kadınların çalışma hayatında yer alması pek çok ülkede farklı zamanlara rastlar. Ayrıca kadınların çalışma hayatına girmeleri bütün dünyada aynı zamanda da olmamıştır.

Kadınların siyasal, sosyal, kültürel vb. yönleri üzerine birçok çalışma bulunmaktadır. Kadın konusu üzerindeki bu çalışmaların yoğunluğu kadının modern sanayi toplumunda önemli bir yer oluşturduğunu göstermektedir. Kadın üzerinde yapılan çalışmaların yoğunluğu öncelikle kadın sorunundan kaynaklanmaktadır. Dünya nüfusunun yarısını oluşturan kadınların birçok noktada erkeklerle siyasal, sosyal ve ekonomik açıdan eşit olmadığı tartışması bu yoğun çalışmaların büyük bir kısmını oluşturmaktadır.

Bu tartışmalar kadının özellikle kamusal alanda yer almasını sağlamıştır. Kadınlar kamusal alanda yer almakla siyasi, ekonomik, sosyal sıkıntıların şartlarını dile getirme fırsatı bulmuşlardır. Bu fırsatları değerlendiren kadınlar, buldukları ülkelerinin var olan şartlarını eleştirerek yeni düzenlemeler yapılması gerektiğini vurgulamaya başladılar. Kadın hareketlerinin ve feminist hareketlerin başlangıcını oluşturan bu eleştirel yaklaşımlarla birlikte kadın sorunu artık ciddi bir sorun olarak gündeme ağırlığını koymuş oldu.

Toplumsal alanda kadın erkek eşitsizliğini ele alan ve eşitsizliğin giderilmesine çalışan bir hareket olan feminizm ile kadına pek çok alanda imkanlar sağlanmıştır. Feminizm hareketi özellikle demokratikleşme sürecine yol açan “eşitlik” arayışlarının “kadın-erkek eşitliğini” ihmal ettiğini ve bunu sürekli hale getirdiğini belirtir. (Yılmaz, 2001: 383)

Feminizm hareketi ile kadına oy hakkı verme imkanı sağlanarak demokratikleşme yani siyasal alanda kadın erkek eşitliği bir nevi sağlanmıştır diyebiliriz. Bununla beraber artık kadın siyasal alanda yerini almaya başlamıştır.

Kadınlar için oy vermek hemen her yerde uzun sürmüştür. Oy hakkının elde edilmesi için verdikleri savaşımla birlikte düşünüldüğünde özel bir anlam taşımaktadır. İlk kadın hareketlerine katılanlar oy vermeyi politik özgürlük ve daha fazla ekonomik ve toplumsal eşitliğe ulaşmak için önemli bir yol olarak görmüşlerdir. (Giddens, 2000:372) Böylece kadınlar da siyasal hayata oy verme ile katılmaya başlamışlardır.

Aile içerisinde olduğu gibi çalışma hayatında da siyasal ortamda da kadın pek çok açıdan şiddete maruz kalmıştır. Bu durum hemen hemen bütün toplumlarda yaygın olarak görülmektedir. Bu konuda bilinçlenen kadınlar da çeşitli girişimlerde bulunmuşlardır.

19. yüzyılın son yılları içerisinde batı Avrupa’da kadınlar erkeklerin aile içerisinde kadınlara karşı uyguladıkları şiddete kaba kuvvete ve cinsel baskıya karşı çeşitli kampanya girişimlerinde bulundular. Bu kadınların birey olarak kendilerini savunuş biçimleri idi. Çünkü aynı yüzyılda kadınlar bu ülkede hukuksal açıdan da tam birey olarak görülüyorlardı.

Erkekler kadınların işledikleri bazı suçlardan kadınlar ergin kabul edilmedikleri için yargılanabiliyorlardı. Ergin olmayanlar ve kadınlar 1870 li yıllara dek idam edilmiyordu. Bu yıllardan sonra kadınlar hukukta bireysel ve tüzel kişiler olarak kabul edilmeye ve işledikleri suçlardan kendileri sorumlu tutulmaya başlandı. Fransa da

1879'da cumhuriyetin kuruluşuyla kadınların devrindeki emeklerine karşılık seçim hakkı başta reddedildi (Sevim, 2005:39).

Fakat seçim hakkı her ülkede farklı zamanlarda kadınlara verilmiştir. Özellikle yukarıda ifade ettiğimiz gibi feminizmin hareketi kadına siyasi anlamda çok faydası olmuştur. Bu hareketle kadınlar oy verme hakkını elde etmişlerdir.

Kadına, yönelik şiddet, bir cinsin yaşam hakkının, güvenlik, özgürlük, onur, bedensel bütünlük hakkının ihlalidir. Bu anlamda da demokrasiye aykırıdır. Demokratik geleneğin gelişmesini engelleyici bir insani hakları ihlalidir. Özellikle siyasetin demokratikleşmesi süreci kadının siyasal katılım yolunu açmıştır.

Kadınların siyasi hayata katılımı farklı zamanlara rastlamaktadır. Yani her ülkede kadınlar farklı zamanlarda oy hakkı kullanmaya başlamışlardır. Örneğin Avrupa'da siyasi çatışmanın az olduğu ve siyasi katılımın fazla olduğu ülkelerde kadınlar siyasi hayata daha erken katılmışlardır. bunun nedene ise Avrupanın tarihsel yapısının farklı olmasıydı. Burada kadınların oy hakkı mücadelesi erkeklere getirilen kısıtlamanın kaldırılması için verilen şiddetli mücadele ile neredeyse eş zamanlıydı. Ülkelerin kadınlara oy hakkını verme zamanlarının farklı olması erkeklerin kendi seçme ve seçilme haklarına öncelik vermelerinden kaynaklanıyordu. O dönemde demokratikleşmeden anlaşılan şey kadınların değil erkeklerin oy hakkının genişletilmesi idi. 20 yüzyılın başlarında İngiltere'de kadına oy hakkı tanınması aktif bir biçimde ve genellikle kişisel çabalarla destekleyen liberallerin sayısı ile gittikçe artıyor. (Bock, 2004:170–174).

Siyasi alanda kadınlar her zaman dışlanmışlardı. Kadınlar ise şimdiki siyasi tartışmalarda bunu gündeme getirmektedirler. Ayrıca modern demokrasiyi ilgiyle izlemektedirler.

Toplumların politika görüşlerine baktığımızda “cinsel politika” düşünceleri görülmekte bu konuda çeşitli tartışmalar yaşanmaktadır. Kate Millett politikayı “iktidar yapısına bağlı ilişkiler, belirli kişilerden oluşan bir grubun başka bir grup tarafından

yönetildiği düzenlemeler” olarak niteleyip bu görüşü erkekler ve kadınlar arasındaki ilişkilere uyarlayarak “cinsel politika”yı tanımladığında, politika terimi birçok insanı ürkütmüştü. Fakat Millett’in düşünce çizgisi iyi belirlenmiş bir yol izliyordu.

Geçtiğimiz yirmi yıllık dönem boyunca, biyolojik ve toplumsal cinsiyete ilişkin açık toplumsal çatışmaların genişliği göz önüne alındığında Millett’in tanımı artık fazla dar görünüyordu. Çünkü bu çatışmaları bir an önce düzene sokmak iyi olacaktır. Kadınlar için eşitlik garantisi verdirme girişimleri görülmüştür. Örneğin ABD Anayasası’nın Eşit Haklar Ek Maddesi ve Birleşmiş Milletler’in Uluslararası Kadın On Yılı bildirgesi. Bu çalışmalar zamanla çatışmaya neden olmakta ve bu çalışmalar bazı ülkelerde bastırılmaktadır. (Connell, 1998: 339)

Bu şekilde bakıldığında kadının siyasal hayatta kalması da bazı tartışmalara sebep olduğu görülmektedir. Kimi ülkelerde erkekler siyaset hayatında kendilerine öncelik tanımışlardır. Böylece kadınlar siyaset alanda hep bu tartışmalara maruz kalmışlardır. Bu nedenle kadınlar, aile içinde olduğu gibi kadınlar siyaset alanında da erkeklerin baskısına hedef olmuşlardır.

2.4. Ekonomik Alanda Kadına Şiddet

Kadınlar ev dışında çalışma yaşamına giderek daha fazla oranda katılmaktadırlar. Bu durumun nedeni bir yandan kadınların kadın erkek eşitliğine vurguları bir yandan da kadınların işleriyle kendi statülerini belirleme arzusu dururken diğer taraftan yaşam koşullarının oluşturdu ihtiyaçtan kaynaklanmaktadır. Ancak her kadın için sadece önemli olan çalışma karşılıklı para kazanmak değildir. Kadının çalışmak istemesinin nedenleri arasında ev dışı mekân ve gruplarda bir birey olarak yer almak bir kişi olarak rol oynamak, ev dışı mekânlardaki sosyal ilişkiler yumağına aktif olarak katılmak sağlanabilir (Çelebi, 1997:35)

Diğer alanlarda olduğu gibi kadın ekonomik olarak da şiddete maruz kalmıştır. Aile içi şiddete rağmen evliliğine katlanan kadınların en büyük çıkmazı, ekonomik şiddet olmaktadır. (Yanikkerem ve Kavlak, 2007: 34)

Kadın üzerinde ekonomik kaynakların ve paranın yaptırım, tehdit ve kontrol olarak sistematik bir şekilde kullanılması, para ya da malın kötüye kullanılması veya çalınması ekonomik şiddet olarak tanımlanmaktadır. (Halıcı, 2007:45)

Bazı ailelerde evin erkeğinin çalışmayıp kadının çalıştıklarıyla yetindiği bilinmektedir. Bu konuda erkek kadına her şekilde baskıda bulunabilir. Bu tür baskıları şu şekilde sıralayabiliriz:

- Kadının çalışmasına ya da işinde ilerlemesine engel olmak,
- Maaşına, gelinine veya mal varlıklarına el koymak,
- Hiç para vermemek,
- Çalışmayı reddedip kadının gelirini harcamak, gelirini içkiye kumara yatırmak,
- Ailenin geçimini sadece kadının kazandıklarıyla sürdürmeyi istemek,
- Ailenin geliri konusunda kadına bilgi vermemek ekonomik şiddet biçimleri arasında sayılabilir. (Halıcı, 2007:45)

Kadın Dayanışma Vakfının 1998 yılında Ankara'nın gece kondu bölgelerinde yaptığı araştırmanın bulgularına göre kadınların % 77'si kocasından çalışma izni alamamaktadır. %21'i ise kocasından ev harcaması için yeterli kadar para alamamaktadır. (Vatandaş, 2003:24)

Kadın genelde ekonomik şiddete maruz kalsa da tarihsel süreç içerisinde her dönemin şartlar ve niteliklerine göre değişen biçim ve statülerde çeşitli ekonomik faaliyetlere katılmıştır. Nitekim sanayi devrimi kadının çalışma yaşamına katılması anlamında ayrı bir yere ve öneme sahiptir. Çünkü kadın ilk kez sanayi devrimi ile birlikte ekonomik bir gelir karşılığı bağımlı olarak yani bir başkası hesabına çalışmaya başlamıştır bu nedenle sanayi devrimi ilk kez ve bugünkü anlamıyla ücretli kadın işgücü

kavramının doğmasına yol açan en önemli tarihsel gelişme olarak değerlendirilmektedir (Aytaç, 2002:20).

Kadınlar ev dışında çalışma yaşamına giderek daha fazla oranda katılmaktadırlar. Bu durumun nedeni bir yandan kadınların kadın erkek eşitliğine vurguları bir yandan da kadınların işleriyle kendi statülerini belirleme arzusu dururken diğer taraftan yaşam koşullarının oluşturduğu ihtiyaçtan kaynaklanmaktadır. Ancak her kadın için sadece önemli olan çalışma karşılığı para kazanmak değildir. Kadının çalışmak istemesinin nedenleri arasında ev dışı mekân ve gruplarda bir birey olarak yer almak bir kişi olarak rol oynamak, ev dışı mekânlardaki sosyal ilişkiler yumağına aktif olarak katılmak sağlanabilir (Çelebi, 1997:35).

Ayrıca kadının ev içerisinde maruz kaldığı her türlü şiddetten kurtulmak istemesi de kadının çalışma hayatına atılmasında önemli bir etken olmuştur diyebiliriz.

Kadın iş yaşamına girse de yine bir takım engellerle karşılaşmaktadır. Kadınların iş yaşamında karşılaştıkları engellerinden biri de cinsiyete dayalı ayrımcılığı maruz kalmalarıdır. Cinsiyete dayalı işbölümü kültürel yapının bir ürünü olarak kadının kendisinin taşıyıcısı olduğu bu kültürel yapı kadının çalışma hayatına katılmasının önünde önemli bir engeldir.

Bazı alanlarda kadınlara gerçekten ihtiyaç duyulmaktadır. Fakat teknik gelişmeler kadını arka plana atmaya yetmiştir. Sanayi devrimi izleyen yıllarda dokuma sektöründeki gelişmelere paralel olarak kadın iş gücü sayısı hızla artmış bu durumda özellikle teknik gelişmelerin üretim tekniği basitleştiren makinelerin iş bölümü ve uzmanlaşmanın kadın emeğinden yararlanmayı kolaylaştırılması ve dokuma sektöründe kadın iş gücünün erkeklerde çok daha başarılı olmalarını büyük rolü olmuştur. Buna karşılık o dönemde hâkim olan iktisat anlayışının bırakınız yapsınlar bırakınız geçsinler sloganı ile ifade edilen katı bir liberal anlayışa olması kadın işgücünün ücretlerinin erkeklerden çok düşük olmasına yol açmıştır. Bu bakımdan bu dönem kadın işgücünün düşük ücretler ve çok ağır çalışma koşulları altında çalışmaları sonucu doğurmuştur.

Kısacası bu dönemde kadın iş gücünün üretim sürecinde yoğun bir sömürüye maruz kaldığını söylemek yanlış olmayacaktır (Aytaç, 2002:20).

Kadınların iş yaşamında yer almasıyla ilgili temel sorunlardan biri birçok rolleri olmasından kaynaklanmaktadır. Bir aileye ait olmakla ve aynı zamanda çalışmak erkeklerde değil, kadınlarda çatışmaya yol açar. Bu farklılık ortadan kalkıncaya kadar kadının çalışması erkeğe göre daha sorunlu olacaktır. Bu konu teknoloji açıdan gelişmiş ülkelerin yanında gelişmekte olan ülkelerdeki kadın hareketleri için de endişe kaynağıdır. Kadınların çocuk büyütmeyle harcadıkları zaman büyük oranda azalmış olmakla birlikte durum böyledir (Kağıtçıbaşı, 1990: 113).

Kadının işgücü piyasasındaki katılımının kadının aile içerisindeki konumunu değiştirmesine yönelik farklı varsayımlar bulunmaktadır. Gelişmiş ülke deneyimlerine dayalı olarak geliştirilen varsayım, işgücü piyasasında cinsiyete dayalı bir eşitsizlik olduğu ve kadının üretim ortamından dışlanarak ev odaklı çevreye itilmesinin erkek egemen yapıyı desteklediği ve kadını ikincil konuma getirdiği şeklindedir. Bu nedenle ücretli işçi olarak üretilen kadın statüsünü iyileştirmektedir (Eraydın, 1999:31).

2.5. Sosyal Alanda Kadına Şiddet

Toplumsal yaşamda kadının sosyal ilişkilerinin sınırlanması sosyal şiddet olarak tanımlanmaktadır. Toplumdaki örf, âdet, gelenek, görenek, töre gibi geleneksel ve dini kurallar nedeniyle kadının toplumsal çevresiyle bağlarını koparmaya yönelik kişiye acı ve zarar veren her türlü söz ve davranış olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Sosyal şiddet bir nevi kadının yapacaklarını yasaklayarak kadına bir takım sınırlılıklar koymaktadır. Şöyle ki:

Kadının evden çıkmasına izin vermemek, gittiği her yeri takip etmek, sosyal ilişkilerini kısıtlayarak yalnız ve desteksiz bırakmak, kadını başkaları önünde sürekli küçük düşürmek, başkaları önünde kadının zaaflarıyla alay etmek, sık sık sözünü kesmek, başkaları önünde kıskançlık gösterilerinde bulunarak kadının davranışlarını kontrol etmek, kadının sosyal hayatını katı kurullarla sınırlamak, eşin (kadının)

çevresiyle bağlarını koparmak, kıskançlık bahanesiyle sürekli kontrol altında tutmak, ailesi, arkadaşları veya komşularıyla görüşmesine izin vermemek, istemediği biriyle evlendirmek, zorla evlendirmek, küçük yaşta evlendirmek, namus ve töre nedeniyle baskı uygulamak şeklinde gelişmektedir. (Halıcı, 2007: 49)

Kadın çok zaman, toplumların işleyişinde oldukça önemli roller oynamıştır. Fakat buna rağmen anaerkil düzene dayanan medeniyetlerde hiç bir çağ kadın için altın çağ olmadı yolundaki fikirler üzerinde önemle durulmalıdır. Çünkü anaerkil düzende yönetim aslında kadının erkek akrabalarının , özellikle de en büyük erkek kardeşinin elindeydi. Onun için de bu yönetim biçimlerine “dayıerki” demek daha doğru olur. Bu yönetimlerde kadın kendi ailesinin içinde kalır, kocası da ya aynı ailenin içine yerleşir veya karısını zaman zaman, özellikle de karısının ailesine yapacağı bir yardım dolayısıyla ziyaret eder.

Ataerkil medeniyetlerde ise erkek kendine erkek varisler sağlamak ister. Bunun için de, karısı kısır çıkarsa onu boşayabilir veya yerine yeni bir kadın alır. Kadının sadık olması, çocukların meşruluğunun kaçınılmaz teminatı sayılır. Böyle olmaması halinde aile serveti, elden gider.

Yunan medeniyetine de bakıldığında başlangıcında eşitsizlik temeli üstüne kurulmuştu, erkeklerin kendi aralarındaki eşitsizlik ve cinsler arasında eşitsizlik. M.Ö. V. yy'a kadar kadına miras kalmazdı. Eflatun'un Devlet'te kadınla erkeği eşit saymasına karşılık, Aristoteles köleliği ve kadının hukuki bakımdan erkekle eşdeğerde olmamasını savunur. (meydan larousse ansiklopedisi, 1982: 753)

Bütün bunlara dayanarak her medeniyette sosyal hayatta kadın erkek eşitliğinin görülmediğini anlıyoruz. Hatta bu eşitsizlikte kadın yine ikinci plana atılmış ve toplum içerisinde önemli rolde olmasına karşın yine değersiz görülmüştür. Nitekim erkekler daha ayrıcalıklı konumda yer almışlardır.

Toplumun gelişmesinde önemli bir yerde bulunan kadının konumu, hakları her toplumda yine tartışma konusu olmuştur. Bu tartışmalara baktığımızda gerek filozoflar gerek toplumun öncüleri kadının erkek eşitsizliğinin olduğunu belirttiklerini, buna rağmen erkeğin ayrıcalıklı haklarının olması gerektiğini savunduklarını görüyoruz.

Kadının sosyal hayattaki konumu ancak kadının iş hayatına girmesiyle başlamıştır diyebiliriz. Modernleşme ile birlikte ise kadın sosyal alandaki durumu ile köklü bir değişim geçirmiştir. Bu dönemden sonra özellikle siyasetin demokratikleşmesi süreci kadının siyasal katılım yolunu açmıştır.

Toplumsal alanda kadına yönelik şiddeti bireye yönelik suç oluşturup oluşturmadığına yani mağdurun belli olup olmamasına göre ikiye ayırmak olanaklıdır. Mağduru yani zarara uğrayanı ya da acısını çeken belli olan kamusal alandaki kadına yönelik şiddet okulda, işte, sokakta, sosyal yaşamın her noktasında ve savaşta yaşananlardan oluşmaktadır. Mağduru genellikle belli olmayan, ama bir cins olarak kadınların zarar görmesine yol açan mevcut ortamın devam ettiricisi olan ikinci grupta ise, medyatik şiddet yer almaktadır.(T.C Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı , 1994:83)

Kadın medyada bir obje olarak görülmüş ve kullanılmıştır. Bunun için de özellikle reklamlarda kullanılmaktadır. Tüketim toplumunun önemli bileşenlerinden biri olan reklam, kadın imgesini tecimsel amaçları doğrultusunda kullanmakla kalmaz. Toplumsal değişimleri de göz önüne alarak belirlediği temel değerler yoluyla idealist kadın imajı oluşturulur. Reklam söyleminin kadınlar için belirlediği bu değerler zaman içinde değişimler göstermiş.

20 yıl öncesinde reklamda pek bir değer taşımayan özgürlük, öz güven modernlik gibi kavramlar idealist kadının varoluşunun temelleri durumuna getirilmiştir. Bu yeni kavramların kadını bir birey olarak yücelttiği ve özgürleştirdiği düşünülebilir. Ancak reklamlarda idealist kadınla özdeşleştirilen tüm temel değerlerin indirgemeci bir anlayışla markete gitmekle ulaşabileceği izlenimi yaratılacak kadar içeriğinden boşaltılarak ele alındığı dikkati çekmektedir. Dolayısıyla reklam söyleminin kadını över gibi görünse de tam tersi nesneyi yücelttiği ileri sürülebilir. Tanıtılan nesne ya da hizmet karmaşık sistemleşmiş insan biçimselleşmiş bir yapı olarak sunulurken kadının sorunları alabildiğine yalınlaştırılır. Kendisi bireyselliğinden ve farklılığından arındırılarak tek boyuta indirgenir (Altınel, 2004:12).

17. ve 18. yüzyıllara bakıldığında sanayileşen batı toplumlarında kadının durumu düzelmediği gibi daha da bozulmuş, halk sınıfları arasında küçük aile işletmelerinin ortadan kalkmasıyla ağırlasan cinsler arası rekabet kadınların elindeki birkaç mesleği de ellerinden almıştı. Yukarı ve orta burjuvazinin hiç bir is yapmayan kadınları, erkekler tarafından hakir görülmeye ve giderek daha da fazla eve kapatılmaya başladılar. 17.yy. da bu eve kapatılmaya karşı kadınlar az da olsa seslerini duyurmaya çalışmışlar fakat seslerini esas olarak 18.yy' da duyurabilmişlerdir. Böylece burjuva kadınların çalışma hakkı kazanmak için başlattıkları direnişler giderek artmış ve bütün sosyal kesimlere yayılmıştır (Alptekin, 2006:41–42).

Kadının sosyal ve siyasal hayattaki mevcut konumuna yönelik eleştiriler feminist akım şeklinde nitelendirilmektedir. Feminizm kadının toplumsal konumunu eleştirerek, kadının maruz kaldığı değişik ayrımcılıklara karşı çıkmıştır. Feminist hareket kadının erkekle eşit haklara sahip olacağını ileri sürmektedir. Genel olarak kadının da bir birey olarak erkek ile toplumsal ve siyasal hayatta eşit olması gerektiğini ısrarla savunmuştur. Bu açıdan bakıldığında feminizm hareketi kadın için oldukça önem taşıdığı görülmektedir.

18. yüzyılda İngiltere’de doğan ve cinsler arasındaki eşitliği kadın haklarının genişletilmesiyle sağlamaya çalışan bu toplumsal hareket sivil haklar ve din üzerinde de etkili olmuştur. Feminizmin batı toplumlarında kadınlara oy hakkı, daha eşit ücret, “hata aranmayan” boşanma hakkı, güvenli kürtaj elde etme hakkı, kadınların kendilerini tecavüzle suçladıkları erkeklerden uzak tutma hakkı, Amerika’da herhangi bir üniversiteye kabul edilme hakkı gibi sivil hakların yürürlüğe koyulmasında büyük etkisi olmuştur (Alptekin, 2006:12).

Feminizm hareketinin bu şekilde kadına toplum içerisinde pek çok imkan sağlamıştır. Özellikle bu imkânlar genelde kadının kendine uygulanmış her türlü şiddeti, baskıyı gerekli yetkililere duyurma fırsatı sağlamıştır.

Bazen toplumlar, kadınlar ile erkekler arasındaki benzerlikleri vurgulamaktan ziyade genellikle kadınlık niteliklerin kişisel kuvvet gururu ve kamusal yenilenme kaynağı olarak kabul edilen farklılıkları üzerinde durular. Bu feministler liberal kuramcılardan kalan hemen hemen zarar görmemiş kurumlara din, evlilik ve yuva alternatifler düşünürler. Yüzyılın bitmesiyle birlikte feminist teorinin bu kolu kendi içinde sonuçlanmış olarak kabul edilen kadın hakları görüşünün ötesine kaymıştır. Liberaller sonuçta kadın haklarına daha geniş toplumsal reformları etkilemek anlamıyla bakmışlardır. Feminist toplumsal reform teorisi kadınların kamusal alana girmelerini ve mutlaka oy kullanmaları gerektiğini vurgularlar. Çünkü politikanın çürümüş dünyasının artırılması için kadınların ahlaki bakış açılarına ihtiyaç olduğu söylenmektedir (Donovan, 1997:69–70).

Toplumsal cinsiyet gerçekliğini çözümleyen araştırmalar, kadınların ekonomik, politik, sosyal marjinalliğinin toplumsal cinsiyet rollerinin bir devamı sonucu olduğunu göstermektedir. Toplumsal kültürel tüm norm ve değerler kadınların sosyal rollerini bireysel özellikleri temelinde değil, kadınlıkları ile sınırlamıştır.

Her kültürde karmaşıklık, çeşitlilik göstermesine rağmen, kadınların rol ve sorumlulukları evrensel olarak benzerlik gösterir. Kadınların tüm düzeylerde erkeklere oranla daha güçsüz oldukları görülmekte bunun nedeni ise ekonomik ve politik gücün eşitsiz paylaşımı, gelirden, kaynakların kullanımında, mülk edinmede eşitsizliklerin yaratmasındandır.

Kadınlar ikincil toplumsal konumları ile daha az okur-yazar, daha yoksuldur. İkincil bağımlı toplumsal konum ile yoksulluk neredeyse iç içe geçmiştir. Kadınların büyük çoğunluğu için ekonomik krizler, doğal afetler, savaşlar, çevre felaketleri, koşullarını daha da ağırlaştıran, yoksullukların artıran dönemlerdir. (Ulusal, 2007:35)

Kamusal ve özel, politika ve iş ile yuva, erkekler ile kadınlar arasındaki karmaşık ilişkilerin kavranması, yakın zamanda gerek feminizm tarihi gerek kadın araştırmaları tarihini çıkarmaya sokan sorunların çözümüne katkıda bulunabilir. Ancak bu iki araştırma alanları yer yer örtüşse de hiçbir şekilde özdeş değildir.

Bu ilişkilerin anlaşılması aynı zamanda eşitlik ve farklılık üzerinden çok fazla konuşan kaygan konuları çözümlene de katkı sağlayabilir. Çünkü bu iki sınıflara da kadınların bilecerikleri/katılmalarının gerektiği ya da uymalarının mümkün olmadığı veya olmaması gereke toplumsal cinsiyetten bağımsız bir kamusal alana dayandırtmıştır.

Siyasal eylem olarak tanınan en azından kısmen erkeğe özgü olarak tanımlanan denk olabilir. Fakat yeni feminist sorular, siyasal olanın sınırlarını diğer çatışma alanlarını da kuşatacak şekilde genişletmişlerdir. Böylesi yeniden tanımlamalar kamusal kadar özelinde sınırlarını kaldırmaktadır. Örneğin modern dönemlerde bazı kadınların ve aile gruplarının bir parçası olarak kalsalar da açıkça evlenmemeyi seçmiş oldukları ortaya çıkmıştır. bu olgu ve 19 yüzyılın sonlarından itibaren doğum sayısının bilinçli olarak sınırlamak üzere yapılan sessiz grev özel yaşam alanında bir tür kadın siyasetini temsil edebilir mi? Kadınlar kamusal alana daha açık bir biçimde girmekteydi (Davidoff, 2002:253–254).

Feministler tabakalaşma kuramının geleneksel bakış açısı olan sınıfsal ve ekonomik eşitsizlikleri açıklamaya çalışmasıyla yetinmesine karşı çıkmışlardır. Ve tabakalaşma kuramının aynı derecede ve daha fazla cinsiyet eşitsizlikleriyle ilgilenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Erkek egemene kuramın bu eleştirilere tavrı ise savunmacı olmuştur. Tabakalaşma kuramının cinsiyet eşitsizlikleri ile ilgili olmadığını ya da var olan kuramın yeterli ve uygun olduğunu ileri sürmüşlerdir. Ancak bu tepkiler yetersiz kalmaktadır. Çünkü kadınların tabakalaşma hiyerarşisindeki yerlerinin saptanması son derece önemli ve erkeklerin konumunun anlaşılması bakımında da gereklidir (Arıkan, 1998:54).

Sosyolojik araştırmalar, sosyal sınıfın yaşamdaki eğitim sağlık gibi olanakların önemli bir belirleyicisi olduğunu göstermiştir. Sınıflamanın temeli meslek olduğu için ücretli istihdam olmayanları sınıflandırmakta güçlük çekmektedir. Erkekler istihdam edilmiş değil iseler ya önceki mesleklerine göre bir gruba yerleştirmekle ya da onlar için yeni bir sınıf açmakla bu güçlük aşılmaktadır. Ancak kadınlar kocalarının sınıflarını paylaştıklarından bu çözümler onlar için gerekli olamamaktadır. Kocalarına bağımlı

olduklarından sınıf konumlarının ve çıkarlarını da paylaşmaktadır. Bu nedenle kadınlar ücretli bir işte çalışsalar bile bu onların sınıfsal konumu belirlememektedir (Arıkan, 1998:54).

Sosyal hareketlilik genelde ücretli istihdam, işgücü piyasaları, mesleki değişimlerin incelenmesi ve yapısal eşitsizliklerin analizi ile sosyal sınıfların beraberce değerlendirilmesini içerir. Erkeklerde olduğu gibi kadınlarda da yukarı doğru hareketliliğin en önemli değişkeni eğitimidir. Ancak kadınlar genel olarak erkeklere göre daha az olasılıkla yukarı hareketlilik daha fazla olasılıkla aşağı hareketlidir. Bunun nedeni iş piyasasındaki düzensizliktir. Yani el emeği olan ve olmayan meslekler sınıflamalarda kadın meslekler bu grupların en az olanında yer almaktadır. Kadınların kucak içi hareketi karmaşık bir konudur. Burada ev içi sorumluluklar özellikle küçük çocukların bakımı önemli bir etkiye sahiptir. Bu durumda kadınlar en azından geçici olarak piyasadan çekilmekte dönüşlerinde ise aşağı doğru hareket olasılığı gözlenmektedir. Bekâr kadınlar erkeklerden daha az kuşak içinde hareketliliğine sahiptir. Başlangıçtaki itim düzeyi meslekte zamanla edine düzeyden daha belirleyicidir. Ve bu durum erkeklerden çok kadınlarda geçerlidir (Arıkan, 1998:61).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE METODOLOJİSİ

3.1. Araştırmanın Evreni Olarak Arnavutluk'ta Kadın

Komünizm rejiminden sonra 1992 yılında, Arnavutluk çok zor, şiddetli ve acı geçiş süreci yaşamıştır. Totaliter bir devletten demokratik kurumlara dayalı bir devlete geçmiştir ve gelişmekte olan bir ekonomik piyasası olmuştur. Post komünist dönemde büyük bir kargaşa deneyimi ve otorite damgalanması yaşanmıştır. Arnavutluk bu zor döneminden sonra 1997 yılında yine travmatik bir dönemle karşı karşıya kalmıştı. 1997 yılında binlerce Arnavut tasarruflarını o zamanda ortaya çıkan mali piramitlerde paralarını kaybettiler. Kanun ve düzen yoktu ve ülkenin her yerinde devlete karşı protestolar arttı. Bu sırada devlete ait silahlar halkın eline geçti. Devletin mücadelesiyle silahların toplandığı halde neredeyse 200.000 küçük silah halkın elinde kalmıştır. Bu silahlarla suç işlenmektedir. Bu silahlar aile içi şiddette de kullanılmıştır. (Amnesty International, 2006:8) Aile içinde yaşanan bu şiddetlerde bu tür silahlar kadına yönelik olarak da uygulanmıştır.

Hemen hemen çoğu ülkede olduğu gibi Arnavutluk'ta da kadına şiddet uygulandığı bilinmektedir. Komünizm zamanında da kadın neredeyse her alana katılmaktaydı.

3.2. Arnavutluk'ta Kadına Şiddet

Arnavutluk'ta, farklı ülkelerde olduğu gibi, geleneksel hayatın kadına karşı şiddete sebep olduğu görülmektedir. Geleneksel davranış kodlarını ihlal ettikleri için kadınlar suçlanmaktadır. Hükümet tarafından bile kadına karşı şiddet hoşgörü ile karşılanmaktadır. Toplum zihniyetini dikkate aldığımızda hükümetin tavrı bu şiddetin normalmiş gibi algılanmasına neden olduğunu görmekteyiz. Kadına şiddet meselesi ile ilgili son on yıldır farklı kadınların sivil kuruluşları açtığını göstermiştir. Bu kuruluşlar kadınların yardımına çalışmaktadır. Bu kuruluşlar devlet tarafından neredeyse hiç desteklenmemiştir. Kadınlar utanmalarından dolayı ve polise güvenmemelerinden dolayı

telefon açıp yardım istememektedirler. Çünkü polis tarafından kadına şiddet uygulanması hâlâ ailenin bir sorunu olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle polis yardım sunmamaktadır ve böylece şiddet iddialarını dikkate almamaktadır. Savcılar tarafından da aynı durum görülmektedir. Sadece ve sadece silahlı meseleler ortaya çıktığında ilgi göstermektedirler. Ayrıca namus nedeniyle öldürülmelerine karşı bu infazı yapanlara karşı mahkemeler tarafından herhangi bir ceza verilmemektedir. (Amnesty International, 2006: 4-7)

Arnavutluk'ta kadına şiddet olgusu politik bir sorundur. Sadece ataerkil yapısı, halk zihniyeti dışında erkeklerin kadınlara karşı uyguladığı şiddet öyle durumlara gelmiş ki tehlikeli bir boyuta ulaşmıştır. (Tushi, 2008: 307)

Arnavutluk anayasasında ve mevzuatında kadınlara erkeklerle eşit haklara sahip olacaklarına dair garanti verilmiştir. Fakat realitede arnavut kadınlar cinsiyete dayalı ayrımcılık yaşamaktadırlar. “kocam dedi, eşimden ne iyilik gördüm ki?” Bana ancak kız çocuk verdi!”

Kadınların ayrımcılığı doğumda başlar. Dünya Bankaya göre Arnavutlukta eğitimde cinsiyet farklılıkları yoktur, fakat sadece yüksek öğretimde eğitim gören kadın sayısı erkeklere göre daha fazladır. Fakat cahil halk kesiminde kadınların sayısı erkeklerin iki katıdır ve ortaokulda okuyanların düzeyi %24.9 olan bölgelerde okulu bırakanlar daha fazla kızlardır. Aynı zamanda kadın ekonomik alanda da ayrımcılık yaşamaktadır. Erkeklere göre aldıkları maaş çok daha az miktardadır. Bu açıdan da şiddet uğradıklarında kocalarından boşanma sebeplerden büyük bir faktör ekonomik faktördür. Devlet tarafından da bu konuda kadınlar desteklenmemektedirler. (Amnesty International, 2006:8-9)

3.2.1. Aile Ortamında Kadına Şiddet

Kadının aile içindeki konumu tarihi karaktere sahip olduğu gibi sosyal karaktere de sahiptir.

Aile olayları ve içinde bulunduğu kadın kahramanı ancak ve ancak tarihsel bağlamında daha iyi anlayıp, doğru sonuçlar çıkartılabilir. Arnavutluk'ta ataerkil ailelerin bulunduğu dönemlere bakıldığında, kadınların hiçbir zaman liderlik konumunda olmadığı görülmektedir, nadir durumlar dışında. Fakat yaşadığımız bu dönemde de ataerkil örnekleri bulunduğu görülmektedir. Gittikçe zamanlar değişmektedir ve böylece kadının statüsü yeni unsurlar kazanmaktadır. Fakat yine de bu unsurların belli ve sabit bir çerçeve içinde kaldığı görülmektedir. Bu unsurlar toplumun gelişiminin hızı ile yürümektedir bu nedenle kadının konumu hiçbir şekilde erkeğin konumuyla eşit olmamaktadır. (Lesko, 2000:29-31)

Arnavutluk'ta ataerkil yapı günümüze kadar devam etmiş ve bu yapının kalıntıları nedeniyle kadınların konumu zorlaşmıştır. Tarihsel olarak onların üzerinde sürekli bir ayrımcılık yapılmıştır. Sosyo-kültürel ortam da bu ataerkil görüşü taşımaktadır. (Haxhiymeri, Bregu ve Burazeri, 2006:50) Ayrıca erkek kendini aile içerisinde bir kral konumuna koymaktadır. (Tushi, 2006:74)

Geleneksel toplumlarda ve kırsal kesim oranının fazla olduğu toplumlarda aile içinde görülen şiddet daha fazladır. Arnavutluk'un halkı da bu şekilde bir toplum yapısına sahiptir, Dolayısıyla kırsal bölgede aile içi şiddet daha sık görülmektedir. (Dervishi, 2001: 53)

Yapılan bazı istatistiklere göre Vlora şehrinde kırsal bölgelerde yaşayan kadınlara şiddet şehirde yaşayanlarla kıyaslayınca daha fazla görülmektedir. Bu sonuçlara neden olan ilk faktörlerden biri kadınların konumu ile ilgili halkın zihniyetidir. Kırsal bölgelerde yaşayan kadınlar evin çerçevesinde görülmektedir. Bu çerçevenin dışına bakılmamaktadır. Bu çerçeve içinde kadının konumu erkeğin hizmetinde, çocukların hizmetinde ve sık sık da eşinin velilerinin hizmetinde olarak görülmektedir. Bu çerçeve dışına baktığımızda ise kadın tarımda ve çiftçilikte ağır iş yapmak zorunda olduğunu görmekteyiz. Böylece kadının üzerinde baskı şeklinde aşırı şiddet uygulanmaktadır. Yani bu tür şiddetleri aile içinde psikolojik ve ekonomik şiddet olarak konumlandırabiliriz.

Şehirde yaşayan kadınlar ise sürekli kendilerini geliştirmek için çabada bulunmakta, farklı siyasi, sosyal, kültürel vs kuruluşlara katılmaktadır, kırsal bölgelerde ise genel olarak kadın pasiftir ve özgürleşmek için çaba sarf etmemektedir. Genelde kırsal kadın eşine karşı boyun eğmektedir.

İstatistiklere göre kırsal bölgelerde kadınlar kendilerini çok yalnız hissetmektedirler. Bu aynı zamanda şiddetin yumuşak tarafıdır. Maalesef bu durum Arnavutluk'ta bugün ki realite kasvetlidir. Eğitsel, eğlenceli aktiviteler, gençlik programların çok eksik olduğu görülmektedir. Kırsal bölgelerde genç kızların üzerinde anne-baba kontrolü de çok sıkı olmaktadır. Anne- baba kadın ticareti olgusundan endişelenip daha da baskıcı bir duruma bürünmektedirler. Aynı zamanda genç kızları toplumdandan tamamen izole etmektedirler.

Vlora şehrinde yapılan bir çalışmaya göre sonuçlar şunlardır: Şiddeti uygulayan kişi erkektir, % 49.8 eşine karşı şiddet, %39.3 çocukların üzerine şiddet, %17.6 babanın uyguladığı şiddet sonuç olarak %65 şiddeti uygulayan erkek olduğu görülmektedir. Bu istatistiklere göre kadın hayatının her alanında erkek egemenliğini göstermeye çalışmaktadır. (Lesko, 2000:29-31)

Erkeklerin zihniyetinde kadınlar hep zayıf bir varlık olarak bulunmaktadır. Kadınları kendi mülküymüş gibi görmektedirler ve onlara karşı istedikleri gibi davranıp her şey yapma hakkına sahip olduklarını düşünmektedirler yeter ki onların erkekliğine bir şey olmasın. Erkeklerin bu davranışlarından ve zihniyetlerinden dolayı kadınlar bundan üzüntü duymakta ve manevi olarak çökmektedirler. Onun sakin ve güzel yaşama ümidi, çocuklara karşı ki ilgi ve alâkaları, çoğu zaman sönmektedir. Arnavutluk'ta şiddetin nedenlerinden bazıları ise erkeklerin zihniyeti, ekonomik şartlar, kültürün eksikliği, alkolün kullanılması, hoşgörülüğün ve saygının eksikliği ayrıca birbirinin fikirlerine karşı saygı duyulmamasıdır.

Komünizm zamanında kadına şiddet ailenin içinde bulunmaktaydı. Ancak erkeklerin tanımadığı kadınlara karşı şiddet olayları özellikle fiziksel ve cinsel şiddet devlet tarafından çok ağır cezalandırılmaktaydı. Devletin zayıflaması ya da devletten

korkmaması artık aileden dışında kadınlara karşı şiddet çok artığı görülmektedir. (Lubonja, 2000:7-11)

3.2.2. Sosyal Hayatta Kadına Şiddet

Toplumda kadının konumu ve rolü tarihsel bağlamında değerlendirilmelidir. Bu şekilde bir değerlendirme kadının toplum üzerindeki etkisini anlatmakta ve doğru tespitlere ulaşmamıza yardımcı olmaktadır.

Erken dönemlerde Arnavut toplumu ataerkil bir yapıya sahipti. Cinsiyet hiyerarşisi ve kadın ayrımcılığı ön planda olduğu görülmektedir. Bu koşullar altında kanunlar ve yazılı olmayan yasalarda insan haklarına saygı gösterilmemiştir ve özellikle kadınlara karşı saygı gösterilmeyip kadınlara bu kanunlar hiç tanınmamıştır. Hatta Arnavutluk'taki yazılı olan ve olmayan yasalara bakıldığında ülkenin gelenek, örf ve adetlerinde kadın ayrımcılığının ön planda olduğu görülmektedir.

Özellikle “Kanuni i Leke Dukagjini” de kadın-erkek arasındaki eşitsizlik vurgulanmıştır. Bu eşitsizlik aynı zamanda mülk, miras ve sivil ilişkilerinde de görülmüştür. O zamanın farklı kanunları da “kanuni i Skenderbeut” ve “Kanuni i Pukes” gibi kanunlar da aynı şekilde erkek ve kadının arasındaki eşitsizliği ön planda tutmuşlardır. Sonraki gelişmeler de genel olarak kadınların konumunda bir değişiklik getirmemiştir.

Devam eden farklı siyasi değişiklikler, devlet eksikliği ve uzun fetihler kadınların sosyal-yasal statü üzerinde karmaşık etkiler göstermiştir. 1920 – 1924 yıllarda da devletin kurulma çabaları sürecinde kadının yine erkeğe bağlı kaldığı görülmüştür.

Ahmet Zogu' nun döneminde de kadın erkek eşitsizliğinin sürdüğü görülmektedir. O zamanın Medeni Kanun Hükümlerinde de kadının hukuki ayrımcılığı yansıtılmıştır. Evlilik ve aile ilişkilerinde erkek, kadından üstün görülmüştür ve kadın eşinin isteği olmadan hiçbir yerde çalışamazdı.

Bu zamanın mevzuatında aile, evlilik ve sosyal ilişkilerinin tam düzenlenmesi için modern sivil kodlarının standartlarına göre olumlu çabalar yapıldı. Örneğin, sivil kodu

çok eşliliği yasaklamıştı, sivil evliliği düzenlemişti. Erkekler de sivil koduna göre 20 yaşına girdiklerinde evlilik için aileden izin almıyorlardı. Ayrıca sivil kodunun 165 ve 179 maddelerine göre evlilikte farklı sorunlar çıktığı durumlarda evliliğin iptali için dava açılabilir.

Yine de genel olarak 1929–1939 yıllarında birçok değişimler yapılmasına rağmen kadının konumu değişmediği görülmektedir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Arnavutluk'ta kadına çok hak tanınmıştı: yönetimde katılım, seçme hakkı, söz hakkı, çalışma hakkı, erkeklerle aynı iş için eşit ücret alma hakkı, erkeklerle hukuki eşitliği, siyasal haklar da bunun dâhilinde, mülk hakkı vs. fakat bu haklar sözde kaldı resmîyette uygulanmadı. Bunun en büyük sebebi ise komünist rejimdir. Bu rejim başlarda kadının kazandığı hakları tanımamıştır. Çünkü totaliter rejimlerde kadınların toplumsal yaşamda entegrasyonuna (bütünleşme) izin verilmemiştir.

Son 10 yılda Arnavutluk'ta yapılan siyâsî, ekonomik ve sosyal değişiklikler kadınların konumunda önemli ölçüde olumlu etkiler yapmıştır. Bu yıllar boyunca kadın eskiye nazaran değişim ve reform için mücadele politikalarında önemli bir yer almıştır. Bu nedenle kadın organizasyonu sivil toplum örgütlerinin desteğiyle köklü bir değişime uğradığı görülmüştür. Tüm bu değişiklikler ülkemizin uluslararası siyasi örgütlere katılımı, ilgili belgelerin imzalanması ve mevzuatta gerekli değişiklikler ile olmuştur.

Bütün bu değişiklikler toplumda kadının konumunun güçlendirmesinde etkili olmuştur. Ama yine de bu gelişmeler birkaç faktörlerin eksikliği nedeniyle yeterli olamaz. Örneğin, eğer mekanizmalar, kaynaklar, yapılar ve onların infazı ile ilgilenen kişiler eksikse bir hukukun onaylanması yeterli değildir. Ayrıca kadının konumunun sağlamlaştırılması, ekonomik, sosyal, hukûkî, siyâsî ve ideolojik faktörlerden şartlandırılmaktadır. Normalde bu faktörler kadının konumunu toplumda gerçek entegrasyonu teşvik etmektedir. (Lesko, 2000:6-9)

Arnavutluk'ta kadın eğitim konusunda da şiddete maruz kalmıştır. Bu şiddet özellikle kadının ikinci plana atılması şeklinde kendini göstermiş ve kadın yine erkeğin arka planında kalmıştır.

Kadın pek çok faktörde eşinden zayıf konuma düşürülmüştür. Özellikle eğitim bunda etkili faktörlerdendir. Kırsal bölgelerinde kadınların eğitimi erkeklere göre fazladır. Ama yine de erkeklerle karşılaştırdığımızda kızların kırsal kesimden şehre eğitim için gitme oranları daha fazladır. Fakat okulu bırakanlar içerisinde kızların sayısı fazladır. Bu da ülke için tehlikeli bir durumdur. (Rama, 1999: 31-32)

Kadının eğitimle ilişkisi, kadınların toplumsal statüsünün geliştirilmesi için bir fırsat olarak görülebilir. Arnavutluk'taki eğitim bakanlığının verilerine göre kadınlar erkeklere göre daha başarılı oldukları görülmektedir. Fakat bu verilere göre farklı ülkelerle kıyaslandığında ülkede eğitim düzeyi daha düşük olduğu görülmektedir. Bu durum ekonomik, sosyal ve psikolojik faktörlerden kaynaklanmaktadır.

Kırsal bölgelerde kadınlar eğitim seviyesi daha düşüktür ve okulu takip etmekte çok istek görülmemektedir. Bu isteksizliğin nedenleri de insanların zihniyeti, önyargılarıdır. Okula gitmek ve yükselmek kırsal bölgelerde olumlu bakılmamaktadır. Bunların yanında ekonomik sorun da etkilemektedir. Kadının okumasına, yükselmesine kariyer yapmasına olumlu bakılmıyorken erkekler için durum değişiyor. Erkekler ise eğitimde desteklenmektedirler. Vurgulanması gereken başka bir nokta da şudur ki, okuyan kadınların sayısı arttıkça bu sefer okumayan erkeklerle evlenmeye zorlanmaktadırlar. Böylece eğitimlerinin gelişmesi engellenmektedir. Bu da onların eğitim özgürlüğünü kısıtlamaktadır. Ayrıca bunun sonucunda da ekonomik açıdan eşlerine bağlı kaldıkları görülmektedir. Kadınlar, eşlerinin kıskançlıklarına katlanmakta ve hayatlarını zora sokmaktadır.

Sonuç olarak eğitim gören ve diploma almış kadınların sayısı erkeklere göre daha yüksek olduğu halde, bu durum onların sosyal ve ekonomik konumlarına bir katkısı olmamıştır. Kadınların sosyal ve ekonomik statüleri başka faktörlere de bağlıdır. Bu faktörler şunlardır: işgücü piyasasının doğası iş yerlerini sayısı, halkın zihniyeti, ayrımcı

önyargılar, cinsiyet rollerinin bölümü, ailenin doğası ve yaşadığı yerlerdir. Diğer taraftan da kadınların eğitim konusunda çok katkıları olduğu halde onların lider rolleri azdır. Bu da erkeklerin kontrolü altında ve onlarla rekabette olduklarından dolayıdır. Yani her konuda olduğu gibi kadınlar eğitim konusunda da eşitsizlik yaşamaktadır ve bu da onların akademik hayatlarına engel olmaktadır. Fakat genel olarak kadınların eğitimde bulunmaları ve çaba göstermeleri onların statüsünü kazandıracaktır ve böylece kadının hayatının farklı alanlarda da katılımını sağlayacaktır. (Karaj, 2004:45-55)

3.2.3. Siyâsî Hayatta Kadına Şiddet

Arnavutluk'ta kadınların siyasete katılımı erkeklerden farklı olarak tarihimize bakıldığında az olduğu görülmektedir. Arnavutluk'ta geçiş sürecinde 10-15 yıl boyunca politika deneyimleri ve aynı zamanda bireysel doğada farklı psiko-sosyal faktörlerin kadına dezavantaj olmuştur. Verilere göre son 10 yıldır Arnavutluk'un siyasi gücünü yöneten erkekler olmuştur. Erkeklerle göre, siyaset hayatına kadınların katılımı ihmal edilebilir düzeydedir. Önemli devlet kuruluşlarında kadınlardan ziyade erkekler yönetici statüsü ile yer alır. Kadınlar ülkenin siyasi hayatında erkekler kadar aktif rol oynamamaktadır. Devlet ve parlamentoda erkeklerin kadınlardan sayıca üstün olmaları bunun bir göstergesidir. 1990 yıllardan sonra, demokratik değişimlerin gelmesiyle kadınların parlamentoda katılımı çok azalmıştır. 1945 yılından sonra ki duruma bakıldığında kadınların siyasi hayatına katılımı çok düşük olduğu görülmektedir.(%6) Genel olarak Arnavut toplumunda ataerkil bir yapı var olmuştur. Bu ataerkil yapı kadına yönelik ayrımcılığa sebep olmuş ve bu nedenle de kadının sosyal hayatında herhangi bir ilerleme gözlemlenmemiştir. Ayrıca ataerkil yapının olumsuz bir etkisi de kadınların özgüven eksikliğidir. Kadınların bu durumları erkek tarafından kullanılmaktadır. (Karaj, 2004:61-64)

Yapılan röportajlarda erkeklerin ve kadınların eğitim seviyesi aynı olmasına rağmen kadınların siyasete katılımı erkeklere göre daha azdır. Kadınların bu nedenle liderlik kazanma gibi çalışmaları çok az olduğu anlaşılmaktadır. Parlamentoda bu

nedenle bazı partilerde kadın sayısının 2 olduğu da görülmüştür. Fakat oy verme konusunda kadın erkek sayısı eşittir. (Katro, 1999: 11)

Kadınların ülkenin siyasi yaşamda katılımı iki planda ele alınıp anlatılmaktadır. Bunlar:

a) Kültürel ve tarihsel miras planında. Genelde Arnavutluk'ta kadınların siyasi yaşamda katılımı görülmemiştir. Özellikle 1912–1928 yıllarında çok partili hükümet sistemi olduğu halde hiç kadının katılımı olmamıştır. Tarihsel gerçeklere göre 1920–1928 yıllarında Arnavutluk parlamentosunda hiçbir kadın üye olmamıştır. Bu verilere göre I. Dünya Savaşından önceki dönemde kadının ülkenin siyâsî yaşamına katılmamış bu nedenle de kadınlar kendilerini bu konuda geliştiremeyip mahrum kalmışlardır.

Kısacası gerçek şu ki Arnavutluk toplumunda, o zamandaki dönemde kadını anne ve ev hanımı olarak görmekteydi.

b) Ekonomik, siyasi ve sosyal planda ele alınmaktadır. İkinci Dünya Savaşından sonra siyasi, ekonomik ve sosyal faktörler kadının kamusal ve siyasi yaşamda bazen resmi de olsa daha fazla katılımını artırdı. Kadının bağımsızlığı kazanmak adına erkeklerin sıralarında olup katılmalarından dolayı o zamanda siyasi yaşamında katılmalarına etkili olmuştur. 1944 yıllarından sonraki dönemde komünizm bir rejimde olmasına rağmen ülkemizde kadınların statüsünde genel olarak değişiklikler görülmüştür. O sistemin çıkarlarına göre kadınlara erkekler gibi hukuki ve sosyal planında eşit haklar verildiği görülmüştür. Görünürde kadınların bir kısmı o zamanda siyasi ve sosyal yaşamında önemli kişilikler olduğu görülmektedir. 1990 yıllarının başlarında yani totaliter rejimin yıkılışında, kadınlar ülkeye bu siyasi değişiklikler getiren bu hareketin bir parçası oldukları görülmektedir. Özellikle Vlora'lı kadınları Arnavutluk'ta çok partili sistemin gelişinde aktif ve en önemli kadın hareketinin grubuydu. Arnavutluk'ta tüm bu değişikliklere rağmen gelen yıllarda geçiş dönemi hayal kırıklıklar getirdi ve bu son 10 yılda hala geçiş döneminin getirdiği hayâl kırıklıkları devam etmektedir. Bu yıllar boyunca kadının öneminin düştüğü görülmektedir. Kadınlar

için cesaretlendirici ortamlar hiç oluşmamıştır ve aynı zamanda liderlik konumunda bulunma imkânlar oluşmayıp fırsat verilmemiştir.

“Leke Dukagjini” kanunu daha önce de zikredildiği gibi kadını akılsız bir varlık olarak değerlendirip, kadına hiçbir hak tanımamaktaydı, onu yönetmek için kabiliyetsiz bir varlık olarak kabul etmekteydi. Erkeğe ise üstün bir varlık olarak değerlendirip tüm hakları onlara ait olduğunu kabul etmekteydi. Bu düşünce bugünün Arnavutluk toplumunda da daha yumuşak bir şekilde aynen var olduğu kabul edilmektedir. Erkekler kendilerini daha üstün görmektedirler, kadını ise aşağılamaktadırlar. Kadınların yönetim kuruluşlarında bulunmalarını kabul etmemektedirler. Kadını kabiliyetsiz bir varlık olarak değerlendirmektedirler. Bu düşünce de maalesef hükümette bulunanlardan başlayıp, parti liderlerine kadar beslendiği görülmektedir. Ayrıca liderlik konumlarında ya da yönetim kuruluşlarında çalışan kadınlar hakkında kendilerinin başarısı olarak değerlendirmektedirler. Böylece kadınların kabiliyetlerini kabul etmeyip başarılarına inanmamaktadırlar. Maalesef Arnavutluk’ta böyle zihniyetin olduğu görülmektedir.(Lesko, 2000:40-47)

3.2.4. Ekonomik Alanda Kadına Şiddet

Arnavutluk’un 1990 yılından önce ki durumuna göz attığımızda, komünizm rejimden çıkıp başka bir sisteme yani liberal ekonomisi olan ve özellikle özel mülkiyetin ön planda bulunduğu bir sisteme geçişin pek çok açıdan karmaşık olduğunu görmekteyiz. (Lesko, 2000:15-23)

Kadının iş gücü piyasasına katılımı komünizm rejiminden beri başladığı görülmektedir. 1985 yılının verilerine göre kadınların işgücü piyasasına katılması erkeklerin katılımı ile eşit olduğu görülmektedir. İlk başta her ne kadar bu statü eksik olmuşsa da, sonraki yıllarda kadının işgücü piyasasına katılım tarihi olumlu bir etki yaratmıştır. (Karaj, 2004:11-15)

Bir kadının ekonomide ve iş hayatında şu anki gerçek konumunu belirlemek için ilk önce geriye bıraktığımızda eski rejim hükümetin ekonomide yeri çok önemliydi. Her şeyi yöneten hükümetti ve her şeyin sahibiydi. Hükümet toplumun oluşturduğu tüm

malların distribütörü idi. Ayrıca hükümet sosyal politikaları ve istihdam düzeyini belirleyip yönetiyordu. Böylece hükümet kadınların lehine gelişme ve merkezileştirme politikalarını yapıyordu. Bu rejimden sonra geçiş döneminde yapılan ekonomik değişimler hükümetin konumunu da değiştirdi, artık her şey hükümetin elinde değildi. Bu büyük değişikliklerden dolayı yeni reformlar oldu. Mülkiyet reformları, özelleştirme ve işgücü piyasasında reformlar. Tüm bu değişiklikler ve hükümetin yeniden konumlandırılması kadınlarda da hayatta kalma çabaları getirdi. (Lesko, 2000:40-47)

Arnavutluk'ta kadınların yine çalışma alanlarına baktığımızda kadınların konumu ikinci plandadır. Çünkü önemli kesimlerde kadınlar bulunmuyor. Örneğin bankalarda çalışan kadın sayısı fazla ve eğitim seviyesi yüksek olmasına rağmen kadın ön plana çıkarılmamıştır. (Dervishi, 2001:100)

Yasal çalışma hakkı ülkenin iç politikasında hala onaylanmış bir biçimde kaldı. Fakat ülke ekonomisinin liberalleşmesi açısından çalışma hakkı tamamen farklı bir durum sunmaktaydı. 1990 yıllarında büyük değişikliklerle beraber ilk çalışma yerlerini kaybeden kadınlar oldu. Kadınların çoğu çalıştığı fabrikaların kapanışıyla işsizlik en yüksek rakamlara ulaştı. Bu dönemde kadınlar ev hanımı olarak eve döndüler. Piyasa ekonomisinin sunduğu yeni imkânlar geçiş döneminin başlangıcından itibaren bugüne kadar yine de işsizlik oranında daha güzel imkânlar getirmedi. Kadınların işsizliği aynı zamanda kadın ekonomiğe bağlılığı ortaya çıktı. Kadın ekonomik ve sosyal hayatta sınırlı kalmıştır. Böylece kadın statüsünde ilerleme olmamıştır. Kadınların işsizlik oranı kırsal bölgelerde de totaliter sisteminin yıkılışından sonra yüksek olmuştur. Bu sonuçlar tarımsal kooperatiflerin kapanışıyla ve devlet işletmelerini kapatılmasıyla ortaya çıkmıştır. Totaliter sisteminden sonra gelen geçiş dönemi kırsal bölgelerde kadınlar için yeni iş imkânları getirmiş oldu, özellikle ticaretle, el sanatında, şehirlerde bulunan giyim işletmelerinde. Zikredildiği gibi 1990 yılında işsizlik oranı yüksek rakamlara ulaştı, 1994 yılında bu oranın azaldığı görülmüştü. Sonrasında özellikle 1997 yılında(iç savaş dönemi) yine işsizlik çok artmıştı. Kadınlar için 2000 yılı iş oranını artmıştı. Genelde erkekler iş oranları kadınlara göre daha yüksek olmuştur (Karaj, 2004:11-15).

Kadınlar için ekonomik hayat içerisinde yaşanan en küçük olumsuzluk her alanda olduğu gibi ekonomik alanda da kadın aleyhine olmuştur. Özellikle geçiş döneminde bu durum daha belirgin bir şekilde kendini göstermiştir. Şöyle ki:

Geçiş döneminde kadınlar açısından olumsuz sonuçları özellikle mülkiyet konusunda idi. Fakat bugün mülkiyet konusunda hukuki eşitliğine rağmen büyük sorunlar kadının aleyhinde yaşanmaktadır. Hukuki açıdan kadınlar mülkiyette ortak ve mülkiyet mirasçısı olarak görünmektedir fakat gerçekte ise tüm resmi belgelerde sadece erkek isimler bulunmaktadır. Özellikle boşanma örneklerinde kadın açısından bu vahim bir durumdur. %95'inden fazla boşanma durumlarda mülkiyetin bölmesi erkekler lehine olmuştur. Böylece kadınlar hiçbir şeye sahip olamamaktadır. (Lesko, 2000: 20)

Kadınlar ekonomik hayatta yani sahip oldukları iş alanlarında bazı şiddetlere maruz kalmışlardır. Özellikle kadınların cinsel şiddete uğradıkları görülmektedir. Bu açıdan baktığımızda kadınlar yine başarısızlığa uğrama ile karşı karşıya kalacakları şüphesizdir diyebiliriz. Çünkü yine zayıf bir karakter durumuna düşürülmektedirler. Cinsel tacizle de psikolojik olarak çökmeleri iş hayatında gelişmelerine engel olabilmektedir.

Bu tacizleri şu şekilde sıralayabiliriz:

1-Sözlü olabilir: örneğin: kişisel sorular ya da cinsel içerikli lakapların kullanılması;

2-Sözlü olmayan taciz: örneğin: pornografik resimlerin kullanılması, cazip bakışlar.

3- Fiziksel taciz: dokunuşlardan başlayıp tecavüze kadar ki durumlar.

Eğitim seviyesinin artmasıyla tacize uğrayan kadınların sayısı artmaktadır. Anket sonuçlarından da eğitim seviyesinin bu tür durumlarda özel bir rol oynamadığı görülmektedir. Kadınların tacizi ikaz etmeleri onların farkında ve cesaretli olduklarını göstermektedir. (Amnesty International, 2006: 14-15)

3.3. Araştırmanın Yöntemi

3.3.1. Amaç ve Önemi

Bu çalışma Arnavutluk'ta Vlora şehrinde geneli evli kadınlara uygulanmış bir çalışmadır. Çalışmada kadına yönelik şiddetin temelleri ve boyutları üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda Vlora şehrinde kadınların şiddet hakkındaki bilgileri ve uğramış oldukları şiddete karşı nasıl bir tedbir aldıkları öğrenmek amaçlanmıştır.

Arnavutlukta ve Arnavutça literatürde bu konuyla ilgili çok fazla çalışma yapıldığı söylenemez. Özellikle kadın sorunsalı üzerinde literatür oldukça eksiktir. Bu açıdan çalışmanın Vlora'daki kadınların hayatlarının farklı alanlarında yaşadığı şiddetin boyutları ele alınması nedeniyle önem taşıdığı düşünülmektedir.

3.3.2. Yöntemi

Bu çalışmada öncelikle kadın ve şiddet konusu üzerinde teorik bir değerlendirme yapılmıştır. Özellikle mevcut kadın çalışmaları literatürü taranarak yapılmış çalışmalar özetlenmiştir. Aynı zamanda Arnavutlukta Vlora şehrinde değişik meslek ve sosyal statülere sahip geneli evli kadınlarla yapılmış anket çalışması yorumlanmıştır.

3.3.3. Evren ve Örneklem

Kadın ve şiddet konusunda yapılan bu çalışmanın evreni Arnavutluk'ta yaşayan kadınları kapsayacak şekilde düşünülmüştür. Fakat çalışmanın ekonomik boyutları, araştırma sürecinde uygulama ile ilgili veri toplamanın zorlukları ve bireysel bir çalışma yapıyor oluşundan dolayı araştırma Arnavutluğu temsilen Vlora şehrinde yapılmıştır. Vlora şehrinde oturan kadınların arasından seçilen 275 kadına anket uygulanmış, bunlardan değerlendirmesi yapılan ise 249 anket olmuştur.

3.3.4. Verilerin Toplanması

Çalışmamız araştırma tekniği kullanılarak yapılmıştır. Literatür taraması yöntemi uygulanarak bilgiler toplanmıştır. Böylece konularına göre fişleme yöntemiyle bilgiler belli başlık altında toplanmış ve tasnif edilmiştir.

Çalışmamızda bir de Arnavutlukta Vlora şehrinde geneli evli kadınlara uygulanmış saha araştırmasına yer verilmiştir. Farklı meslekteki kadınlara şiddet hakkındaki bilgileri ve uğramış oldukları şiddetler karşısında nasıl önlem aldıkları sorularla öğrenilmeye çalışılmıştır.

Alandan elde edilen verilerin analizi için SPSS programı kullanılmıştır. Öncelikle Frekans tabloları oluşturulmuş ve ikinci olarak bazı bağımsız değişkenlerle şiddetin boyutlarını ortaya koyacak çapraz tablolar oluşturulmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SAHA ARAŞTIRMASI VERİLERİNİN ANALİZİ

4.1. I-Grup Analizler: Demografik Değişkenler

Bu bölümde kadına yönelik şiddetin temelleri ve boyutları üzerine yapılan alan araştırmasından elde edilen veriler farklı kategoriler altında incelenecektir. Buna göre ilk kategori olarak araştırmaya katılan kişilerin demografik özelliklerini gösteren tablolara yer verilecektir.

Tablo1:Yaş Dağılımı

Yaş Aralığı	Sayı	Yüzde
15-25	37	14,9
26-35	84	33,7
36-45	77	30,9
46-55	37	14,9
56-65	14	5,6
Toplam	249	100,0

Araştırmaya katılan kadınların yaş dağılımını gösteren bu tabloya göre; katılımcıların %14,9'u (37 kişi) 15-25; %33,7'si(84 kişi) 26-35;%30,9'u(77 kişi) 36-45;%14,9'u(37 kişi) 46-55;%5,6'sı(14 kişi) 56-65 yaş aralığında olduğu görülmektedir.

Bu tabloya bakarak araştırmaya katılan bayanların yaş dağılımı itibariyle genel olarak 26-45 yaş aralığına sahip bayanlardan oluştuğu görülmektedir. Yaş aralığı itibariyle örneklem arasında dengeli bir dağılımdan bahsedilebilir.

Tablo2: Medeni Durum

	Sayı	Yüzde
Bekar	4	1,6
Evli	222	89,2
Boşanmış	12	4,8
Dul	9	3,6
Ayrı Yaşıyor	2	,8
Toplam	249	100,0

Araştırmaya katılan kadınların medeni durumunu gösteren bu tabloda katılımcıların %1,6'sı(4 kişi) bekar;%89,2'si (222 kişi) evli;%4,8'i(12 kişi) boşanmış;%3,6'sı(9 kişi) dul; %0,8'i(2 kişi) ayrı yaşadığı görülmektedir. Bu tabloda araştırmaya katılan kadınların büyük bir oranının (%89, 2) evli olduğu görülmektedir. Bu açıdan medeni durumun örneklem dağılımında önemli bir farkın varlığından bahsetmek mümkün.

Tablo3: Öğrenim Durumunuz

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Cevapsız	6	2,4	2,4
İlkokul	6	2,4	2,4
Ortaokul	15	6,0	6,0
Lise	95	38,2	38,2
Üniversite	122	49,0	49,0
Diğer	5	2,0	2,0
Toplam	249	100,0	100,0

Öğrenim durumunun verilerini içeren bu tabloya göre örneklem dağılımında yoğunluğun üniversite(%49,0) ve lise(38,2)de olduğu görülmektedir. Tablodaki verilere göre örneklemin diğer kategorilerini de %2,4(6 kişi) ile cevapsızlar; %2,4(6 kişi) ile ilkokul; %2,0(5 kişi) ile de diğerleri oluşturmaktadır. Tablodan da anlaşılacağı üzere dağılım bakımından önemli bir fark göze çarpmaktadır.

Tablo:4 İş Durumu Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Çalışıyorum	175	70,3
Çalışmıyorum	74	29,7
Toplam	249	100,0

İş durumu dağılımının gösterildiği bu tabloda araştırmaya katılan kadınların büyük oranının çalıştığı tespit edilmiştir. Örneklemin %70,3'ünü (175 kişi) oluşturan çalışan kadınlar kategorisi ile örneklemin %29,7'sini (74 kişi) oluşturan çalışmayan kadınlar kategorisi arasında önemli bir farkın varlığı göze çarpmaktadır. Çalışan kadınların araştırmada önemli yer tuttuğu görülmektedir.

Tablo: 5 Eşin Yaşı

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Cevapsız	8	3,2	3,2	3,2
15–25	12	4,8	4,8	8,0
26–35	72	28,9	28,9	36,9
36–45	78	31,3	31,3	68,3
46–55	51	20,5	20,5	88,8
56–65	24	9,6	9,6	98,4
66 ve üzeri	4	1,6	1,6	100,0
Toplam	249	100,0	100,0	

Bu tabloda araştırmaya katılan kadınların eşlerinin yaşları belli kategorilerde ele alınmıştır. Yaş dağılımının önemli farklar içerdiği söylenebilmekle beraber dağılımdaki yoğunluğun 26–55 yaş arasında olduğu görülmektedir. 66 ve üzeri yaş aralığı tabloda en düşük (%1,6) oranda yer bulurken; en yüksek oran (%31,3) 36–45 yaş aralığına denk düşmektedir.

Tablo:6 Eşlerin Mesleki Dağılımı

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Cevapsız	17	6,8	6,8	6,8
Öğretmen	27	10,8	10,8	17,7
Doktor	4	1,6	1,6	19,3
Hizmetli	81	32,5	32,5	51,8
Teknisyen	37	14,9	14,9	66,7
Müdür	9	3,6	3,6	70,3
Çiftçi	2	,8	,8	71,1
Esnaf	9	3,6	3,6	74,7
Ekonomist	16	6,4	6,4	81,1
Memur	17	6,8	6,8	88,0
Akademisyen	2	,8	,8	88,8
Hukukçu	16	6,4	6,4	95,2
Mühendis	10	4,0	4,0	99,2
Futbolcu	1	,4	,4	99,6
Eczacı	1	,4	,4	100,0
Toplam	249	100,0	100,0	

Eşlerin mesleki dağılımını gösteren bu tabloda örneklemin önemli bir kısmını hizmet ve teknik sınıfı oluşturmaktadır. %32,5 ile hizmet sınıfı en büyük orana sahip olurken ikinci sırada teknik sınıf (%14,9) yer almaktadır. En düşük oranı ise %0,4 ile futbolcu ve eczacı paylaşmaktadır. Tablodaki mesleki dağılımlar arasında anlamlı farklar göze çarpmaktadır.

Tablo:7 Eşlerin Eğitim Durumları Dağılımı

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Cevapsız	6	2,4	2,4	2,4
İlkokul	6	2,4	2,4	4,8
Ortaokul	15	6,0	6,0	10,8
Lise	95	38,2	38,2	49,0
Üniversite	122	49,0	49,0	98,0
Diğer	5	2,0	2,0	100,0
Toplam	249	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan kadınların eşlerinin eğitim durumlarını gösteren bu tabloda ağırlığın lise ve üniversitede olduğu görülmektedir. Örneklemin yarısına yakını(%49) üniversite mezunlarından oluşmaktadır. İkinci sırada yer alan lise de %38,2'lik bir paya sahiptir. En düşük paya sahip kategoride ise ilkokul yer almaktadır. Örneklem dağılımına bakıldığında üniversite ve ilkokul arasında büyük olduğu görülür.

4.2. II-Grup Analizler: Evlilik Hayatı

Bu bölümde araştırmaya katılan kadınların evlilik hayatına dair kategorilere yer verilecektir. Birinci kategoride evlilik süresinin genel dağılımı üzerinde durulacaktır.

Tablo:8 Evlilik Süreleri Dağılımı

	Sayı	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplam yüzde
Cevapsız	25	10,0	10,0	10,0
1-11 ay	5	2,0	2,0	12,0
1-3 sene	42	16,9	16,9	28,9
4-7	31	12,4	12,4	41,4
8-11	25	10,0	10,0	51,4
12-16	26	10,4	10,4	61,8
17-20	21	8,4	8,4	70,3
20 ve üstü	74	29,7	29,7	100,0
Toplam	249	100,0	100,0	

Evlilik süresine yönelik cevapların yer aldığı bu tabloda örneklemin büyük bir kısmını 20 ve üstü süresince evli olanlar oluşturmaktadır. En düşük orana ise %2,0 ile 1-11 ay arasındakiler sahiptir. Örneklemin kategorileri arasında-özellikle en düşük ile en yüksek-önemli bir fark vardır. Fark fazla olmakla beraber yoğunluğun 4 ile 20 sene arasında olduğunu söylemek mümkün.

Tablo:9 Genel Olarak Evliliğin Durumu

	Sayı	Yüzde	Geçeri Yüzde	Toplam Yüzde
Cevapsız	4	1,6	1,6	1,6
İyi	155	62,2	62,2	63,9
Orta	44	17,7	17,7	81,5
Kotu	13	5,2	5,2	86,7
Diğer	33	13,3	13,3	100,0
Toplam	249	100,0	100,0	

Evliliğin genel durumunun verildiği bu tabloya göre; yoğunluğun ‘iyi’ olarak kodlanmış kategoride olduğu görülmektedir. Bu oran % 62,2’lik bir düzeyde kendisini

göstermektedir. Evlilik gidişatını kötü olarak değerlendiren kadınların oranının ise %5,2’de olduğu görülmektedir.

Tablo:10 Çocuğunuz var mı?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Cevapsız	4	1,6	1,6	1,6
Evet	201	80,7	80,7	82,3
Hayır	44	17,7	17,7	100,0
Toplam	249	100,0	100,0	

Sahip olunan çocuk sayısını gösteren bu tabloya bakıldığında örneklemin %87,7’sinin(201 kişi) çocuk sahibi olduğu görülüyor. Çocuk sahibi olmayanların oranı ise %17,7’lik(44 kişi) bir değere sahip. Bu tablodan da anlaşılacağı üzere örneklemin farklı bir dağılım sergilediğini kaydetmek gerekiyor.

Tablo:11 Ailenin Ekonomik Durumuna ilişkin Değerlendirmesi

	Sayı	Yüzde
İyi	134	53,8
Orta	86	34,5
Kotu	11	4,4
Diğer	18	7,2
Toplam	249	100,0

Bu tabloda ailenin ekonomik durumuna dair bilgilere yer verilmiştir. Ekonomik durumunu iyi olarak değerlendiren kadınların çoğunlukta(%53,8) olduğu göze çarpmaktadır. Kadınların %34,5’i ekonomik durumunu ‘orta’; %4,4’ü ise ‘kötü’ diye nitelendirmiştir. Ekonomik durum tespitine yönelik verilerin yer aldığı bu tabloda genel dağılımın iyi ve orta kategorilerinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo: 12 Ailede En Yüksek Gelirin Kime Ait olduğu

	Sayı	Yüzde
Kendim	21	8,4
Esim	185	74,3
İkimiz de eşit	32	12,9
Diğer	11	4,4
Toplam	249	100,0

Ailedeki gelir dağılımında en yüksek gelirin kime ait olduğunu gösteren bu tabloya göre; örneklemin %74'ü(185 kişi) en yüksek gelirin eşine; %8,4'ü kendisine ait olduğunu söylerken,%12,9'u ise gelirin eşit olduğunu ifade etmiştir. Bu tabloya göre gelirin önemli bir kısmının kocaya ait olduğu görülmektedir.

4.3. III-Grup Analizler: Şiddet (Türleri, Nedenleri, Tepkiler) ve Kadın-Erkek Arasındaki İlişkiler

Bu bölüm, şiddetin türleri (fiziksel, duygusal, cinsel vs.), şiddete verilen tepkiler üzerinde durulacaktır. Ayrıca kadın ve erkek arasındaki ilişkinin boyutları da irdelenecektir. Farklı kategorizasyonlara tabi tutulan bu bölümde ilk kategori çocuğa uygulanan şiddet konusunu içerecektir.

Tablo:13 Eşlerin Çocuğa Şiddet Uygulama Durumu

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Cevapsız	9	3,6	3,6	3,6
Evet	15	6,0	6,0	9,6
Hayır	225	90,4	90,4	100,0
Toplam	249	100,0	100,0	

Eşlerin çocuğa şiddet uygulama durumunu gösteren bu tabloya göre; kadınların %90,4'ü(225 kişi) hayır cevabını vermiştir. Evet diyenlerin oranı ise %6,0 olarak tespit edilmiştir. Örneklem dağılımı açısından önemli bir fark göze çarpmaktadır.

Tablo:14 Eşin Kadına Karşı Kaba Kuvvet Kullanma Durumu

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Cevapsız	3	1,2	1,2	1,2
Sık sık	14	5,6	5,6	6,8
Nadiren	66	26,5	26,5	33,3
Hiç	164	65,9	65,9	99,2
Diğer	2	,8	,8	100,0
Toplam	249	100,0	100,0	

Eşin kaba kuvvet kullanımına yönelik verilerin yer aldığı bu tabloya göre eşinin kendisine sık kaba kuvvet uyguladığını söyleyen kadınların oranı %5,6(14 kişi); nadiren uyguladığını ifade eden kadınların oranı %26,5(66 kişi); hiç kaba kuvvete maruz kalmadığını söyleyen kadınların oranı ise %65,9'dur. Tablodaki verilere göre örneklemin büyük bir oranının kaba kuvvete maruz kalmadığı görülmektedir.

Tablo 15: Evli Kadın ve Erkek Rollerine İlişkin Tutumları

	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum	
	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%
15.1. Koca, karısını kıskandığı için döver.	37	14,9	68	27,3	19	7,6	59	23,7	66	26,5
15.2. Geçim sıkıntısının olduğu ailelerde kocanın karısına karşı şiddete başvurması doğaldır.	19	7,6	35	14,1	18	7,2	78	31,3	99	39,8
15.3. Kadın biraz uysal ve altan alıcı olursa şiddetle karşılaşmaz.	30	12,0	67	26,9	29	11,6	64	25,7	59	23,7
15.4. Anlaşarak yapılan evliliklerde kadın şiddetle karşılaşmaz.	23	9,2	33	13,3	51	20,5	105	42,2	37	14,9
15.5. Bence eğitim görmüş erkekler, karılarına karşı şiddete başvurmaz.	40	16,1	58	23,3	37	14,9	89	35,7	25	10,0
15.6. Kocasına itaat etmeyen kadının şiddete maruz kalması doğaldır.	18	7,2	54	21,7	26	10,4	86	34,5	65	26,1
15.7. Hiçbirşey kocanın karısına dayak atması için bir neden olmamalıdır.	96	38,6	102	41,0	19	7,6	23	9,2	9	3,6

15.8. Karısı soru sorduğunda kocanın cevap vermemesi kadını aşağılayıcı bir davranıştır.	52	20,9	113	45,4	36	14,5	37	14,9	11	4,4
15.9. Ev işi sorumluluğunun, kadının çalıştığı ailelerde de kadından beklenmesi doğaldır.	4	1,6	27	10,8	29	11,6	122	49,0	67	26,9
15.10. Karısına `beni terkidersen, intihar ederim` diyen koca, karısını istismar ediyordur.	51	20,5	89	35,7	37	14,9	45	18,1	27	10,8
15.11. Kızınca evdeki eşyaya (tabak, cam, cerceve) zarar vermek de, kadına yönelik bir tür şiddettir.	53	21,3	107	43,0	28	11,2	42	16,9	19	7,6
15.12. Kocanın doğum kontrolüne izin vermemesi de bir tür cinsel tacizdir.	47	18,9	70	28,1	66	26,5	42	16,9	24	9,6
15.13.Çekici olmadığını söyleyerek karısını eleştiren kocanın, karısını cinsel olarak taciz ettiğine inanıyorum.	70	18,9	70	28,1	66	26,5	42	16,9	24	9,6
15.14. Doğum kontrolünün sorumluluğunu kadın almalıdır` diyerek, karısından tüplerini bağlatmasını istemek kocanın hakkıdır.	9	3,6	35	14,1	30	12,0	88	35,9	87	34,9
15.15. Kocanın evlilikte alınan malların kendi üzerine olmasında ısrar etmesi doğaldır.	4	1,6	25	10,0	14	5,6	99	39,8	107	43,0
15.16. Bence kocanın geliri yeterliyse karısının çalışmasına izin vermemesi normaldir.	8	3,2	34	13,7	16	6,4	105	42,2	86	34,5
15.17. Erkeğin kadının kazandığı paranın tümü üzerinde hak iddia etmesi doğaldır.	8	3,2	70	28,1	34	13,7	77	30,9	60	24,1
15.18. Yarından sonra ise gitmeyeceksin` diyen kocanın elbete bir bildiği vardır.	11	4,4	48	19,3	56	22,5	70	28,1	64	25,7
15.19. Evin giderleri konusunda kadının fikri de önemlidir, ama son sozu koca söylemelidir.	18	7,2	55	22,1	14	5,6	87	34,9	75	30,1

Tabloda evli erkek ve kadın rollerine yönelik tutumların ölçüldüğü görülmektedir.

Tabloya göre kadınların %41,0'I hiçbir nedenin kadının dayak yemesini meşru

kılmayacağını dile getirmiştir. Kadının uysal ve ağırbaşlı olduğu durumlarda şiddete maruz kalmayacakları düşüncesine katılıyorum diyen kadınların oranı %26,9 olarak tespit edilmiştir. Kadının soruları karşısında kocanın sessiz kalmasının kadını aşağıladığı düşüncesi %38,6 gibi bir Kabul görmektedir. Doğum kontrolü konusunda kocanın olumsuz tavrının cinsel tacize girip girmediği sorusu karşısında kadınların önemli bir oranı kararsız kalmıştır. Tabloda kocanın evlilikte alınan malların kendi üzerinde olmasını istemesini kadınlar hoş karşılamamaktadırlar. Kadınların büyük bir kısmı(%42,2) kocanın geliri yetiyorsa bile kadının çalışmasına engel olunmaması gerektiği konusunda mutabıktırlar. Kadınlar giderleri konusunda son sözün kocaya ait olması gerektiği fikrine de sıcak bakmamaktadırlar.

Tablo:15 Evli Kadın ve Erkek Rollerine İlişkin Tutumlar Betimleyici İstatistik Oranları

	Sayı	En Az	En Yüksek	Ortalama	Standart Sapma
s15.1	249	1,00	5,00	3,1968	1,46099
s15.2	249	1,00	5,00	3,8153	1,30059
s15.3	248	1,00	5,00	3,2298	1,37928
s15.4	249	1,00	5,00	3,4016	1,16716
s15.5	249	1,00	5,00	3,0040	1,28106
s15.6	249	1,00	5,00	3,5060	1,28302
s15.7	249	1,00	5,00	1,9839	1,07751
s15.8	249	1,00	5,00	2,3655	1,10304
s15.9	249	1,00	5,00	3,8876	,97726
s15.10	249	1,00	5,00	2,6305	1,28892
s15.11	249	1,00	5,00	2,4659	1,21476
s15.12	249	1,00	5,00	2,7028	1,22805
s15.13	249	1,00	5,00	2,8273	1,27250
s15.14	249	1,00	5,00	3,8394	1,15628
s15.15	249	1,00	5,00	4,1245	1,01031
s15.16	249	1,00	5,00	3,9116	1,11452
s15.17	249	1,00	5,00	3,4458	1,22065
s15.18	249	1,00	5,00	3,5141	1,19171
s15.19	249	1,00	5,00	3,5863	1,31430

Tablo: 16 Yaşanılan Şiddetin Sıklığı

	Sayı	Yüzde
Haftada en az bir	100	40,2
Ayda	24	9,6
Yılda	50	20,1
Diğer	75	30,1
Toplam	249	100,0

Bu tabloda kadınlara yaşadıkları şiddetin sıklığına dair oranlar yer almaktadır. Tabloya göre haftada en az bir kere şiddete maruz kaldığını söyleyen kadınların oranı oldukça yüksek görünmektedir. Haftada en az bir kere şiddete maruz kaldığını söyleyen kadınların oranı %40,2(100 kişi) iken ayda bir kere şiddet gördüğünü dile getiren kadınların oranı %9,6; yılda bir kez şiddet gördüğünü söyleyenlerin oranı ise %20,1 olarak kaydedilmiştir. Ayrıca diğer şikkını seçenler de hayatlarında bir kez dahi kendilerine el kaldırılması onlar için şiddet olarak değerlendirildiğini göstermektedir.

Tablo 17: Fiziksel Şiddete Maruz Kalma

Fiziksel Şiddet	EVET		HAYIR	
	S	%	S	%
1-Dayak atma (sarsma, hırpalama, tokat atma yumruk/tekme atma, saçından tutup yerlerde sürüklenme)	81	32,5	161	64,7
2-Cisimler atma/sopa ya da bir eşya ile vurma/duvara vurma	52	20,9	177	71,1
3-Kesici, delici aletlerle/ateşli silahlarla zarar verme (bıçak, tabanca vb.)	17	6,8	217	87,1
4-Üzerinde sigara söndürme gibi işkenceler	10	4,0	223	89,6
5-Diğer	12	4,8	169	67,9

Fiziksel şiddetteki yoğunluğun oranlarını gösteren bu tabloda; kadınların %32,5'i dayak yediğini ifade etmiştir. Kadınların %20,9'u eşinin kendisine cisim atma sopa ya da bir eşya ile vurma gibi yollarla şiddete maruz kaldığı görülmektedir. Üzerinde sigara söndürüldüğünü söyleyen kadınların oranı ise %4 gibi bir orana sahip.

Tablo 18: Sözel Şiddete Maruz Kalma

Sözel Şiddet	EVET		HAYIR	
	S	%	S	%
1-Azarlar şekilde ismiyle çağırma	66	26,5	168	67,5
2-Bağırarak korkutma	94	37,8	138	55,4
3-Hakaret /küfür etme	83	33,3	153	61,4
4-Sözle saldırı ya da tehdit	45	18,1	184	73,9
5-Diğer	15	6,0	168	67,9

Bu tabloda sözel şiddete maruz kaldığını söyleyen kadınların oranı yer almaktadır. Tabloya göre evet ile hayır diyenlerin arasında önemli bir fark görülmektedir. Kadınların %37,8'i eşinin bağırarak kendisini korkuttuğunu; %33,3'ü ise kendisine hakaret edildiğini söylemiştir. Sözle saldırıya uğradığını ya da tehdit edildiğini ifade edenler ise %18,1'lik bir orana sahip.

Tablo 19: Duygusal Şiddete Maruz Kalma

Duygusal Şiddet	EVET		HAYIR	
	S	%	S	%
1-Alay etme/küçümseme ya da isim takma	59	23,7	178	71,5
2-Kendisine karşı soğuk ve katı davranma	100	40,2	133	53,4
3-Saygı göstermeme/başkalarının yanında küçük düşürme	58	23,3	172	69,1
4-Kadının evden çıkmasını/çevresiyle görüşmesini yasaklama	44	17,7	189	75,9
5-Kadının ev dışında olduğu dönemlerde her hareketini denetleme	43	17,3	184	73,9
6-Diğer	9	3,6	167	67,1

Duygusal şiddetin ne oranda olduğuna yönelik verilerin yer aldığı bu tabloya göre; kendisine karşı soğuk ve katı davranılıyor mu sorusuna evet ve hayır cevabını verenler arasında dengeli bir dağılımın varlığından söz etmek mümkün. Kendisiyle alay edildiğini söyleyen kadınların oranı %23,7 iken saygı görmediğini söyleyenlerin oranı ise %23,3 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 20: Cinsel Şiddete Maruz Kalma

Cinsel Sıddet	EVET		HAYIR	
	S	%	S	%
1-Cinsel ilişkiye zorlanma	20	8,0	210	84,3
2-İstmeden hamile bırakılma	34	13,7	200	80,3
3-Cinselliği ile alay edilme	15	6,0	214	85,9
4-Baskaları ile cinsel ilişkiye zorlanma	10	4,0	218	87,6
5-Diğer	7	2,8	178	71,5

Şiddetin farklı bir türevi olan cinsel şiddete dair verilerin yer aldığı bu tabloya göre; kadınların %13,7'sinin(34 kişi) istemeden hamile bırakıldığı görülmektedir. Kadınların %4'ünün ise başkaları ile cinsel ilişkiye zorlandığı tespit edilmiştir. Cinsel ilişkiye zorlandığını dile getiren kadınların oranı ise %8'lik bir orana sahip olmuştur.

Tablo 21: Ekonomik Şiddete Maruz Kalma

Ekonomik Şiddet	EVET		HAYIR	
	S	%	S	%
1-Parasının zorla alınması/çalınması	35	14,1	201	80,7
2-Çalışmasının engellenmesi	48	19,3	187	75,1
3-Evin temel giderlerinin karşılanmaması (faturalar, yiyecek, kira vs.)	40	16,1	192	77,1
4-Diğer	12	4,8	165	66,3

Şiddetin ayrı bir boyutunu oluşturan ekonomik şiddete maruz bırakılma konusunda verilerin yer aldığı bu tabloya göre; kadınların %19,3'ünün çalışmasına engel olduğu görülmektedir. %16,1 gibi bir oranının ise ev giderlerinin karşılanmaması noktasında mağduriyet yaşadığı tespit edilmiştir. Kadınların %75,1'i ise çalışabildiklerini dile getirmişlerdir. Bu tablodan kadınların büyük bir oranının ekonomik şiddete maruz kalmadıkları görülmektedir.

Tablo 22: Şiddeti Ortaya Çıkaran Sebeplerin Dağılımı

ŞİDDETİN NEDENLERİ	EVET		HAYIR	
	S	%	S	%
1- Maddi sorunlar (eşin işsiz olması, gelirin düşüklüğü vs.)	140	56,2	104	41,8
2- Eşin kötü alışkanlıklarının olması (kumar oynaması, alkol, eroin, hap kullanması vb)	181	72,7	68	27,3
3- Eşin bir anlık öfkesi	133	53,4	110	44,2
4- Eşin kıskanç olması	161	64,7	88	35,3
5- Eşin ruhsal sorunlarının olması	148	59,4	101	40,6
6- Eşine göre ev işlerini (çamaşır, yemek, bulaşık) iyi yapamama	131	52,6	118	47,4
7- Eşinin eve geç gelmesini sorgulama	101	40,6	148	59,4
8- Benim davranışlarım	80	32,1	168	67,5
9- Aileyi sorunlar (çocuklarla ilgili, kayınvalide ile yaşanan, akrabalarla ilgili)	73	29,3	175	70,3
10- Ailelerin zorla evlendirmesi	73	29,3	174	69,9
11-Diğer	68	27,3	181	72,7

Şiddeti ortaya çıkaran sebeplerin dağılım oranlarının gösterildiği bu tabloya bakıldığında; eşin kötü alışkanlıklarının olması(kumar oynaması, alkol, eroin, hap kullanması vb.) şiddeti ortaya çıkaran en önemli etken(%72,7 181 kişi) olarak göze çarpmaktadır. Eşin kıskanç olması da şiddetin en önemli sebeplerinden birini oluşturmaktadır. Kıskançlık ise %64,7'lik bir paya sahip. Şiddetin diğer sebeplerinden biri olan eşin ruhsal sorunlarının olması da önemli bir oranda(%59,4) kendisini göstermektedir. Aileler tarafından zorla evlendirmenin şiddeti doğuran bir sebep olduğunu düşünenlerin oranı ise %29,3(73 kişi) olarak kaydedilmiştir.

Tablo 23: Şiddete Gösterilen Tepkilerin Dağılımı

TEPKİLER	EVET		HAYIR	
	S	%	S	%
1- Hiç tepki vermeme/içine kapanma	120	48,2	103	41,4
2- Ağlama/darılma, kırılma, konuşmama	145	58,2	80	32,1
3- Sözle karşılık verme/bağırma	110	44,2	112	45,0
4- Fiziksel Tepkiler verme (Tokat, Yumruk vb. Kavga)	30	12,4	188	75,5
5- Polise telefon etme	65	26,1	163	65,5
6-Evi terk etme	101	40,6	123	49,4
7-Diğer.	32	12,9	128	51,4

Şiddete gösterilen tepkilere ait verilerin yer aldığı bu tabloya göre; kadınların %48,2'si maruz kalınan şiddet karşısında tepkisiz kalmayı tercih etmektedir. %58,2'sinin ise şiddet karşısında ağlama, darılma, kırılma, konuşmama gibi tepkilerde bulunduğu tespit edilmiştir. Şiddete şiddetle karşılık veririm diyenlerin oranı ise %12,4 gibi düşük bir orana sahip. %40,6'sı ise şiddet durumunda evi terk edeceğini ifade etmiştir.

Tablo 24: Şiddete Rağmen Evliliğin Devam Etmesinin Nedenleri

EVLİLİĞİ SÜRDÜRME NEDENİ	EVET		HAYIR	
	S	%	S	%
1- Çocuğum babasız kalmasın diye	160	64,3	66	26,5
2- Her şeye rağmen eşimi sevdiğim için	100	40,2	118	47,4
3- Hiçbir gelirim olmadığı için	80	32,1	141	56,6
4- Bir gün düzeleceğini düşündüğüm için	134	53,8	95	38,2
5-Diğer	38	15,3	106	42,6

Şiddet görülmesine rağmen evliliğin devam etmesinin nedenlerinin yer aldığı bu tabloya göre; kadınların %64,3'ünün çocuğu babasız kalmasın diye şiddete boyun eğdiği görülmektedir. %40,2'sinin her şeye rağmen eşini sevdiği; %32,1'inin ise ekonomik durumu olmadığı için tepki vermediği görülmektedir. Eşinin bir gün düzeleceğini düşünenlerin oranı ise %53,8 gibi bir orana sahip.

Tablo 25: Eşinden Fiziksel Şiddet Görmesi Durumunda Kadınların Tavrı

	Sayı	Yüzde
Sabretmeye çalıştım	89	35,7
Evi terk etmeyi düşünürdüm	36	14,5
Boşanmayı düşünürdüm	88	35,3
Resmi makamlara şikayet ederdim	21	8,4
Durumu kabul edecektim	6	2,4
Eşimi haklı bulacaktım	1	,4
Diğer	8	3,2
Toplam	249	100,0

Bu tabloda kadınların eşlerinden şiddet görmeleri halinde verecekleri tavrın neliğine dair seçeneklerin oraları yer almaktadır. Tabloya göre şiddet gördüğü takdirde sabredeceğini söyleyenler(%35,7) ile boşanmayı düşüneceğini ifade edenlerin(%35,3) oranı birbirine oldukça yakın durmaktadır. Diğer seçeneklerdeki oranlar bu iki seçeneğe göre oldukça düşük bir paya sahiptir. En düşük oran ise %0,4 ile eşini haklı bulacağını söyleyenlerde olmuştur.

Tablo 26-1: Kadınların Kötü Muamele Görmesi Durumunda Yapması Gerekenler

	Sayı	Yüzde
Koca yaparsa affetme	123	49,4
Çocuğu al evi terk et	51	20,5
Çocuğu bırak evi terk et	8	3,2
Onu utandır	4	1,6
Aileye anlat	34	13,7
Kendi ailine anlat	11	4,4
Karakola git	13	5,2
Uzmanlardan yardım iste	4	1,6
Sabret	1	0,4
Toplam	249	100,0

Kötü muameleye maruz kaldığı takdirde ne yapılması gerektiği konusunda sorulan soru karşısında kadınların %50'ye yakını(%49,4) kocanın affedilmemesi gerektiği konusunda hemfikirdirler. % 20,5'lik bir oran çocuğun alınıp evin terk edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Şiddet karşısında sebat edip sineye çekeceğini dile getirenlerin oranı ise %0,4 gibi oldukça düşük bir orana sahiptir.

Tablo:26-2 Kadınların Kötü muamele Görmesi Durumunda Yapması Gerekenler (2. Seçenek)

	Sayı	Yüzde
Koca yaparsa affetme	4	1,6
Çocuğu al evi terk et	12	4,8
Çocuğu bırak evi terk et	3	1,2
Onu utandır	9	3,6
Aileye anlat	44	17,7
Kendi ailine anlat	45	18,1
Karakol git	19	7,6
Uzmanlardan yardım iste	31	12,4
Sabret	16	6,4
Boşan	63	25,3
Diğer	3	1,2
Toplam	249	100,0

Bu tabloda ise kötü muamele gördükleri takdirde ne yapacakları sorusuna verilen ikinci cevabın oranları yer almaktadır. Tabloda boşanacağını ifade eden kadınların oranı diğer kategorilere oranla fazla(%25,3) görünmektedir. Kötü muameleye uğrayacağı zaman eşinin ailesine anlatacağını dile getiren kadınların oranı ise ikinci sırada yer almaktadır. Oranlar içerisinde çocuğunu bırakıp evi terk edeceğini söyleyen kadınların oranı ise %1,2 gibi düşük bir seviyede kalmıştır.

Tablo: 27 Kötü Muamelenin Önüne Geçme Durumu

	Sayı	Yüzde
Erkekler eğitilmeli	45	18,1
Kadınlara hakları öğretilmeli	35	14,1
Her ikisi de	169	67,9
Toplam	249	100,0

Karşılaşılan kötü muamele karşısında neler yapılması gerektiği konusundaki verilerin yer aldığı bu tabloda kadınların %18,1'i erkeklerin eğitilmesi; %14,1'inin ise kadınların kendi haklarının bilincine ve ayırdına varmalarını konusunda bir tür öğretimden geçmeleri konusunda hem fikir oldukları görülmektedir. Her ikisinin de olması gerektiği kanısında

olanların oranı %67,9'luk bir düzeye sahiptir. Genel kanaat çift taraflı bir bilinçlendirme yönünde olmuştur.

Tablo:28 Kötü Muamele Karşısında, İlk Anda Akla Gelecekler

	Sayı	Yüzde
Evden kaçmak	63	25,3
Ondan boşanmak	38	15,3
Onu öldürmek	2	,8
Ailesine şikayet etmek	71	28,5
Aileme şikayet etmek	22	8,8
Karakola gitmek	19	7,6
Karşılık ver	14	5,6
Diğer	20	8,0
Toplam	249	100,0

Bu tabloda kadınların kötü muameleye maruz kalmaları durumunda akıllarına gelecek şeyin ne olduğu konusunda veriler yer almaktadır. Kadınların %28,5'i bu tarz bir durumda aileye şikayet edeceğini beyan etmiştir. Kötü muamele durumunda evden kaçacağını belirten kadınların oranı ise %25,3'lük bir dilime sahip. Bu tarz bir durum karşısında eşinden boşanacağını söyleyenlerin oranı ise %15,3 olarak kaydedilmiştir.

Tablo:29 Eşin Kötü Davranışları Karşısında Tepki Durumu

	Sayı	Yüzde
Ailemden biriyle	142	57,0
Arkadaş ve komşu	23	9,2
Eşimin ailesiyle	19	7,6
İşten biriyle	4	1,6
Çocuklarımla	15	6,0
Hiç kimseyle	38	15,3
Diğer	8	3,2
Toplam	249	100,0

Eşin kötü muamelesi durumunda kiminle dertleşileceğini gösteren bu tabloya göre; kadınların %57,0'ının kendi ailesiyle konuyu paylaşacağı görülmektedir. %15,3'ünün ise hiç kimseye anlatmayacağını dile getirmiştir. Örneklemin diğer kategorilerinde oran bakımından dengeli bir dağılımdan bahsetmek mümkündür. Problemi işten birisiyle paylaşacağını söyleyenlerin oranı %1,6'da kalmıştır.

Tablo:30 Şiddetin Uygulandığı Yere Dair Durum

	Sayı	Yüzde
Evde	171	68,7
Dışarıda	21	8,4
Akrabada	6	2,4
Diğer	51	20,5
Toplam	249	100,0

Bu tabloda şiddetin nerede uygulandığına dair veriler yer almaktadır. Örneklemin %68,7'lik gibi büyük bir oranı şiddetin ev ortamında olduğu konusunda hemfikirdirler. Şiddetin dışarıda uygulandığını söyleyenlerin oranı %8,4'tür. Diğer şikâyet seçenler şiddetin her ortamda uygulandığı fikrindedirler. Örneklemin dağılım bakımından önemli bir fark sergilediği görülmektedir.

Tablo:31 Şiddet Karşısında Gidilecek Yere Dair Durum

	Sayı	Yüzde
Annemin evine giderdim	157	63,1
Esimin ailesine giderdim	18	7,2
Arkadaşıma giderdim	7	2,8
Hiçbir yere gitmezdim	54	21,7
Diğer	13	5,2
Toplam	249	100,0

Maruz kalınacak bir şiddet durumunda kadının nereye gitmek istediğine dair verilerin yer aldığı bu tabloya göre; %63,1'inin kendi ailesine gitmek istediği görülmektedir. Böylesi bir durumda hiçbir yere gitmeyeceğini ifade edenlerin oranı %21,7; eşinin

ailesine gideceğini söyleyenlerin oranı %7,2; arkadaşına gideceğini dile getirenlerin oranı ise %2,8 olarak kaydedilmiştir.

Tablo: 32 Şiddetin Nedenleri

	Sayı	Yüzde
Erkeğin kendinde bu hakkı görmesi	100	40,2
Kadınların anlayışsızlığı	19	7,6
Erkeklerin eziyet etmekten hoşlanmaları	71	28,5
Erkeğin eğitimsizliği	14	5,6
Kadının eğitimsizliği	4	1,6
Kadının işsiz olması	10	4,0
Çevrenin baskısı	9	3,6
Kadının gidecek yerinin olmaması	7	2,8
Diğer	15	6,0
Toplam	249	100,0

Erkeklerin neden şiddet uyguladığına dair verilerin yer aldığı bu tabloya göre; kadınların % 40,2'si erkeğin kendisinde bu hakkı gördüğünü dile getirmiştir. Kadınların %28,5'i erkeklerin eziyet etmekten hoşlandıklarını söylemişlerdir. Şiddetin nedenleri arasında kadınların eğitimsizliği %1,6 gibi düşük bir orana sahiptir. Şiddetin nedenini çevrenin baskısına bağlayanların oranı ise %3,6 şeklindedir. Erkeğin eğitimsizliğini neden olarak gören kadınların oranı ise % 5,6'dır.

4.4. VI-Grup Analizler: Değişkenlere göre Şiddetin Boyutları

Tablo33: Yaş Oranlarına Bağlı Olarak Evliliğin Gidişatındaki Durum

			Evlilik değerlendirme					Toplam
			0	İyi	Orta	Kotu	Diğer	
Yaş	15-25	Sayı	2	26	2	0	7	37
		Yüzde	5,4%	70,3%	5,4%	,0%	18,9%	100,0%
	26-35	Sayı	1	48	15	4	16	84
		Yüzde	1,2%	57,1%	17,9%	4,8%	19,0%	100,0%
	36-45	Sayı	1	46	19	5	6	77
		Yüzde	1,3%	59,7%	24,7%	6,5%	7,8%	100,0%
	46-55	Sayı	0	25	4	4	4	37
		Yüzde	,0%	67,6%	10,8%	10,8%	10,8%	100,0%
	56-65	Sayı	0	10	4	0	0	14
		Yüzde	,0%	71,4%	28,6%	,0%	,0%	100,0%
	Toplam	Sayı	4	155	44	13	33	249
		Yüzde	1,6%	62,2%	17,7%	5,2%	13,3%	100,0%

Bu tabloda yaşlar belli kategorilerle ifade edilmiştir. Evliliğin gidişatındaki durum ile yaş oranları arasındaki ilişkinin orantılı olduğunu söylemek pek mümkün gözükmemektedir. Yine de evliliğin ilk yıllarında çiftler arasında ciddi addedilebilecek bir problem söz konusu değil. 26-35 yaş arasındaki evliliklerde evliliğin genel gidişatında düşüş meydana gelmiştir. Bu durumu evliliğin zamanla rutine dönmesi şeklinde okumak da mümkündür. Evliliğin ilk yıllarındaki mutlu birliktelik aradan yılların geçmesiyle bir tür normalleşmeye doğru bir süreç takip etmektedir. Evlilik süresi

uzadıkça rutinlerin oturmaya başlaması ile beraber bazı sorunlar da belirlemektedir. Evliliğin ilk yıllarındaki romantik beraberlik artık yıllar hatta aylar geçtikçe etkisini yitirerek daha gerçekçi bir beraberliğe doğru dönüşüm geçirmektedir. Ancak bu normalliğin yıllar geçtikçe bir tür kayıtsızlık ya da karşıtlık meydana getirmesi beklenemez. Çünkü evliliğin ilk yıllarındaki romantizm ve akabinde gelen rutinleşmeyle beraber bir tür denge hali yaşanmaktadır. Evliliğin kemikleşmeye başladığı bu dönemde şiddetten de bahsetmek mümkün. Ancak şiddet burada kendisini farklı boyutlarda gösterebilmektedir. Zaten şiddet dozunun yüksek olduğu evliliklerin çok uzun sürmediği de görülmektedir. Uzun süreli evliliklerde şiddet olgusunun büyük oranda aşıldığı bu tablodan da anlaşılmaktadır. Bu durumda eşler yıllar geçtikçe birbirlerini daha iyi tanımakta birbirlerine daha çok bağlanmaktadırlar. Tablodaki veriler de bu düşüncüyü doğrular niteliktedir.

Tablo34:Yaş Oranı İle Eşin Kaba Kuvvet Uygulaması Arasındaki İlişkiye Dair Durum

			Eşin kaba kuvvet kullanması					Toplam
			0	Sık sık	Nadiren	Hiç	Diğer	
Yaş	15-25	Sayı	1	0	5	31	0	37
		Yüzde	2,7%	,0%	13,5%	83,8%	,0%	100,0%
	26-35	Sayı	2	2	23	56	1	84
		Yüzde	2,4%	2,4%	27,4%	66,7%	1,2%	100,0%
	36-45	Sayı	0	8	22	47	0	77
		Yüzde	,0%	10,4%	28,6%	61,0%	,0%	100,0%
	46-55	Sayı	0	3	11	22	1	37
		Yüzde	,0%	8,1%	29,7%	59,5%	2,7%	100,0%
	56-65	Sayı	0	1	5	8	0	14
		Yüzde	,0%	7,1%	35,7%	57,1%	,0%	100,0%
	Toplam	Sayı	3	14	66	164	2	249
		Yüzde	1,2%	5,6%	26,5%	65,9%	,8%	100,0%

Bu tabloda kadına kaba kuvvet kullanma sıklığıyla eşlerin yaş oranları arasındaki ilişki ele alınmaya çalışılmıştır. Genç çiftlerden yaşlı çiftlere doğru giderken eşin kaba kuvvet uygulama oranlarında anlamlı bir yükseliş göze çarpmaktadır. Eşinin kendisine kaba kuvvet uyguladığını ifade eden kadınların genellikle orta yaş düzeyinde oldukları gözlenmektedir. Tabloda şiddetin yaş ilerledikçe artış görülmektedir. Ancak bu şiddetin niteliği ya da nasıllığı konusu önemlidir. Genç yaşlardaki evliliklerde fiziksel şiddetin yoğunluğu diğer şiddet türlerine oranla fazla olabilmektedir. Fakat ileri dönemlerdeki evliliklerde şiddetin boyutları ve türleri daha farklı olmaktadır.

Tablo: 35 Yaşa Bağlı Şiddetin Sıklığına Yönelik Durum

			Şiddetin Sıklığı				Toplam
			Haftada en az bir kere	Ayda	Yılda	Diğer	
Yaş	15–25	Sayı	18	2	8	9	37
		Yüzde	48,6%	5,4%	21,6%	24,3%	100,0%
	26–35	Sayı	28	8	17	31	84
		Yüzde	33,3%	9,5%	20,2%	36,9%	100,0%
	36–45	Sayı	31	12	17	17	77
		Yüzde	40,3%	15,6%	22,1%	22,1%	100,0%
	46–55	Sayı	15	2	5	15	37
		Yüzde	40,5%	5,4%	13,5%	40,5%	100,0%
	56–65	Sayı	8	0	3	3	14
		Yüzde	57,1%	,0%	21,4%	21,4%	100,0%
	Toplam	Sayı	100	24	50	75	249
		Yüzde	40,2%	9,6%	20,1%	30,1%	100,0%

Şiddetin sıklığı ile yaş grupları arasındaki ilişkinin değerlendirildiği bu tabloda şiddetin sıklığı ile yaş oranındaki artış arasında anlamlı bir ilişkiden söz etmek mümkün gözükmemektedir. Şiddetin en çok uygulandığı yaşlar genellikle 15-25 arasındaki yaşlar olmaktadır. Evlilikteki yaş ilerledikçe şiddet oranında düzenli bir düşüş ya da dengelenme durumu göze çarpmaktadır. Tablodan da anlaşılacağı üzere şiddetin en çok uygulandığı yaşlar orta yaşlardır. Bu dönemde şiddet oranındaki artış evliliğin daha karmaşık olmasına bağlanabilir. Çünkü eşler arasındaki ilişkilerde daha başka faktörler de aktör haline gelebilmektedir. Çocuk, ekonomik durum vs. faktörler evliliğin durumunda değişimler meydana getirebilmektedir. Ancak ileri yaşlardaki şiddete daha önce de ifade edildiği gibi şiddetin diğer türevleri işe dahil olmaktadır. Her ne kadar şiddetin ileriki yaşlarda arttığı gözlemlense de şiddetin dozu ve meydana getirdiği gerilim hali kısmen teğet geçilebilir.

Tablo36: Öğrenim Düzeyine Göre Çocuğa Şiddet Durumu

			Çocuğa Şiddet Oranı			Toplam
			0	Evet	Hayır	
Öğrenim Durumu	İlkokul	Sayı	0	1	6	7
		Yüzde	,0%	14,3%	85,7%	100,0%
	Ortaokul	Sayı	0	3	20	23
		Yüzde	,0%	13,0%	87,0%	100,0%
	Lise	Sayı	3	7	93	103
		Yüzde	2,9%	6,8%	90,3%	100,0%
	Üniversite	Sayı	5	4	100	109
		Yüzde	4,6%	3,7%	91,7%	100,0%
	Diğer	Sayı	1	0	6	7
		Yüzde	14,3%	,0%	85,7%	100,0%
	Toplam	Sayı	9	15	225	249
		Yüzde	3,6%	6,0%	90,4%	100,0%

Öğrenim durumu ile çocuğa şiddet olgusu arasındaki anlamlılık düzeyini ölçen bu tabloda öğrenim durumu ile şiddet arasında anlamlı bir ilişkiden söz etmek mümkün.

Öğrenim düzeyi arttıkça çocuğa uygulanan şiddette önemli bir oranda azalma meydana gelmektedir. Çocuğa şiddet oranının öğrenimin her düzeyinde düşük bir seviyede olduğu görülmektedir. Ancak öğrenimdeki dönemler arasında farklar mevcut. Çocuğa şiddet uygulama oranı ilkökul düzeyinde en yüksek orana sahipken; en düşük oran ise üniversiteye aittir. Eğitim seviyesi ile çocuğa şiddet arasında doğru bir orantı vardır. Eğitim seviyesi arttıkça uygulanan şiddetin oranında düşüş; eğitim oranı düştükçe bu şiddetin oranında artış meydana gelmektedir. Ancak burada şu gerçeği kaydetmek gerekiyor öğrenim kademelerinde yükselmiş olmanın şiddeti minimize etmek gibi bir işlevi vardır. Öğrenim hayatının şiddeti minimize etme işlevinin gerçekleşmesi için bu öğrenimin şiddeti giderici bir nosyonda olması gerekmektedir Yine de tablodan öğrenim derecesinin artması şiddeti minimize eder sonucu çıkarılabilir.

Tablo37:Eşin Kaba Kuvvet Uygulaması İle Öğrenim Durumu Arasındaki İlişki

		Eşin Kaba Kuvvet Uygulaması					Toplam	
		0	Sık sık	Nadiren	Hiç	Diğer		
Öğrenim Durumu	İlkokul	Sayı	0	2	4	1	0	7
		Yüzde	,0%	28,6%	57,1%	14,3%	,0%	100,0%
	Ortaokul	Sayı	0	3	9	11	0	23
		Yüzde	,0%	13,0%	39,1%	47,8%	,0%	100,0%
	Lise	Sayı	2	7	38	55	1	103
		Yüzde	1,9%	6,8%	36,9%	53,4%	1,0%	100,0%
	Üniversite	Sayı	1	2	15	90	1	109
		Yüzde	,9%	1,8%	13,8%	82,6%	,9%	100,0%
	Diğer	Sayı	0	0	0	7	0	7
		Yüzde	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%
Toplam		Sayı	3	14	66	164	2	249
		Yüzde	1,2%	5,6%	26,5%	65,9%	,8%	100,0%

Öğrenim derecesinin niteliği ekseninde kadına şiddet olgusunun ele alındığı bu tabloya göre; öğrenim derecesi arttıkça kadına yönelik şiddette benzer oranda azalma olduğu gözlemlenmiştir. Bu açıdan kadına yönelik şiddetin oranı ile eğitim arasında anlamlı addedilebilecek seviyede paralellik mevcuttur. Aile hayatında kadına yönelik şiddetin öğrenim derecesine göre değişiklik arz etmesini kadının iş hayatına dahil olma süreciyle ilişkilendirmek doğru olacaktır. Öğrenim hayatına dahil olmanın kadına bir tür bireysellik atfettiğini hatta kazandırdığını söylemek gerekiyor. Özellikle yüksek öğrenimden sonra şiddetin düzeyindeki düşüşü kadının iş hayatıyla olan ilişkisi ekseninde düşünmek gerekiyor. Kamusal ya da özel sektörde kadının söz sahibi olması kadının kendisini bağımsız bir birey olarak tanımlamasını beraberinde getirmiştir. Ekonomik bağımsızlık elde eden kadınlarda şiddete karşı koyma konusunda daha radikal tavırlar belirebilmektedir. Bu açıdan eğitim düzeyinin yükselmesi kadına bağımsızlık ve kendini farklı savunabilme yetileri vermektedir.

Tablo 38: Öğrenim Durumu İle Şiddetin Sıklığı Arasındaki İlişki

			Şiddetin sıklığı				Toplam
			Haftada en az bir kere	Ayda	Yılda	Diğer	
Öğrenim Durumu	İlkokul	Sayı	4	0	2	1	7
		Yüzde	57,1%	,0%	28,6%	14,3%	100,0%
	Ortaokul	Sayı	15	2	1	5	23
		Yüzde	65,2%	8,7%	4,3%	21,7%	100,0%
	Lise	Sayı	42	12	23	26	103
		Yüzde	40,8%	11,7%	22,3%	25,2%	100,0%
	Üniversite	Sayı	37	10	23	39	109
		Yüzde	33,9%	9,2%	21,1%	35,8%	100,0%
	Diğer	Sayı	2	0	1	4	7
		Yüzde	28,6%	,0%	14,3%	57,1%	100,0%
	Toplam	Sayı	100	24	50	75	249
		Yüzde	40,2%	9,6%	20,1%	30,1%	100,0%

Öğrenim durumuyla ilintili olarak şiddetin sıklığı konusunda verilerin yer aldığı bu tabloda öğrenim düzeyinin artışıyla şiddet oranında bir azalış gözlemlenmekle beraber bu azalış dengeli bir şekilde olmamıştır. Bu yönüyle şiddetin sıklığı ile öğrenim düzeyi arasında pek de anlamlı bir ilişki gözükmemektedir. Yine de sık uygulanan şiddetin ortaokul düzeyinde daha fazla olduğunu söylemek mümkündür. İlk düzeyindeki şiddet oranı ise ikinci sırada yer almaktadır. Şiddet oranının en düşük düzeylerde seyrettiği öğrenim düzeyi üniversitelerdir. Yine üniversitelileşmeyle beraber bireyselliğin ön plana çıkması şiddet olgusunun derecesi ve boyutları üzerinde önemli değişimleri doğurmuştur. Şiddet oranlarının yarıya yakını lise öğrenimi görenlerde gözükmemektedir.

Tablo 39: Ekonomik Durum İle Eşin Kaba Kuvveti Arasındaki İlişkinin Durumu

			Eşin kaba kuvveti					Toplam
			0	Sık sık	Nadiren	Hiç	Diğer	
Ekonomik Durum	İyi	Sayı	2	1	30	100	1	134
		Yüzde	1,5%	,7%	22,4%	74,6%	,7%	100,0%
	Orta	Sayı	0	6	30	49	1	86
		Yüzde	,0%	7,0%	34,9%	57,0%	1,2%	100,0%
	Kotu	Sayı	0	6	4	1	0	11
		Yüzde	,0%	54,5%	36,4%	9,1%	,0%	100,0%
	Diğer	Sayı	1	1	2	14	0	18
		Yüzde	5,6%	5,6%	11,1%	77,8%	,0%	100,0%
	Toplam	Sayı	3	14	66	164	2	249
		Yüzde	1,2%	5,6%	26,5%	65,9%	,8%	100,0%

Ekonomik durum ile eşin kaba kuvvet uygulama oranları arasında anlamlılık düzeyini gösteren bu tabloda ekonomik durum ve kaba kuvvet arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur. Ekonomik durum iyiye doğru evrildikçe şiddet oranında da azalma meydana geldiği görülmektedir. Refah seviyesi arttıkça kaba kuvvet oranında da azalma görülmektedir. Ekonomik hayatın iyileşmesi şiddetin mahiyetinde de değişikliğe yol açmaktadır. Ancak burada şu gerçeği de görmezden gelmemek gerekiyor. Ekonominin iyi olduğu bütün ailelerde şiddetin aşıldığını söylemek doğru değildir. Hakeza gelir düzeyi düşük ailelerin de şiddet yönünde çok sorunlu olması beklenemez. Fakat bu tablodaki veriler bize şiddet ve gelir düzeyi arasında paralelliğin olduğunu göstermektedir.

Tablo40: Ekonomik durum ile şiddetin sıklığı arasındaki ilişki durumu

			Şiddetin sıklığı				Toplam
			Haftada en az bir kere	Ayda	Yılda	Diğer	
Ekonomik Durum	İyi	Sayı	50	12	27	45	134
		Yüzde	37,3%	9,0%	20,1%	33,6%	100,0%
	Orta	Sayı	38	9	18	21	86
		Yüzde	44,2%	10,5%	20,9%	24,4%	100,0%
	Kotu	Sayı	4	1	3	3	11
		Yüzde	36,4%	9,1%	27,3%	27,3%	100,0%
	Diğer	Sayı	8	2	2	6	18
		Yüzde	44,4%	11,1%	11,1%	33,3%	100,0%
	Toplam	Sayı	100	24	50	75	249
		Yüzde	40,2%	9,6%	20,1%	30,1%	100,0%

Ekonomik değişkene bağlı olarak şiddetin sıklığında artış ve azalışlar meydana gelmektedir. Şiddetin sıklığı ve boyutlarını etkileyen önemli bir değişken ekonomidir. Ailenin refah seviyesi yükseldikçe şiddetin boyutlarında da düşüşler gözlenmektedir. Burada ekonomik refah düzeyinin şiddeti doğrudan etkilediğini söylemek pek mümkün görünmemektedir. Ekonomik durumu iyi olan ailelerde de şiddetin meydana geldiğini söylemek mümkündür. Hatta iyi bir ekonomiye sahip ailelerdeki şiddet oranı orta hatta düşük seviyede gelire sahip ailelere göre daha fazla olabilmektedir. Bu noktada ekonominin şiddet üzerinde dolaylı bir etkisi vardır demek yanlış olmayacaktır

Tablo41: Çalışma durumu ile eşin kaba kuvveti arasındaki ilişki

			Eşin kaba kuvveti					Toplam
			0	Sık sık	Nadiren	Hiç	Diğer	
Çalışma Durumu	Çalışıyorum	Sayı	3	5	36	129	2	175
		Yüzde	1,7%	2,9%	20,6%	73,7%	1,1%	100,0%
	Çalışmıyorum	Sayı	0	9	30	35	0	74
		Yüzde	,0%	12,2%	40,5%	47,3%	,0%	100,0%
Toplam		Sayı	3	14	66	164	2	249
		Yüzde	1,2%	5,6%	26,5%	65,9%	,8%	100,0%

Çalışma durumu ile eşin kaba kuvveti uygulama oranı arasındaki anlamlılık ölçüsünün nelğine dair verilerin yer aldığı bu tabloda bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişkinin varlığından söz etmek mümkündür. Tablodan çalışan kadınların çalışmayanlara oranla daha az şiddete maruz kaldıkları görülmektedir. Ekonomik bir bağımsızlığa ulaşan kadınların şiddete uğrama oranı daha düşüktür. Çalışan kadınların kendilerini müdafaa konusunda daha etkin olduklarını söylemek yanlış olmayacaktır. Herhangi bir işte

çalışmayan kadınların kendilerine yönelen bir şiddet girişimi karşısında edilgen oldukları görülmektedir. Ekonomik özgürlüğe sahip olmayan kadınlar şiddeti daha çok kabullendikleri görülmektedir. Erkeğin bakımına kendisini muhtaç görmesi onun şiddete karşı sessiz kalmasına neden olmakta ya da daha radikal kararlar almasını engellemektedir. Bu radikal kararlardan birisi pekâlâ boşanmak olabilir. Ekonomik anlamda işini eline almış bir kadının ekonomik anlamda bağımlı bir kadına göre boşanma talebinde bulunması daha yüksek bir olasılığa sahiptir.

Tablo 42: Çalışma Durumu İle Şiddetin Sıklığı Arasındaki İlişkinin Durumu

			Şiddetin sıklığı				Toplam
			Haftada en az bir kere	Ayda	Yılda	Diğer	
Çalışma durumu	Çalışıyorum	Sayı	63	17	31	64	175
		Yüzde	36,0%	9,7%	17,7%	36,6%	100,0%
	Çalışmıyorum	Sayı	37	7	19	11	74
		Yüzde	50,0%	9,5%	25,7%	14,9%	100,0%
Toplam		Sayı	100	24	50	75	249
		Yüzde	40,2%	9,6%	20,1%	30,1%	100,0%

Çalışma durumu ile şiddetin sıklığı arasındaki ilişkiyi gösteren bu tabloya göre çalışan kadınların daha çok şiddete maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Burada bir tür çelişkinin varmış gibi görünüyor ancak burada şiddetin mahiyetinde bir değişim söz konusudur. Ev yörüngeli bir kadının maruz kalabileceği şiddetin dozu ve boyutları ile çalışan bir kadının maruz kaldığı şiddet arasında nitelik bakımından önemli bir farklılık meydana

gelmektedir. Ev hayatında sadece eşin şiddetine maruz kalan kadın iş hayatında şiddetin pek çok versiyonuyla karşılaşmaktadır. Bu açıdan çalışan kadınların şiddete maruz kalma oranları daha fazla olmaktadır.

Tablo 43: Öğrenim Durumu İle Fiziksel Açıdan Hırpalanmanın Olması Durumu Arasındaki İlişki

			Fiziksel açıdan hırpalanma olsaydı ne tepki verilir.								Toplam
			0	Sabır	Terk	Boşanma	Şikâyet	Kabul	Eş haklı	Diğer	
Öğrenim Durum	İlkokul	Sayı	0	6	0	1	0	0	0	0	7
		Yüzde	,0%	85,7%	,0%	14,3%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	Ortaokul	Sayı	0	10	3	6	2	2	0	0	23
		Yüzde	,0%	43,5%	13,0%	26,1%	8,7%	8,7%	,0%	,0%	100,0%
	Lise	Sayı	1	48	16	25	7	2	1	3	103
		Yüzde	1,0%	46,6%	15,5%	24,3%	6,8%	1,9%	1,0%	2,9%	100,0%
	Üniversite	Sayı	0	24	15	52	11	1	0	6	109
		Yüzde	,0%	22,0%	13,8%	47,7%	10,1%	,9%	,0%	5,5%	100,0%
	Diğer	Sayı	0	1	2	3	0	1	0	0	7
		Yüzde	,0%	14,3%	28,6%	42,9%	,0%	14,3%	,0%	,0%	100,0%
	Toplam	Sayı	1	89	36	87	20	6	1	9	249
		Yüzde	,4%	35,7%	14,5%	34,9%	8,0%	2,4%	,4%	3,6%	100,0%

Öğrenim düzeyi ile fiziksel açıdan hırpalanma durumu arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur. Fiziksel açıdan hırpalanma durumu karşısında verilecek tepkilere verilen cevaplar öğrenim düzeyine göre farklılık arz etmektedir. Bir tür hırpalanma karşısında ilkokul mezunlarının büyük bir kısmı sabredeceğini ifade etmiştir. Hırpalanma karşısında sabredeceğini söyleyenlerin en düşük orana sahip olduğu düzey ise üniversitedir. Herhangi bir hırpalanma karşısında eşini terk edeceğini ya da boşanacağını dile getirenlerin büyük bir kısmı üniversite mezunlarından oluşmaktadır. Fiziksel hırpalanma karşısında herhangi bir tepki vermeyip sineye çekeceğini ifade edenlerin büyük bir kısmı ortaokul mezunları arasından çıkmıştır. Daha önce de ifade edildiği gibi öğrenim hayatı yükseldikçe şiddete verilen tepki ya da cevap daha farklı olmaktadır

Tablo 44: ‘Eş kıskandığı için döver’ Söyleminin Öğrenim Durumuyla İlişki Durumu

		Eş, Kıskandığı İçin Döver					Toplam	
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum		
Öğrenim Durumu	İlkokul	Sayı	1	1	0	2	3	7
		Yüzde	14,3%	14,3%	,0%	28,6%	42,9%	100,0%
	Ortaokul	Sayı	3	12	2	2	4	23
		Yüzde	13,0%	52,2%	8,7%	8,7%	17,4%	100,0%
	Lise	Sayı	21	31	6	25	20	103
		Yüzde	20,4%	30,1%	5,8%	24,3%	19,4%	100,0%
	Üniversite	Sayı	11	22	11	30	35	109
		Yüzde	10,1%	20,2%	10,1%	27,5%	32,1%	100,0%
	Diğer	Sayı	1	2	0	0	4	7
		Yüzde	14,3%	28,6%	,0%	,0%	57,1%	100,0%
	Toplam	Sayı	37	68	19	59	66	249
		Yüzde	14,9%	27,3%	7,6%	23,7%	26,5%	100,0%

Öğrenim durumu ile eş kıskandığı için döver söylemi arasındaki ilişki düzeyini gösteren bu tabloya göre; bu söyleme katılmadığını dile getirenlerin en yüksek oranı ilkokuldadır. Hiç katılmadığını da dile getirenler yine aynı eğitim seviyesine dâhil olanlardan

oluşmaktadır. Tamamen katıldığıının ifade edenlerin en düşük olduğu oran üniversite öğrenimi seviyesinde olanlardan oluşmaktadır. Eşinin kendisini kıskandığı için dövdüğü ifadesine katılanların ise en yüksek düzeyi ortaokulda görülmektedir. Bu tabloya göre eşin kıskançlığı söylemi öğretimin her kademesinde ayrı bir şekilde değerlendirilmiştir

Tablo 45: Şiddet Sonucu Sığınılacak Yer İle Ekonomik Durum Arasındaki İlişki

			Şiddet sonucu sığınılacak yer					Toplam
			Annemin evine giderim	Eşimin evine giderim	Arkadaşıma giderim	Hiçbir yere gitmem	Diğer	
Ekonomik Durum	İyi	Sayı	78	7	5	35	9	134
		Yüzde	58,2%	5,2%	3,7%	26,1%	6,7%	100,0%
	Orta	Sayı	54	11	2	15	4	86
		Yüzde	62,8%	12,8%	2,3%	17,4%	4,7%	100,0%
	Kötü	Sayı	8	0	0	3	0	11
		Yüzde	72,7%	,0%	,0%	27,3%	,0%	100,0%
	Diğer	Sayı	17	0	0	1	0	18
		Yüzde	94,4%	,0%	,0%	5,6%	,0%	100,0
	Toplam	Sayı	157	18	7	54	13	249
		Yüzde	63,1%	7,2%	2,8%	21,7%	5,2%	100,0%

Ekonomik durum ile şiddet sonucu sığınılacak yer arasındaki ilişki durumunu ölçen du tabloda ekonomik durumu iyi olan kadınların şiddet sonucu %50'den fazlası annesinin evine gideceğini ifade etmiştir. Ekonomik durumu orta düzeyde olan kadınların ise bu soruya verdikleri cevap büyük oranda ailenin evine gitmek olduğu şeklindedir. Ekonomik durumu kötü olanlardan şiddet karşısında hiçbir yere gitmeyeceğini dile getirenlerin oranı %27,3 ile en yüksek oranı gösterdiği görülmektedir. Bu noktada şunu kaydetmekte fayda var ekonomik durumun iyi olmasından ziyade kadının çalışıp çalışmadığı konusu daha önemli gözükmektedir.

Tablo 46: Kötü Muameleyi Önleme Yollarının Öğrenim Durumuyla Olan İlişkisi

			Erkeklerin kötü davranmalarını önlemenin yolları			Toplam
			Erkekler eğitilmeli	Kadın bilinçlendirilmeli	Her ikisi de eğitilmeli	
Öğrenim Durumu	İlkokul	Sayı	5	0	2	7
		Yüzde	71,4%	,0%	28,6%	100,0%
	Ortaokul	Sayı	5	5	13	23
		Yüzde	21,7%	21,7%	56,5%	100,0%
	Lise	Sayı	20	16	67	103
		Yüzde	19,4%	15,5%	65,0%	100,0%
	Üniversite	Sayı	13	14	82	109
		Yüzde	11,9%	12,8%	75,2%	100,0%
	Diğer	Sayı	2	0	5	7
		Yüzde	28,6%	,0%	71,4%	100,0%
	Toplam	Sayı	45	35	169	249
		Yüzde	18,1%	14,1%	67,9%	100,0%

Kötü muameleyi önlemenin yollarının neliği ile öğrenim durumu arasındaki ilişkinin değerlendirildiği bu tabloda öğrenim düzeyi düşük olanların genellikle tek taraflı değerlendirme yaptıkları görülmektedir. Örneklemden bazıları erkeklerin eğitilmesi gerektiğini bazıları da kadınların eğitilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Yükseköğrenim düzeyine sahip örneklemin ise her iki tarafın da eğitilmesi gerektiğini istediği görülmektedir. Burada eğitim düzeyi ile şiddeti önleme yolları arasında anlamlı bir

ilişkiden bahsetmek mümkündür. Öğrenim düzeyi düştükçe alternatif çözüm üretme oranı da düşmekte ve tek taraflı değerlendirmeler yapılmaktadır.

Tablo 47: Öğrenim Durumu İle Şiddetin Nerede Uygulandığı Arasındaki İlişki

			Eşiniz şiddeti nerede uygular				Toplam l
			Evde	Dışarıda	Akraba	Diğer	
Öğrenim Durumu	İlkokul	Sayı	5	0	0	2	7
		Yüzde	71,4%	,0%	,0%	28,6%	100,0%
	Ortaokul	Sayı	15	2	0	6	23
		Yüzde	65,2%	8,7%	,0%	26,1%	100,0%
	Lise	Sayı	78	10	3	12	103
		Yüzde	75,7%	9,7%	2,9%	11,7%	100,0%
	Üniversite	Sayı	68	7	3	31	109
		Yüzde	62,4%	6,4%	2,8%	28,4%	100,0%
	Diğer	Sayı	5	2	0	0	7
		Yüzde	71,4%	28,6%	,0%	,0%	100,0%
	Toplam	Sayı	171	21	6	51	249
		Yüzde	68,7%	8,4%	2,4%	20,5%	100,0%

Öğrenim durumu ile şiddetin nerede uygulandığı konusu arasındaki ilişkinin değerlendirildiği bu tabloya göre şiddetin en çok ev ortamında gerçekleştiği görülmektedir. Bu oran en yüksek seviyeye lise düzeyinde sahip olmuştur. Dışarıda ya da akrabalarda şiddet gördüğünü söyleyenlerin oranı düşüktür. Bu oranların bu şekilde

çıkmasını kamusal ve özel alan ilişkisi içerisinde değerlendirmek mümkün. Eşler arasındaki ilişkinin özel bir nosyona sahip olması şiddeti de nerede olacağı konusunda belirler. Eşler arasındaki mahremiyetin ev dışına taşımamasına özen gösterilir. Bu durum şiddetin tüm türleri için geçerlidir.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Kadın tarih boyunca her zaman toplumun gelişmesi ve ilerlemesi için önemli bir rol oynamıştır. Hatta toplumun büyümesinde yararı olacak yeni nesiller yetiştirilmesinde de kadının emeği küçümsenemeyecek kadar büyüktür.

Kadın toplum içinde önemli rollere sahip olsa da bu önemi genel itibariyle görülmemiştir. Bu açıdan kadın toplumda ön plandan ziyade arka planda yer almak zorunda kalmıştır. Aynı zamanda kadının önemi anlaşılamadığı gibi kadın toplumda ve aile içinde çeşitli şiddetlere maruz kalmıştır.

Kadın en fazla şiddeti aile içinde yaşamıştır. Ailede eşi tarafından sıkça şiddetle karşı karşıya kalmıştır. Eşinden ekonomik, cinsel, psikolojik, fiziksel şiddetlere maruz kalmıştır. Bu ise kadının savunmasız olmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü kadın ailesi için eşini ve çocuklarını terkedememektedir. Bu açıdan bakıldığında kadının ailesini terk etmesi, çocuğunu bırakması gibi önlemlerin bir çözüm olmadığı kadın tarafından anlaşılmıştır.

Şiddete uğrayan kadınların genelde polis veya diğer kurumlara başvurmadıkları da görülmüştür. Çünkü kadınlar hayatının her ortamında aktif değillerdir. Genelde erkeklerin önemli konularda özellikle siyasi hayatta karar almalarının normal olduğu düşüncesi oturmuştur.

Kadın, aile yaşamında olduğu gibi dışarıda da çeşitli şiddetlere uğramıştır. Kuşkusuz sanayileşme ve kadının iş yaşamına, erkeklerle birlikte yoğun bir şekilde girmesi kadının sosyal hayat içerisindeki konumunda bir kırılma dönemi olarak görmek mümkündür. Çünkü kadın iş yaşamında da ikinci planda yer almıştır. Bu da tarih

boyunca gelişmiş veya gelişmemiş toplumlarda kadının iş yaşamında önemsenmediğini gösteriyor.

Siyasal hayatta kadını arka plana atan sebep toplumlarda erkeklerin siyasal hayatta daima ön planda görülmesidir. Bu nedenle kadın siyasal hayat içinde kendini psikolojik baskı içerisinde görerek fazla ilerleme ya da bu ortam içinde bulunma cesareti gösterememiştir.

Arnavutlukta Vlora şehrinde şiddete uğrayan kadınların aynı zamanda şiddet hakkındaki düşüncelerini anlamak için bir saha çalışması yapılmıştır. Bu anket çalışması genelde evli kadınlar üzerinde uygulanmıştır.

Uygulamamızda eğitim durumuna bakıldığında çoğunluğu üniversite ve lise mezunlarıdır ve çalışan bayanlardır. Bu bayanların yaşları ise 26-55 arası değişmektedir. Evlilik süreleri en üst 20 ve üzeri yıllara aittir. En az 1-11 ay arasındadır. Evlilik durumları ve ailelerin ekonomik durumları iyi olduğu görülmektedir. Ailede ise en fazla gelir bayanların eşlerindedir.

Bu uygulama sonucunda şiddetin türleri nedenleri ve tepkileri boyutlarıyla ele alınmıştır. Eşlerin büyük bir kısmının şiddette uğramadığı görülmektedir. Kadınların genelde ne sebeple olursa olsun şiddeti maruz kalınmasının meşru kılınmayacağını belirtilmiştir. Kadınların ağırbaşlı ve uysal olduğu sürece şiddet görmeyeceği düşüncesine katıldıkları görülmektedir. Kadın soruları karşısında erkeğin sessiz kalması nedeniyle kendini aşağılanmış düşüncesine sahiptir.

Yaşanılan şiddetin sıklığına bakıldığında haftada, ayda, yılda olarak değerlendirilmiştir. Diğer şıktan kastedilen ise kadınların kendilerine hayatlarında bir kez dahi el kaldırılması şiddet olarak düşünülmüştür. Bu düşünceye sahip olan kadınların sayısı fazladır.

Araştırmalar sonucunda ise fiziksel şiddet olarak sıklıkla kadınlar dayak yemeye maruz kalmışlardır. Sözel şiddet uğrayanlar ise genelde eşlerinin kendilerini bağırarak korkuttuklarını ileri sürmüşlerdir. Duygusal şiddette ise kadınlar genelde kendilerine

karşı soğuk davranıldığını belirtmişlerdir. Cinsel şiddete bakıldığında kadınların istenmeden hamile bırakıldığı görülmektedir. Ekonomik şiddette ise kadının eşi tarafından çalışmasının engelendiği görülmektedir.

Kadınların şiddete uğramalarının sebepleri ve bu sebeplerin dağılım oranları gösterildiği bunların ise; eşin kötü alışkanlıklarının olması (kumar oynaması, alkol, eroin, hap kullanması vb.) en önemli etken olarak göze çarpmıştır. Eşin kıskanç olması da şiddetin en önemli sebeplerinden birini oluşturmuştur. Kıskançlık, eşin ruhsal sorunlarının olması da önemli bir oranda kendini göstermiştir. Ayrıca kadınların zorla evlendirildikleri de ortaya çıkmıştır.

Şiddete gösterilen tepkiye baktığımızda en fazla ağlama, darılma, konuşmama şeklinde verildiğini görmekteyiz. Şiddette rağmen evliliğin sürmesinin nedeni ise genel olarak çocuğun babasız kalmaması düşüncesi, birgün evliliğinin düzeleceği düşüncesi ve herşeye rağmen eşini sevme olarak belirtilmiştir.

Fiziksel şiddete uğradıkları takdirde kadınların tavrı sabretmek ya da boşanmak şeklinde olmaktadır. Ayrıca kadınların kötü muamele ile karşılaştıklarında kocanın affedilmemesi konusunda geneli aynı fikri paylaşmaktadır. Bu konuda ikinci soruya cevap olarak da boşanmayı tercih ettikleri verilmiştir. Kötü muameleyi engellemek için ise çoğunlukla erkeklerin eğitilmesi ve kadınların haklarının öğretilmesi düşünülmüştür.

Kadınlar kötü muamele gördüklerinde ailelerine şikayet etmektedirler. Uğradıkları şiddet genelde ev ortamında görülmektedir. Erkeklerin şiddet uygulamadaki nedenleri ise kendilerini bu konuda haklı görmeleridir.

Çapraz tablolarda ortaya çıkan sonuçlar da ise şu tür durumlar görülmektedir.

Evliliğin gidişatındaki durum ile yaş oranları arasındaki ilişkinin orantılı olmadığı görülmektedir. Evliliğin ilk yıllarında şiddet fazla görülmekte uzamasında ise bazı sorunlarda belirlemektedir. Şiddetin yoğun olduğu zamanlarda evlilik uzun sürmemektedir. Evliliğin uzun sürmesinde ise şiddetin aşıldığı görülmektedir.

Genç çiftlerden yaşlı çiftlere doğru gidildikçe eşin kaba kuvvet uygulama oranlarında anlamlı bir yükseliş olduğu anlaşılıyor. Genelde orta yaş kadınlar şiddet gördüğünü belirtmişlerdir.

Şiddetin en çok uygulandığı yaşlar genelde 15-25 arasındadır. Yaş ilerledikçe şiddet düşüyor. Çünkü evlilik ilerleyince farklı faktörlerde (çocuk, ekonomik durumu gibi) değişiklikler görülüyor. Öğrenim durumu ile eşin kaba kuvvet uygulaması ve şiddetin sıklığı arasında ki ilişkilerde bakıldığında öğrenim durumu artınca çocuğa, kadına olan şiddet dengeli bir şekilde azaldığı görülür.

Ekonomik durum ve eşin kaba kuvvet uygulaması aynı zamanda şiddetin sıklığı ilişkiye bakıldığında ekonomik durumun iyiye doğru gitmesi şiddetin de iyileşmesine sebep olmuştur. Ailenin refah seviyesinin yükselmesi şiddetin azalmasını sağlamıştır.

Çalışma durumu ile eşin kaba kuvvet kullanmasına bakıldığında çalışan bayanlar daha az şiddete maruz kalmıştır. Çalışan kadınların kendilerini müdahale ettikleri görülüyor. Ayrıca çalışma durumunun ile şiddetin sıklığı arasındaki ilişkiye bakıldığında çalışan kadının şiddete maruz kaldığı görülüyor fakat burdaki şiddetin durumu farklıdır. Çalışan ve çalışmayan kadınların uğradığı şiddet arasında farklar görüldüğü anlaşılmaktadır.

Fiziksel açıdan hırpalanma durumu karşısında kadınların vermiş olduğu tepki farklıdır. Bu tür bir hırpalanma halinde ilk okul mezunlarının sabredebileceği öğrenim durumlarının yüksek olduğu bayanların ise boşanacakları, evi terk edeceklerini belirttikleri görülmektedir.

Şiddet sonucu sığınılacak yer ile ekonomik durumu arasındaki ilişkiye baktığımızda ekonomik durumu orta ve iyi düzeyde olanların ailesine gidecekleri durumu kötü olanların ise gidecek yerlerinin olmadığını belirtmişlerdir. Burada önemli olan kadının çalışıp çalışmamasıdır.

Öğrenim durumu kötü olanlar kötü muameleyi önlemek için genelde tek taraflı değerlendirme yapmakta sadece erkeklerin eğitilmesi gerektiğini savunmaktadırlar. Öğrenim durumu yüksek olanlar kadınların ve erkeklerin eğitilmesi taraftardır.

Öğrenim durumu yüksek olanlar şiddeti genelde ev ortamında yaşamaktalar dışarı sorunlarını yansıtmamaktadırlar. Bu tür kişiler nerede nasıl davranacaklarını iyi bilmektedirler.

Saha araştırmasının verilerine göre şiddet olgusu aile hayatının önemli bir yönünü oluşturmaktadır. Kadının şiddete maruz kalması evliliğin gidişatında da önemli etkiler meydana getirmektedir. Ancak okullaşma oranının artması ve ekonomik refah seviyesinin artması ile beraber şiddetin içeriği ve boyutlarında da değişimler meydana getirmiştir. Eğitim seviyesi arttıkça şiddetin oranında da düşüş meydana gelmektedir. Aynı şekilde ekonomik anlamda kadın kendisini özgür hissettiği zaman daha radikal kararlar verebilmektedir. Vlora Şehrinde de bu tarz bir dönüşüm sürecine girilmiştir.

EK 1: TÜRKÇE ANKET FORMU

Demografik Bilgiler

1-Kaç yaşındasınız?.....

2-Medeni durumunuz?

() bekar () evli () boşanmış () dul () ayrı yaşıyor

3-Öğrenim durumunuz?

() ilk okul () orta okul () lise () üniversite () diğer

4-Mesleğiniz?

() çalışıyorum () çalışmıyorum

5-Eşinizin yaşı?.....

6-Eşinizin Mesleği?.....

7-Eşinizin eğitim durumu?

() ilk okul () orta okul () lise () üniversite
() diğer

8-Kaç yıldır evlisiniz?.....

9-Genel olarak evliliğinizi nasıl değerlendirirsiniz?

() iyi () orta () kötü () diğer

10-Çocuğunuz var mı?

() evet () hayır

11-Ekonomik durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz?

() iyi () orta () kötü () diğer

(belirtiniz).....

12-Ailenizde en yüksek geliri kazanan kişi kimdir?

() kendim
() eşim
() her ikimizin geliri eşit
() diğer (anne,baba,çocuk gibi belirtiniz).....

13-Eşiniz çocuğunuza şiddet uyguluyor mu ?

() evet () hayır

14-Evliliğin iyi yanları yanında yaşamı paylaşmaktan gelen bazı zor tarafları da var. Sizin evliliğiniz de yaşanan anlaşmazlık, gerginlik durumlarında eşinizin size karşı kaba kuvvet kullandığı oldu mu?

() sık sık () nadiren () hiç bir zaman () diğer (belirtiniz).....

15-Aşağıda, ailede karı-koca ilişkilerine ilişkin bazı ifadeler verilmiştir. Bu ifadelerin doğru ya da yanlış yanıtı yoktur. Her bir ifadeyi okuduktan sonra buna katıldığınızı ya da katılmadığınızı ifadenin karşısında yer alan kutucuğa (x) işareti koyarak belirtiniz. Lütfen her ifadeyi yanıtlayınız.

	Tamamen Katılmıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Koca, karısını kıskandığı için döver.	1	2	3	4	5
Geçim sıkıntısının olduğu ailelerde kocanın karısına karşı şiddete başvurması doğaldır.	1	2	3	4	5
Kadın biraz uysal ve altan alıcı olursa şiddetle karşılaşmaz.	1	2	3	4	5
Anlaşarak yapılan evliliklerde kadın şiddetle karşılaşmaz .	1	2	3	4	5
Bence eğitim görmüş erkekler, karılarına karşı şiddete basvurmaz.	1	2	3	4	5
Kocasına itaat etmeyen kadının şiddete maruz kalması doğaldır.	1	2	3	4	5
Hiçbirşey kocanın karısına dayak atması için bir neden olmamalıdır.	1	2	3	4	5
Karısı soru sorduğunda kocanın cevap vermemesi kadını aşağılayıcı bir davranıştır.	1	2	3	4	5
Ev işi sorumluluğunun, kadının çalıştığı ailelerde de kadından beklenmesi doğaldır.	1	2	3	4	5
Karısına `beni terkedersen, intihar ederim` diyen koca, karısını istismar ediyordur.	1	2	3	4	5
Kızınca evdeki eşyaya(tabak, cam, cerceve)zarar vermek de, kadına yönelik bir tür şiddettir.	1	2	3	4	5
Kocanın doğum kontrolüne izin vermemesi de bir tür cinsel tacizdir.	1	2	3	4	5
Çekici olmadığını söyleyerek karısını eleştiren kocanın, karısını cinsel olarak taciz ettiğine inanıyorum.	1	2	3	4	5
`Dogum kontrolünün sorumluluğunu kadın almalıdır` diyerek, karısından tüplerini bağlatmasını istemek kocanın hakkıdır.	1	2	3	4	5

Kocanın evlilikte alınan malların kendi üzerine olmasında ısrar etmesi doğaldır.	1	2	3	4	5
Bence kocanın geliri yeterliyse karısının çalışmasına izin vermemesi normaldir.	1	2	3	4	5
Erkeğin kadının kazandığı paranın tümü üzerinde hak iddia etmesi doğaldır.	1	2	3	4	5
Yarıdan sonra ise gitmeyeceksin` diyen kocanın elbete bir bildiği vardır.	1	2	3	4	5
Evin giderleri konusunda kadının fikri de önemlidir, ama son sozu koca söylemelidir.	1	2	3	4	5

16-Aşağıdaki seçeneklerden hangisini şiddet olarak değerlendirirsiniz?

- () Haftada en az 1-2 kez
 () Ayda en az 1-2 kez
 () Yılda en az 1-2 kez
 () Diğer(belirtiniz).....

17-Asağıdaki şiddet türlerinde maruz kaldıklarınızı evet olarak işaretleyiniz.

ŞİDDET TÜRLERİ		
Fiziksel Şiddet	EVET	HAYIR
1-Dayak atma (sarsma, hırpalama, tokat atma yumruk/tekme atma, saçından tutup yerlerde sürüklenme)	1	2
2-Cisimler atma/sopa ya da bir eşya ile vurma/duvara vurma	1	2
3-Kesici, delici aletlerle/ateşli silahlarla zarar verme (bıçak, tabanca vb.)	1	2
4-Üzerinde sigara söndürme gibi işkenceler	1	2
5-Diğer	1	2
Sözel Şiddet	EVET	HAYIR
1-Azarlar şekilde ismiyle çağırma	1	2
2-Bağırarak korkutma	1	2
3-Hakaret /küfür etme	1	2
4-Sözle saldırı ya da tehdit	1	2
5-Diğer	1	2
Duygusal Şiddet	EVET	HAYIR
1-Alay etme/küçümseme ya da isim takma	1	2
2-Kendisine karşı soğuk ve katı davranma	1	2
3-Saygı göstermeme/başkalarının yanında küçük düşürme	1	2
4-Kadının evden çıkmasını/çevresiyle görüşmesini yasaklama	1	2
5-Kadının ev dışında olduğu dönemlerde her hareketini denetleme	1	2
6-Diğer	1	2
Cinsel Şiddet	EVET	HAYIR

1-Cinsel ilişkiye zorlanma	1	2
2-Istemedenden hamile bırakılma	1	2
3-Cinselliği ile alay edilme	1	2
4-Baskaları ile cinsel ilişkiye zorlanma	1	2
5-Diğer	1	2
Ekonomik Şiddet	EVET	HAYIR
1-Parasının zorla alınması/çalınması	1	2
2-Çalışmasının engellenmesi	1	2
3-Evin temel giderlerinin karşılanmaması (faturalar, yiyecek, kira vs.)	1	2
4-Diğer	1	2

18-Eşinizin hangi sebeplerden dolayı şiddette başvurabileceğini düşünürsünüz?

ŞİDDETİN NEDENLERİ	EVET	HAYIR
1- Maddi sorunlar (eşin işsiz olması, gelirin düşüklüğü vs.)	1	2
2- Eşin kötü alışkanlıklarının olması (kumar oynaması, alkol, eroin, hap kullanması vb)	1	2
3- Eşin bir anlık öfkesi	1	2
4- Eşin kıskanç olması	1	2
5- Eşin ruhsal sorununun olması	1	2
6- Eşine göre ev işlerini (çamaşır, yemek, bulaşık) iyi yapamama	1	2
7- Eşinin eve geç gelmesini sorgulama	1	2
8- Benim davranışlarım	1	2
9- Aileyi sorunlar (çocuklarla ilgili, kayınvalide ile yaşanan, akrabalarla ilgili)	1	2
10- Ailelerin zorla evlendirmesi	1	2
11-Diğer	1	2

19-Eşiniz tarafından şiddete maruz kalmış olsaydınız aşağıdaki davranışlardan hangisini gösterirdiniz?

ŞİDDETE GÖSTERİLEN TEPKİLER	EVET	HAYIR
1- Hiç tepki vermeme/içine kapanma	1	2
2- Ağlama/darılma, kırılma, konuşmama	1	2
3- Sözle karşılık verme/bağırma	1	2
4- Fiziksel Tepkiler verme (Tokat, Yumruk vb. Kavga)	1	2
5- Polise telefon etme	1	2
6-Evi terk etme	1	2
7-Diğer	1	2

20-Eşinizden şiddet görmüş olsaydınız evliliğinizi sürdürme nedeniniz ne olurdu?

EVLİLİĞİ SÜRDÜRME NEDENİ	EVET	HAYIR
1- Çocuğum babasız kalmasın diye	1	2
2- Her şeye rağmen eşimi sevdiğim için	1	2
3- Hiçbir gelirim olmadığı için	1	2
4- Bir gün düzeleceğini düşündüğüm için	1	2
5-Diğer	1	2

21-Eşinizin sizi fiziksel açıdan hırpalamış olsaydı neler düşünürdünüz?

- Sabretmeye çalışacaktım, birgün herşeyin düzeleceğine inanacaktım
- Bir süre evi terketmeyi düşüncektim
- Boşanmayı düşüncektim
- Eşimin cezalandırılması için resmi makamlara şikayet etmeyi düşüncektim
- Bu durumu kabulenecektim, birşey hissetmeyecektim
- Eşimi haklı bulacaktım
- Diğer belirtiniz.....

22-Sizce, kadınlar eşlerinden kötü davranış gördükleri zaman ne yapmalıdırlar? (en fazla iki şık işaretlenecektir)

- kocasına böyle davranmaması gerektiğini, bir daha yaparsa onu affetmeyeceğini soylemeli
- varsa çocuklarını alıp, evi terketmeli
- çocuklarını da bırakıp evi terketmeli
- komşularına, arkadaşlarına eşinin yaptıklarını anlatıp, onu utandırmalı
- eşinin ailesine durumu anlatmalı
- kendi ailesine durumu anlatmalı
- onu karakola şikayet etmeli
- doktor, psikolog, sosyolog gibi uzmanlardan yardım istemeli
- yukarıdakilerden hiçbirini yapmamalı, işi kendi haline bırakmalı, sabretmeli
- ondan boşanmalı
- diğer belirtiniz.....

23-Sizce erkeklerin, kadınlara kötü davranmalarını engellemek için ne yapılmalıdır?

- erkekler eğitilmelidir
- kadınlara hakları öğretilmelidir
- her ikisi de

24-Eşiniz size kötü davranmış olsa, ilk anda aklınıza neler gelirdi?

- evden ve ondan kaçıp kurtulmak
- ondan boşanmak
- onu öldürmek
- onu bana kötü davrandığı için ailesine şikayet etmek
- onu bana kötü davrandığı için aileme şikayet etmek
- onu karakola şikayet etmek
- beni hırpaladığı zaman ona karşı koymak
- diğer belirtiniz.....

25-Eşiniz size kötü davranmış olsa sıkıntılarınızı, üzüntülerinizi en çok kiminle paylaşırsınız?

- kendi ailemden birisiyle/ birileriyle
- sevdiğim komsularıyla, arkadaşlarımla
- eşimin ailesinden birileriyle
- işyerimdekilerle
- çocuklarımla
- hiçkimseyle paylaşmıyorum, üzüntümü içime atıyorum
- diğer belirtiniz.....

26-Şiddet uygulayan bir eş sizce nerede onu uygular?

- evde
- dışarda
- akrabaların evinde
- diğer belirtiniz

27-Bu tür hırpalanmaların ardından sığındığınız yer neresi olurdu?

- anne, babamın yanına giderdim
- eşimin anne ve babasının yanına giderdim
- akrabalarımın yanına giderdim
- arkadaşlarımla yanına giderdim
- bir yere sığınmaya gitmezdim, evde kalırdım
- diğer belirtiniz.....

28-Sizce erkeklerin eşlerine kötü davranmalarının, dövmelelerinin en önemli nedeni nedir?

- Erkek olduğu için, kendinde bu hakkı görmesi
- Kadınların anyızsızlığı, bunu haketmeleri
- Erkeklerin kadına eziyet etmekten hoşlanmaları
- Erkeğin eğitimsizliği
- Kadının eğitimsizliği
- Kadının işinin ve gelirinin olmaması
- Kadının çevresinin ve ailesinin baskısı
- Kadının gidecek yerinin olmaması
- Diğer belirtiniz.....

EK 2: ARNAVUTÇA ANKET FORMU

Njohurite demografike**1-Sa vjeç jeni?**.....**2- Gjendja Civile?** beqare e martuar e divorcuar e ve e ndare**3-Arsimimi?** fillore 9-vjecare shkolle e mesme universitet(te tjere**4-Profesioni?** punoj nuk punoj**5-Mosha e bashkeshortit tuaj?**.....**6-Profesioni i bashkeshortit tuaj?**.....**7-Arsimimi i bashkeshortit tuaj?** fillore 9-vjecare shkolle e mesme universitet(te tjere**8-Prej sa vitesh jeni e martuar?**.....**9-Ne pergjithesi si do ta vleresonit martesën tuaj?** mire as mire as keq keq te
tjere(percaktojëni).....**10-A keni femije?** po jo**11-Ne pergjithesi si do ta vleresonit gjendjen tuaj ekonomike?** mire as mire as keq keq te
tjere(percaktojëni).....**12-Kush është personi në familjen tuaj që fiton më shumë lek se të tjerët?** une bashkeshorti im kemi të ardhura të barabarta me bashkeshortin të tjerë (si mami, babi, femija percaktojëni).....

13-A ushtron dhune bashkeshorti juaj te femijet tuaj?

() po () jo

14- Martesa, domethene ndarja e jetes me partnerin , pervec aspekteve pozitive ka edhe aspektet e saj te veshtira gjithashtu. A ka ndodh te kete ushtruar dhune partneri juaj ne raste keqkuptimesh ose konfliktesh midis jush?

() shpesh () rralle () asnje here () te tjere (percaktojeni).....

15-Me poshte jane dhene disa deklarata ne lidhje me mardhenien burre-grua ne familje. Nuk ka pergjigje te drejte ose te gabuar ne lidhje me keto deklarata. Percaktoni mendimin tuaj duke vendosur shenjen (x) ne tabele ne rast se ndani ose jo te njejtin mendim me deklaraten. Ju lutem jepni pergjigjen tuaj per cdo deklarate te dhene ne kete tabele.

	Jam shume dakort	Jam dakort	Jam e pavendosur	Nuk jam dakort	Nuk jam aspak dakort
Burri e rreh gruan e tij per xheloz.	1	2	3	4	5
Ne familjet ne te cilat ekzistojne probleme ekonomike , ushtrimi i dhunes se burrit ndaj gruas se tij eshte e natyrshme.	1	2	3	4	5
Gruaja nuk peson dhune nga burri i saj ne rastet kur ajo ben nje sy qorr e nje vesh shurdh dhe nenshtrohet ndaj tij.	1	2	3	4	5
Ne rastet e marteses me marreveshje gruaja nuk ndeshet me dhunen.	1	2	3	4	5
Un mendoj se nje mashkull i arsimuar nuk ushtron dhune ndaj gruas se tij.	1	2	3	4	5
Eshte normale te pesoje dhune gruaja e pabindur ndaj burrit te saj.	1	2	3	4	5
Asnje arsye nuk eshte e vlefshme qe burri te ushtroj dhune ndaj gruas se tij.	1	2	3	4	5
Quhet veprim ofendues rastet kur gruaja pyet burrin e saj dhe ai nuk i kthen pergjigje .	1	2	3	4	5
Eshte natyrale qe pergjegjesia e puneve dhe pritshmeria per pune i takon gruas.	1	2	3	4	5
Burri i cili i thote gruas se tij `do te vras veten n.q.s ti me le` abuzon me gruan e tij.	1	2	3	4	5
Edhe shkaterrimi i cdo gjeje qe gjen perpara (si: pjate, gote, etj) ne rastet e zemerimit perben nje lloj dhune ndaj gruas.	1	2	3	4	5
Quhet nje lloj dhune ose ngacmim seksual mos dhenia e te drejtes per kontrollin e lindjes nga bashkeshorti.	1	2	3	4	5
Un mendoj qe eshte ngacmim seksual kritika qe i behet gruas nga burri i saj duke i pohuar qe ajo nuk eshte terheqese.	1	2	3	4	5
Duke thene qe`Pergjegjesia e kontrollit te lindjes i perket gruas` , eshte e drejta	1	2	3	4	5

e burrit vendimi per te kerkuar mbylljen e tubave per te privuar shtatzanine.					
Eshte normale qe burri te insitoje qe ne martese cdo malle te kaloj ne emrin e tij.	1	2	3	4	5
Une mendoj se n.q.s te ardhurat e bashkeshortit jane te mjaftueshme per te jetuar atehere eshte normale qe ai te mos lejoje gruan e tij qe te punoj.	1	2	3	4	5
Per mendimin tim eshte normale qe burri te kerkoje te ve dore ne te ardhurat e gruas se tij.	1	2	3	4	5
Burri qe thote `Neser nuk do shkosh ne pune` me siguri di dicka qe e thote kete gje.	1	2	3	4	5
Ne lidhje me shpenzimet e shtepise mendimi i gruas eshte i rendesishem por fjala dhe vendimi perfundimtar i takon bashkeshortit.	1	2	3	4	5

16-Si mendoni cila nga shpeshesite e meposhtme do te quhej dhune?

- Te pakten 1-2 here ne jave
 Te pakten 1-2 here ne muaj
 Te pakten 1-2 here ne vit
 Te tjere(Percaktojeni arsyen).....

17- Zgjidhni dhe shenoni ne tabelen e meposhtme llojin e dhunes qe keni jetuar.

LLOJET E DHUNES		
Dhuna fizike	PO	JO
1-Te rrahura (te bertitura, shpulla, grushte ,shqelma, kapje per flokesh e te terhequra zvarre)	1	2
2- Duke hedhur objekte/te goditura me shkop ose me nje objekt cfare do	1	2
3-me objekte te mprehta/me objekte zjarri te rrezikshme (si:thike, pistolete etj)	1	2
4- Fikje te cigares ne trup dhe torture e ngjashme me kete	1	2
5-Te tjera(percaktojeni)	1	2
Dhuna verbale	PO	JO
1-Therritja ne emer ne nje menyre fyese	1	2
2-Friksimi ndaj te bertiturave	1	2
3-Fyerje/sharje(te shash dike)	1	2
4-Sulm verbal ose kercenim	1	2
5-Te tjera(percaktojeni)	1	2
Dhuna emocionale	PO	JO
1-Tallje/ nenvleresimi dhe vendosja e nofkes	1	2
2-Te sjellurit ftohte dhe ashper ndaj personit perballe	1	2
3-Mos resektimi/dhe ulje (nenvleresimi) ne prezence te te tjereve	1	2
4-Ndalimi i gruas prej daljes nga shpia si dhe ndalimi per takime me te tjere	1	2

5-Kontrollimi ose pergjimi i gruas ne kohen qe ajo ndodhet jashte	1	2
6-Te tjera(percaktojeni)	1	2
Dhuna seksuale	PO	JO
1-Abuzimi seksual	1	2
2-Lenia shtatzane pa deshiren e partneres	1	2
3-Fyerja seksuale	1	2
4-Detyrimi per te kryer marrdhenie me te tjere	1	2
5-Te tjera(percaktojeni)	1	2
Dhuna Fizike	PO	JO
1-Marrja e lekeve me zor ose vjedhja e tyre	1	2
2-Privimi nga e drejta per te punuar	1	2
3-Papergjegjesia ne pagesat elementare (si:faturat, ushqimet, Qiraja etj.)	1	2
4-Te tjera(percaktojeni)	1	2

18-Cilat mendoni qe do te ishin shkaqet te cilat do te detyronin bashkeshortin tuaj te ushtronte dhune?

SHKAQET E DHUNES	PO	JO
1- Problemet ekonomike (papunesia, te ardhurat e ulta ekonomike etj.)	1	2
2- Veset e keqia te bashkeshortit (Te luajturit kumar, alkol, droge, perdorimi i ilaceve etj)	1	2
3- Nxehje e momentit	1	2
4- Xhelozia e bashkeshortit	1	2
5- Problemet shpirtore te bashkeshortit	1	2
6- Mos kryerja e sakte puneve te shpise sipas bashkeshortit (si: larja e rrobave, pergatitja e gjelles dhe larja e eneve)	1	2
7- Kerkimi i llogarise n.q.s kthehet vone ne shtepi bashkeshorti	1	2
8- Sjellja ime	1	2
9- Probleme familjare (ne lidhje me femijet, me vjerren dhe kusherinjte)	1	2
10- Martesa e detyruar nga famijlet	1	2
11-Te tjera(percaktojeni)	1	2

19-Nese do ishit viktime e abuzimit fizik nga burri juaj cilat do ishin sjelljet qe do te tregonit?

REAGIMET E DHENA NDAJ DHUNES	PO	JO
1- Te mbyllesh ne vetvete	1	2
2- E qare/mbajtje inati, te mos flasesh	1	2
3- Te kunderpergjigjesh me fjale, /te bertasesh	1	2
4- Kunderpergjigje fizike (shuplake, Grusht etj. Zenke)	1	2
5- Te lajmerosh policine	1	2
6-Te largohesh nga shtepia	1	2
7-Te tjera.	1	2

20-N.q.s do te ishit viktime e abuzimit fizik te bashkeshortit cila do te ishte arsyeja e vazhdimit te marteses?

ARSYET E VAZHDIMIT TE MARTESES	PO	JO
1- Qe femija te mos ngele pa baba.	1	2
2- Pavarsisht gjithckaje dashuria per bashkeshortin.	1	2
3- Mungesa e te ardhurave.	1	2
4- Mendimi qe nje dite do te ndryshoje	1	2
5-Te tjera	1	2

21-C`mendim ke ne lidhje me abuzimin fizik n.q.s burri do ta ushtronte ndaj jush?

- Do mundohesha te duroja duke besuar se nje dite do ndryshonte.
- Do mendoja te largohesha perkohesisht nga shtepia.
- Do mendoja te divorcohesha.
- Do mendoja te raportoja ne lidhje me bashkeshortin tim te autoritetet perkatese .
- Kete gjendje do ta pranoja pa u ndjere.
- Do ti jepja te drejte bashkeshortit tim
- Mendime te tjera

22-Sipas mendimit tuaj, cfare duhet te bejne femrat kur keqtrajtohen nga bashkeshortet e tyre? (do te shenohen vetem 2 pika)

- duhet t`i thote qe mos ta trajtoje ne kete menyre dhe n.q.se e perserit edhe nje here nuk do ta fali me
- n.q.se ka femije t`i marri dhe te largohet nga shtepia
- te lere edhe femijet dhe te largohet nga shtepia
- t`u tregoje te afermeve, fqinjëve dhe shoqerise per ato qe ben bashkeshorti dhe ta turperroje ate
- duhet t`ia tregoje familjes se bashkeshortit

- duhet t`ia tregoje familjes se saj
- duhet te ankohet ne polici per te
- duhet te kerkohet ndihme nga nje ekspert si doktor, psikolog, sociolog
- nuk duhet bere asnjera nga keto qe jane me lart, duhet lene cdo gje ne rrethet e saj dhe te pritset qe te rregullohet
- duhet divorcuar nga ai
- Mendime te tjera

23-Sipas jush cfare duhet bere per te penguar keqtrajtimin e femrave nga ana e meshkujve?

- duhen edukuar meshkujt
- duhet t`u mesohen femrave te drejtat e tyre
- te dyja bashke

24-Ne rast se do te keqtrajtoheshit nga bashkeshorti ne momentin e pare si do te vepronit ?

- largimi i menjehershem prej tij dhe nga shtepia
- divorcimi prej tij
- vrasja e tij
- t`i ankohe familjes se tij per keqtrajtimin ndaj meje
- t`i ankohe familjes time per keqtrajtimin ndaj meje
- te ankohe ne polici
- t`i kunderpergjigjem dhunes se perdorur prej tij
- Mendime te tjera

25-Me ke do ta ndanit me shume merzitje ose keqardhjen kur ju keqtrajton bashkeshorti?

- me dike nga familja ime
- me shoqet dhe fqinjet qe dua
- me dike nga familja e bashkeshortit
- me dike nga puna
- me femijet
- nuk e ndaj me asnje, e mbaj perbrenda
- Mendime te tjera

26- Nje bashkeshort i dhunshem ku mendoni se do ta ushtronte dhunen ndaj gruas se tij? ne shtepi

- jashte
- ne shtepine e kusherinjve
- Mendime te tjera

27- Ku mendoni se do te gjenit strehim ne qofte se bashkeshorti juaj do te ushtronte dhune ndaj jush?

- Do te ikja prane prinderve
- Do te ikja te shtepia e prinderve te bashkeshortit
- Do te ikja tek kusherinjte
- Do te ikja tek shoqet
- Nuk do te ikja ne asnje vend por do qendroja ne shtepi
- Mendime te tjera

28-Sipash jush cila eshte arsyeja kryesore per te cilen meshkujt sillen keq ose rrahin grate e tyre?

- Per faktin qe eshte mashkull dhe e shikon kete sit e drejetn e tij
- Mos mirekuptimi qe tregojne grate si dhe fakti qe ato e meritojne
- Dëshira e meshkujve per te nenvleresuar femren
- Mungesa e arsimimit te mashkullit
- Mungesa e arsimimit te gruas
- Mungesa e nje pune dhe e te ardhurave te gruas
- Presioni i ambjentit dhe familjes ndaj gruas
- Mungesa e nje vendstrehimi per gruan
- Te tjera(percaktojeni).....

KAYNAKÇA

- ALPTEKİN, Duygu, (2006), Üçüncü Dünya Ülkelerinde Kadın Hakları Bağlamında Feminizm, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, S. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- ALTINEL, Halime Yücel, (2004), “Reklam Ve Kadın”, Sivil Toplum Dergisi, Yıl:2, Sayı: 8, Edam Yay. Ankara.
- ARIKAN, Gülay, (1998), “Kadınlarda Sosyal Tabakalaşma ve Sosyal Hareketlilik”, 20. Yüzyılın Sonunda Kadınlar ve Gelecek, Edit: Oya Çitci, İnsan Hakları Araştırma ve Derleme Merkezi, Ankara.
- AYTAÇ, Serpi, (2002), Çağdaş Sanayi Merkezlerinde Kadın İşgücü Konumu: Bursa Örneği, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, Ankara.
- BAŞARAN, Aslı, (2004) Tekstil Sektöründe Çalışma Kadınların Aile ve İş Yaşamında Karşılaştığı Sorunlar: Konya Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, S. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- BÜKER, Seçil, Kıran, Ayşe, (1999), Reklâmlarda Kadına Yönelik Şiddet, İstanbul, Alan Yayınları.
- CONNELL, R.W., (1998), Toplumsal Cinsiyet ve İktidar, İstanbul, Ayrıntı Yayınları.
- ÇELEBİ, Nilgün, (1997), Kadınlarımızın Cinsiyet Rolü Tutumları, Sebat Yay., Konya.
- DAVİDOFF, Leonore, (2002), Feminist Tarih Yazımında Sınıf ve Cinsiyet, Çev: Zerrin Ateşer- Selda Somuncuoğlu, İstanbul İletişim Yay.
- DERVİSHİ, Zyhdi, Grate ne Syrin e Ciklonit te Sfidave dhe Perspektiva, Emal Yayınevi, Tirane-2001.

- DİNDAŞ, Hamide, (2008), Kadına Yönelik Eş Şiddetinin Sosyo-ekonomik Durum Ve Yaşam Kalitesi İle İlişkisi, Konya.
- DONOVAN, Josephine (1997), Feminist Teori, Çev: Aksu Bora-Meltem Ağduk Gevrek- Fevziye Saylan, İstanbul İletişim Yay.
- EKİZCELEROĞLU, Rengül ve Zeyrekli, Sedef, (Ocak- Nisan2007), “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet’in Nedenleri ve Sonuçları”, Kadın Çalışmaları Dergisi, Cilt:2, Sayı:4.
- ERAYDIN, Ayda, (1999) Yeni Üretim Süreçleri ve Kadın Emeği, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yay. Ankara.
- ERSUN, Cengiz, (2008), Genar (Araştırma Eğitim Danışmanlık), İstanbul’da Şiddet ve Şiddetin sosyolojik arka planı araştırma raporu, İstanbul, İTO Yayınları.
- GIDDENS, Anthony, (2000), Sosyoloji, Ankara, Ayraç Yayınevi, .
- HALICI, Coşkun, (2007), Gazete Haberlerinde Kadına Yönelik Şiddet: Posta ve Takvim Gazetelerinde Kadına Yönelik Şiddet Haberleri Üzerine Bir Araştırma (Doktora Tezi), Eskişehir.
- HAXHIYMERİ, Edlira ve Bregu, Majlinda, (2006), D huna ne Familje, Tirane, Pegi Yayınevi.
- İÇLİ, Tülin Günşen, (1995), Ailede Kadına Karşı Şiddet ve Kadın Suçluluğu, Ankara, Bizim Büro Basımevi.
- KAPICIOĞLU, İsmihan, (2007), Üniversite Öğrencilerinin Şiddet Algısı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, Konya.

- KARAJ, Theodhori ve Haxhiymeri, Edlira, (2004), Diskriminimi i Gruas ne Tregun e Punes, Tirane, Pegi Yayinevi.
- KATRO, Jeta ve Rama, Fatmira, (1999), Mekanizmi Institucional dhe Statusi i Gruas ne Shqiperi, Tirane, Lilo Yayinevi.
- Komisyon- (1998) Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Bilim Serisi 113, Ankara.
- LESKO, Vera ve Koci, Mirela, Refleksion Per Gruan, (2000), Fier, Planet Yayinevi.
- LUBONJA, Fatos, (2000), Dhuna Ndaj Gruas Ne Shoqerine Shqiptare, Tirane, Ilar Yayinevi.
- Mjaft Dhunes Kunder Femrave, Shqiperia. Dhuna Kunder Grave ne Familje, 'Nuk Eshte Turpi i Saj', (2006), Amnesty International Yayinevi, Tirane.
- MUTLU, Funda, (2006), Aile içi Şiddet Sürecinde Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Sosyolojik bir Araştırma, Ankara.
- ÖZGÜVEN, İbrahim Ethem, (2001), Ailede İletişim ve Yaşam, Ankara, PDREM Yayınları
- PINAR, Nevin, (2006), Görsel Medya ve Şiddet Kültürünün Orta Öğretim Öğrencileri Üzerine Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Konya.
- PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali, (2005), Öz Türkçe Sözlük, Ankara, Arkadaş Yayinevi,
- Safa Kılıçlıoğlu, Nezihe Araz ve Hakkı Devrim, (1990), Meydan Laurose Ansiklopedisi, İstanbul, Meydan Yayinevi, 6 Cilt.
- SEVİM, Ayşe, (2005), Feminizm, İstanbul, İnsan Yayınları.

SEVİM, Ayşe, (2005), Feminizm, İstanbul, İnsan Yayınları.

SEZGİN Handan, (2007), Partneri Tarafından Şiddet Görmüş ve Kadın Sığınma Evinde Barınan Kadınların Kullandıkları Başetme Yöntemleri ile Algıladıkları Sosyal Desteğin Ruhsal Sağlıkları ile İlişkinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı.

ŞEN, Selma ve Sevil, Ümrân, (Ocak-Nisan 2007), “Gazetelerde Aile İçi Şiddet”, Kadın Çalışmaları Dergisi, Cilt:2, Sayı:4.

T.C BAŞBAKANLIK DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI MÜSTEŞARLIĞI; Kadın, çocuk ve gençlik özel ihtisas komisyonu, Kadın Alt Komisyonu Raporu, (1994), Ankara.

TUSHİ, Gezim, (2006), Probleme dhe Dilemma Sociale, Tirane, Dudaj Yayınevi.

TUSHİ, Gezim, (2008), Shoqeria Moderne dhe Njeriu i Lakuar, Tirane, Emal Yayınevi.

UÇAR, Mine Solakoğlu, (2007) İstanbul Ümraniye İlçesi Kazım Karabekir Mahallesi Yaşayan Kadınların Şiddet Tanımları ve Şiddete Yaklaşımların Belirlenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Anabilim Dalı, İstanbul.

ULUSAL, Dilek, (2007), Yazılı Basında Şiddet Ve Şiddet İçerikli Haber Sunumunda Kadının Konumlandırılışı, Kayseri.

VATANDAŞ, Celalettin, (2003) Aile ve Şiddet, Afyon, Uyum Ajans Yayınevi.

Who, Dünya Sağlık Raporu (Şiddet ve Sağlık Dünya Raporu), [www.http// undp.un.org.tr./ who/bülten/turk/bulten.9.htm](http://undp.un.org.tr./who/bülten/turk/bulten.9.htm)

YANIKKEREM, Emre, Kavlak, Oya ve Sevil, Ümran, (Ocak- Nisan 2007), ‘Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri ve Sağlık Çalışanların Rolü’, Kadın Çalışmaları Dergisi, Cilt:2, Sayı 4.

YILDIZ, Özkan, (Ocak-Nisan 2007), “Aile İçi Şiddet’in Çocuklar Üzerindeki Etkisi”, Kadın Çalışmaları Dergisi, Cilt:2, Sayı:4.

YILMAZ, Aytekin, (2001), Çağdaş Siyasal, Akımlar, Ankara, Vadi Yayınları

	T.C. SELÇUK ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	
---	--	---

ÖZGEÇMİŞ

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	ELONA GJOKAJ			
Doğum Yeri:	Vlore-Arnavutluk			
Doğum Tarihi:	25.01.1984			
Medeni Durumu:	Bekar			
Öğrenim Durumu	Yüksek lisans			
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Haki Bylyshi	Gündüz	Vlore	1991-1995
Ortaöğretim	Haki Bylyshi	Gündüz	Vlore	1995-1997
Lise	Turgut Özal Koleji	Gündüz	Tirane	1998-2002
Lisans	Selçuk Üniversitesi	Gündüz	Konya	2003-2007
Yüksek Lisans	Selçuk Üniversitesi	Gündüz	Konya	2007-2010
Becerileri:				
İlgi Alanları:	Sosyoloji, Halkla ilişkiler, Uluslar arası ilişkiler			
İş Deneyimi:	Halkla ilişkiler			
Aldığı Ödüller:				
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Prof.Dr Mustafa AYDIN, Araş.Gör. Mehmet Ali Aydemir Selçuk Üniversitesi			
Tel:	00355694400834			
E-Posta:	elonagjokaj@hotmail.com			
Adres	Lagj: Kushtrimi, Rruga: Hekal Dervishi, Prane Shkolles se Aviacionit, Vlore, Arnavutluk			